

2016

ÅRSRAPPORT

Sterkere sammen

Sterkere sammen. Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus skal fusjonere i 2017. Det overordnede målet for fusjonen er *sterkere sammen*. I begge bankene er det bred involvering i fusjonsarbeidet. Bildet er fra en ledersamling i Hamar i juni 2016.

INNHOOLD

Regnskapsanalyse	4
Administrerende direktør har ordet	7
Om Sparebanken Hedmark	8
Klimaregnskap	10
Bærekraftsrapport 2016	11
Samfunnsregnskap	15
Årskavalkade 2016	16
Årsberetning	21
Resultatregnskap	34
Balanse	35
Endring i egenkapital	36
Kontantstrømsoppstilling	38
Noter	40
Erklæring fra styret og daglig leder	101
Revisjonsberetning	102
Datterselskaper	110
Med røtter i Hedmark	112
Konsernledelsen	113

Redaksjon: Siv Stenseth, Trine Lise Østberg og Ingvild Bjørklund Wangen.
Design og produksjon: Ferskvann reklamebyrå. **Foto:** Ricardofoto, Siv Stenseth, Aud Ingebjørg Barstad, Gry Hege Haug og Ingvild Bjørklund Wangen. **Forside:** Ricardofoto.

I denne årsrapporten har vi valgt å presentere bilder tatt av medarbeidere i forbindelse med fusjonsarbeidet i Sparebanken Hedmark.

Regnskapsanalyse

HOVEDTALL KONSERN

Resultatsammendrag (mill kr og prosent av gj.sn.forv.kap.)	Proforma 2016 ⁸⁾		2016		2015	
	Kr	Prosent	Kr	Prosent ⁷⁾	Kr	Prosent
Netto renteinntekter	1 739	1,77 %	1 490	1,79 %	1 105	2,08 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1 229	1,25 %	939	1,13 %	651	1,23 %
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	207	0,21 %	220	0,26 %	514	0,97 %
Sum inntekter	3 175	3,22 %	2 649	3,19 %	2 270	4,28 %
Sum driftskostnader	1 573	1,60 %	1 203	1,45 %	1 051	1,98 %
Resultat før tap	1 602	1,63 %	1 446	1,74 %	1 219	2,30 %
Tap på utlån og garantier	86	0,09 %	75	0,09 %	56	0,11 %
Resultat før skatt	1 516	1,54 %	1 371	1,65 %	1 163	2,19 %
Skattekostnad	312	0,32 %	271	0,33 %	233	0,44 %
Resultat etter skatt	1 204	1,22 %	1 100	1,32 %	930	1,75 %
Minoritetsinteresser	4	0,00 %	4	0,00 %	0	0,00 %
Lønnsomhet						
Egenkapitalavkastning før skatt		13,5 %		13,1 %		14,3 %
Egenkapitalavkastning etter skatt		10,8 %		10,5 %		11,4 %
Egenkapitalavkastning av totalresultat etter skatt		10,4 %		10,2 %		13,6 %
Kostnadsprosent ¹⁾		49,5 %		45,4 %		46,3 %
Kostnadsprosent eks. netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		53,0 %		49,5 %		59,8 %
Balansetall						
Brutto utlån til kunder	82 945		82 945		43 779	
Brutto utlån til kunder inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	119 450		119 450		61 140	
Innskudd fra kunder	63 070		63 070		33 458	
Innskuddsdekning ³⁾		76,0 %		76,0 %		76,4 %
Utlånsvekst siste 12 mnd				89,5 %		9,6 %
Utlånsvekst siste 12 mnd inkl. utlån overført til kredittforetak		9,3 %		95,4 %		9,3 %
Innskuddsvekst siste 12 mnd		10,7 %		88,5 %		7,7 %
Forvaltningskapital	101 240		101 240		55 971	
Forretningskapital ⁴⁾	137 746		137 746		73 332	
Tap og mislighold						
Tap på utlån i prosent av brutto utlån		0,1 %		0,1 %		0,1 %
Misligholdte engasjementer i prosent av brutto engasjement		0,3 %		0,3 %		0,6 %
Misligholdte engasjementer i prosent av brutto engasjement inkl. utlån overført til kredittforetak		0,2 %		0,2 %		0,4 %
Andre tapsutsatte engasjementer i prosent av brutto engasjement		0,3 %		0,3 %		0,5 %
Andre tapsutsatte engasjementer i prosent av brutto engasjement inkl. utlån overført til kredittforetak		0,2 %		0,2 %		0,4 %
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto engasjement ⁵⁾		0,4 %		0,4 %		0,8 %
Soliditet						
Ren kjernekapitaldekning		16,9 %		16,9 %		17,2 %
Kjernekapitaldekning		17,9 %		17,9 %		17,5 %
Kapitaldekning		20,3 %		20,3 %		19,1 %
Netto ansvarlig kapital	12 656		12 656		7 179	
Egenkapitalprosent		12,0 %		12,0 %		15,6 %
Leverage Ratio		7,4 %		7,4 %		9,2 %
LCR ⁶⁾		116,6 %		116,6 %		120,8 %

HOVEDTALL MORBANK

Resultatsammendrag (mill kr og prosent av gj.sn.forv.kap.)	2016		2015	
	Kr	Prosent	Kr	Prosent
Netto renteinntekter	1 003	1,70 %	880	1,73 %
Netto provisjons- og andre inntekter	420	0,71 %	429	1,00 %
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	293	0,50 %	472	0,61 %
Sum inntekter	1 714	2,91 %	1 781	3,34 %
Sum driftskostnader	519	0,88 %	743	1,51 %
Resultat før tap	1 195	2,03 %	1 038	1,84 %
Tap på utlån og garantier	47	0,08 %	35	0,11 %
Resultat før skatt	1 148	1,95 %	1 003	1,73 %
Skattekostnad	186	0,31 %	207	0,33 %
Resultat etter skatt	964	1,63 %	796	1,40 %
Forvaltningskapital	61 873		54 861	
Lønnsomhet				
Egenkapitalavkastning av resultat etter skatt		10,7 %		11,0 %
Kostnadsprosent ¹⁾		30,3 %		41,7 %
Kostnadsprosent eks. netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		36,5 %		56,8 %
Tap og mislighold				
Tap på utlån i prosent av brutto utlån		0,1 %		0,1 %
Misligholdte engasjementer i prosent av brutto engasjement		0,3 %		0,5 %
Misligholdte engasjementer i prosent av brutto engasjement inkl. utlån overført til kredittforetak ⁵⁾		0,2 %		0,4 %
Andre tapsutsatte engasjementer i prosent av brutto engasjement		0,5 %		0,5 %
Andre tapsutsatte engasjementer i prosent av brutto engasjement inkl. utlån overført til kredittforetak		0,3 %		0,4 %
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto engasjement		0,5 %		0,8 %
Soliditet				
Ren kjernekapitaldekning		31,4 %		24,1 %
Kjernekapitaldekning		31,4 %		24,1 %
Kapitaldekning		33,0 %		24,8 %
Netto ansvarlig kapital	10 595		7 047	
Egenkapitalprosent		16,9 %		14,0 %

1) Sum driftskostnader i prosent av sum inntekter.

2) Kredittforetak som benyttes er SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS.

3) Innskudd fra kunder i prosent av brutto utlån til kunder (eks. utlån overført til kredittforetak).

4) Forvaltningskapital og overførte lån til kredittforetakene.

5) Netto mislighold og tapsutsatte engasjement er lik summen av misligholdte og tapsutsatte engasjement minus individuelle nedskrivninger. Brutto engasjement er summen av brutto utlån (eksl. lån overført til kredittforetak), garantier og ubenyttede kreditter.

6) Liquidity Coverage Ratio: Måler størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon.

7) Som følge av kjøp av Bank 1 Oslo AS blir nøkkeltall og sammenligningstall i det offisielle årsregnskapet lite informative.

8) Proforma konsern vises slik det ville vært med 100 prosent eierskap i Bank 1 Oslo Akershus fra 1. januar 2016, ref. note 44.

«I 2017 vil vårt markedsområde inkludere den sterkest voksende og mest folkerike regionen i Norge. «Sammen om å skape» er bankens visjon, og vi gleder oss til å bli bedre kjent med både kundene og våre nye medarbeidere i Oslo og Akershus.»

Solid – og nesten dobbelt så stor bank på Østlandet

Sparebanken Hedmark fikk sitt beste årsresultat noensinne i 2016, med et overskudd etter skatt på 1,1 milliarder kroner. Banken fortsatte også sine stødige skritt mot viktige strategiske mål. I juni ble banken 100 prosent eier av Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA).

Vi er meget godt fornøyd med fjorårets konsernresultat på 1,1 milliard kroner og en egenkapitalavkastning på 10,5 prosent. Det gode resultatet er knyttet til forbedringer på en rekke områder, blant annet god underliggende bankdrift, gode resultater i hel- og deleide selskaper og en solid vekst i provisjonsinntektene.

Sparebanken Hedmark har de siste tolv månedene hatt god kundevekst, blant annet grunnet konkurrerende bankers omstrukturering. Konsernet har videre hatt en god utvikling i utlån og innskudd. Sparebanken Hedmark har fortsatt meget lave tap og er en bunnsolid bank med 12 milliarder kroner i egenkapital og en ren kjernekapitaldekning på 16,9 prosent. Bankens rating ble høsten 2016 oppgradert til A1 av Moody's.

B1OA har etter overtakelsen i juni vært drevet som en datterbank i Sparebanken Hedmark. De to bankene leverte for 2016 et gledelig proformaresultat¹ etter skatt på over 1,2 milliarder kroner.

Først når de to bankene gjennomfører juridisk fusjon, planlagt i begynnelsen av april 2017, vil de to bankene operere under samme navn og felles merkevare. *Sterkere sammen* er mottoet for fusjonen og målet er å bli en slagkraftig utfordrer på Østlandet.

Planleggingen av fusjonen med B1OA har hatt stort fokus og bred involvering i 2016. Bankene skal etter planen slå sammen sine IT-løsninger i løpet av oktober 2017. Målet er å samordne det beste fra to banker og hente ut synergieffekter på minst 75 millioner kroner.

¹ Resultatet fra B1OA ble i første halvår innregnet i konsernets regnskap med en eierandel på 40,5 prosent. Fra og med andre halvår er resultatet fra B1OA fullt ut konsolidert i konsernregnskapet. Konsolideringen av regnskapet til B1OA gjør at konsernregnskapet til Sparebanken Hedmark for andre halvår 2016 ikke er direkte sammenlignbart med fjorårstallene.

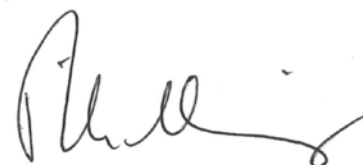
Grunnlaget for oppkjøpet av B1OA ble lagt i 2014, da styret innstilte overfor representantskapet å konvertere Sparebanken Hedmark til egenkapitalbevisbank. Hensikten var nettopp å sikre seg et omsettelig eierbevis for å vokse og ta del i framtidige strukturelle løp. I november 2015 ble Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse opprettet, og stiftelsen er nå bankens største eier. Tanken er å introdusere bankens egenkapitalbevis på Oslo Børs i løpet av 2017, dersom markedsforholdene er tilfredsstillende.

En viktig nyhet både for banken og for kundene på tampen av året, var at Sparebanken Hedmark, som den første og hittil eneste banken i Norge, lanserte kundeutbytte fra 2017. Dette gjør det mulig for kundene å sikre seg en ekstragevinst via sine egne innskudds- og lånesaldoer i banken. Når banken i løpet av 2017 går på børs, kan kundene også bli medeiere og på den måten ta del i verdiskapingen ved å kjøpe egenkapitalbevis i banken.

Vi har et spennende år foran oss og ser fram til å komme i mål med både fusjonen og etter hvert også børsnotering.

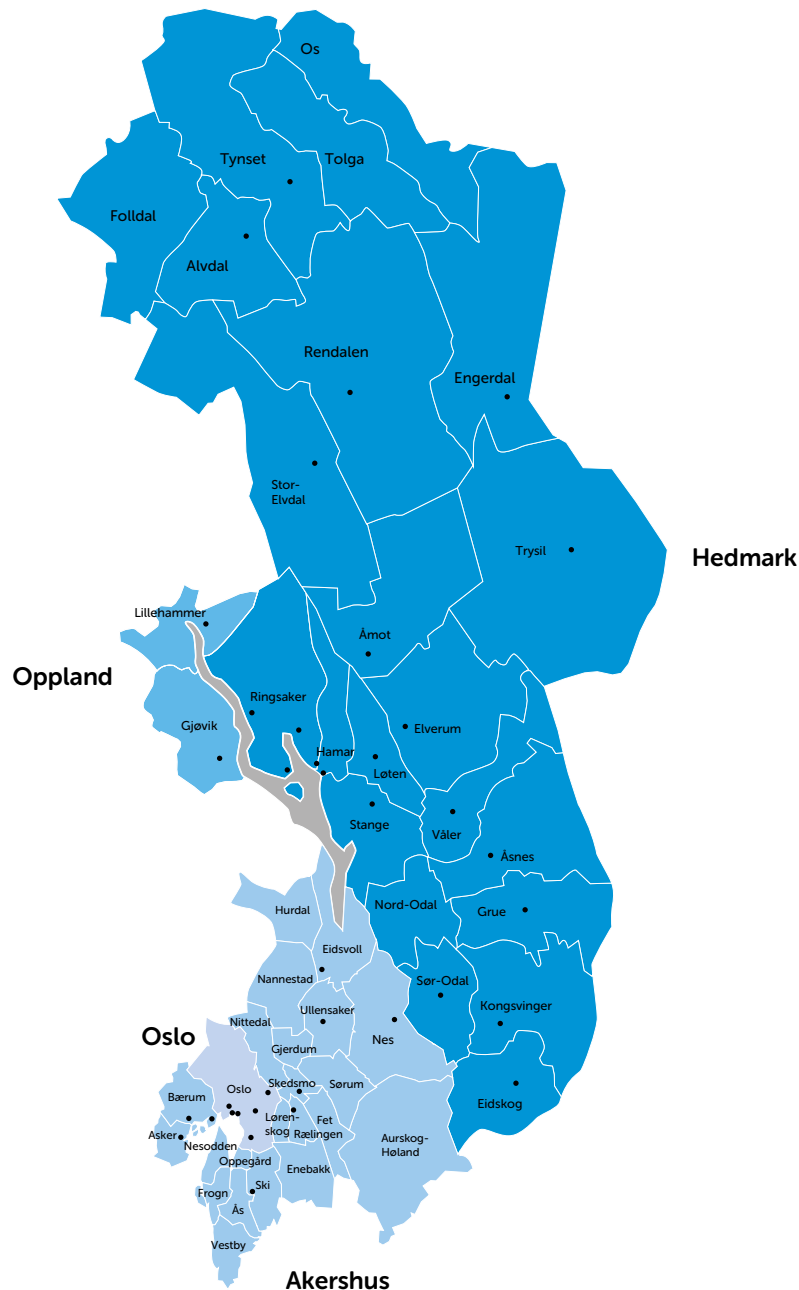
I 2017 vil vårt markedsområde inkludere den sterke voksende og mest folkerike regionen i Norge. *Sammen om å skape* er bankens visjon, og vi gleder oss til å bli bedre kjent med både kundene og våre nye medarbeidere i Oslo og Akershus.

Jeg vil takke våre kunder og medarbeidere for godt samarbeid i 2016.

Richard Heiberg
administrerende direktør

Kontorene våre

Forretningsidé	Verdier
<p>Sparebanken Hedmark skal være det mest attraktive finanshuset i vårt markedsområde.</p> <p>Basert på gode kundeopplevelser og dyktige medarbeidere skal vi bidra til vekst og utvikling av samfunnet vi er en del av.</p>	<p>Dyktig, nær og engasjert er bankens kjerneverdier.</p> <p>Verdiene signaliserer et ønske om å være en profesjonell samarbeidspartner som definerer behov og finner løsninger sammen med kundene. Vi skal også være aktive og utadrettede i kundekontakten.</p>
Visjon	
<p>Bankens visjon, Sammen om å skape, formidler at det er i samspill med omgivelsene at bankens resultater blir til.</p> <p>Sammen skaper vi positive opplevelser for kundene våre.</p> <p>Sammen tar vi relevante initiativ, yter rask service og løser kundenes behov.</p>	<p>Sammen bidrar vi til åpenhet, gjensidig tillit og samhandling på tvers av finanshuset.</p> <p>Sammen setter vi tydelige mål, tar ansvar for tiltak og skaper gode resultater for kundene og for banken.</p> <p>Sammen skaper vi suksesshistorier og forbedrer oss til det beste for kundene, finanshuset og samfunnet rundt oss.</p>

Om Sparebanken Hedmark

Sparebanken Hedmark er i dag den ledende leverandøren av finansielle tjenester til personer, bedrifter og offentlig sektor i Hedmark. Banken har også etablert kontorer i Gjøvik, Lillehammer og på Årnes i Akershus, og ble i 2016 100 prosent eier i Bank 1 Oslo Akershus.

Sparebanken Hedmark kan føre sine aner tilbake til 1845. Midler fra lokale kornmagasin, allmenninger, kommuner og privatpersoner var grunnlaget for de første sparebankene. Banken er blitt til gjennom fusjoner av tidligere selvstendige sparebanker i Hedmark. Gjennom flere sammenslutninger har 22 lokale sparebanker utviklet seg til å bli Hedmarks største kapitalkilde med hovedsete i Hamar. Høsten 2011 tok Sparebanken Hedmark steget over i Oppland, og banken har i dag kontor både i Gjøvik og Lillehammer. I 2016 ble Bank 1 Oslo Akershus et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark.

Bærebjelke

Sparebanken Hedmark er i dag heldigital bank og er samtidig en bærebjelke i hedmarkssamfunnet med sine mange bankkontorer i 18 av fylkets 22 kommuner. Finanshuset tilbyr et bredt spekter av produkter innen utlån, innskudd, forsikring, pensjon, betalingstjenester, eiendomsformidling, regnskapstjenester, leasing og finansiering. Som det ledende finanshuset i markedsområdet, tar banken ansvar for vekst og utvikling gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode idéer. Banken bidrar på denne måten til at folk kan bygge, bo og arbeide her.

Nær markedet

Sparebanken Hedmark har et unikt konkurransefortrinn i kraft av sin 170-årige lokalkunnskap. Banken alene har en markedsandel på 50 prosent med cirka 194 000 kunder. Morbanken er nær markedet med cirka 460 årsverk fordelt på 24 kontorer. Konsernet inkluderer i tillegg datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, SpareBank 1 Finans Østlandet AS og SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS med til sammen rundt 265 ansatte.

Finansdepartementet godkjente i april 2016 Sparebanken Hedmarks oppkjøp av Bank 1 Oslo Akershus. De to bankene skal fusjonere i 2017. (Se egen sak side 16.) Den fusjonerte banken er Norges fjerde største sparebank, der Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse eier 75,08 prosent, SpareBank 1-bankene 9,96 prosent og LO 14,95 prosent.

Folk flest kan bli medeiere

Konsernet har en egenkapital på 12,1 milliarder kroner, og betaler cirka 20 prosent skatt av det årlige overskuddet. I 2015 gikk konsernet fra å være en selveiende finansinstitusjon uten egenkapitalbevisiere til å bli en egenkapitalbevisbank. Dette medfører at kunder, ansatte og andre investorer kan bli medeiere når banken introduseres på Oslo Børs i 2017.

Om Hedmark

Med cirka 195 000 innbyggere utgjør hedmarkingene nesten fire prosent av Norges befolkning. I areal er Hedmark det tredje største fylket i Norge. Fylket har spredt bosetting, og snaut halvparten av innbyggerne bor i kommunene Hamar, Ringsaker, Stange og Løten. Hedmark har et variert næringsliv og er landets største jord- og skogbruksfylke. Sysselsettingen fordelt etter næring, viser at de fleste arbeider i industri, bygg, anlegg, varehandel og offentlig sektor. Nabofylket Oppland har generelt mange likhetstrekk både demografisk og geografisk.

Natur og rekreasjon

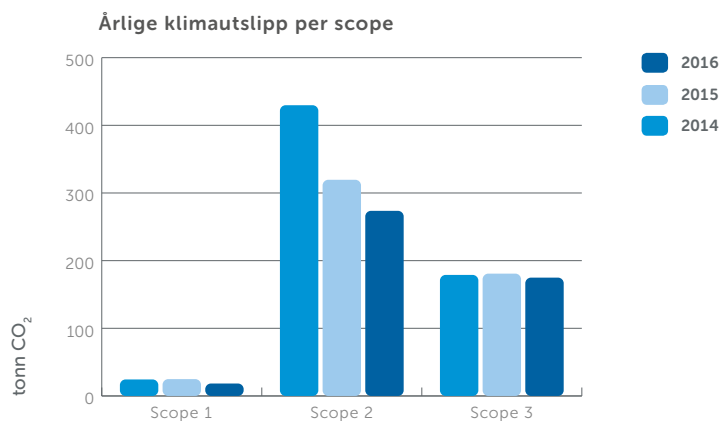
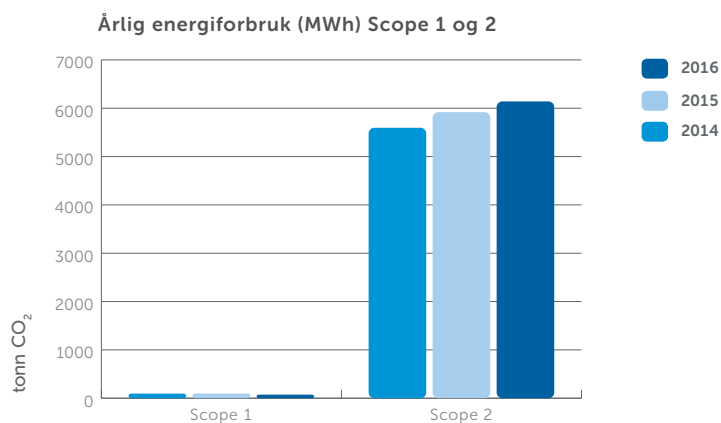
Hedmark og Oppland har variert natur fra åkerlandskap i sør, til vidstrakte skogområder i øst og fjellområder i nord. Store deler av disse fjellområdene er fredet. Norges største innsjø Mjøsa, landets største ferskvannsoy Helgøya, Norges lengste elv Glomma og Norges høyeste fjelltopp, Galdhøpiggen (2 469 moh), er viktige elementer i kulturlandskapet.

Medeier i SpareBank 1

Sparebanken Hedmark er medeier i SpareBank 1 Gruppen AS (12,4 prosent). Gruppen er heleid av SpareBank 1-banker og Landsorganisasjonen LO. SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Samarbeidet sikrer banken konkurransekraft gjennom gode merkevare- og markedsføringskonsepter, effektive IT-tjenester, innkjøpsordninger og kompetanseoverføring. Hensikten er å stå sammen nasjonalt med styrke lokalt. Bankens kunder utenfor Hedmark og Oppland får med dette et godt tilbud over hele landet, i og med at de kan benytte seg av alle SpareBank 1-alliansens bankkontorer.

Klimaregnskap 2016

ENERGI OG KLIMAINDIKATORER	2016	16/15	2015	2014	2013
Totalt utslipp (tonn CO ₂):	466,9	-11,1 %	525,3	633	867
Totalt energiforbruk scope 1 og 2 (MWh):	6 215,6	3,3 %	6 016,3	5 691,0	6 400
Energiforbruk per kvadratmeter (kWh/m ²):	186,1	6,2 %	175,2	165,6	193
CO ₂ -utslipp per årsverk (tonn CO ₂ /årsverk):	1,0	-10,0 %	1,1	1,4	1,9
CO ₂ -utslipp per omsetning (tonn CO ₂ /mill NOK):	0,3	-7,7 %	0,3	0,4	1,4

RAPPORTERING I HENHOLD TIL GREENHOUSE GAS PROTOCOL

Scope 1: Direkte utslipp

Omfatter direkte utslipp fra kilder som eies eller kontrolleres av selskapet, herunder egne biler, kjøretøy, eller fra prosess, transport av ansatte.

Scope 2: Indirekte utslipp

Er utslipp knyttet til innkjøpt energi, hovedsakelig elektrisitet og/eller fjernvarme.

Scope 3: Indirekte utslipp

Omfatter andre indirekte klimautslipp. Utslippene er et resultat av selskapets aktiviteter, men slippes ut fra kilder som ikke kontrolleres av selskapet.

Bærekraftsrapport 2016

Det siste året har Sparebanken Hedmark redusert sine CO₂-utslipp ytterligere, og utslippene er tilnærmet halvert de siste fem årene. Som samfunnsengasjert bank er det også gledelig å registrere at kundetilfredsheten øker blant både personkunder og bedriftskunder. I tillegg har banken i 2016 hatt sterkere fokus på bærekraft og ansvarlige investeringer hos våre fondsleverandører.

Samfunnsansvar og bærekraft er en integrert del av bankens virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter som banken planlegger og gjennomfører.

Bakgrunn

Sparebanken Hedmark lever i et gjensidig avhengighetsforhold til samfunnet rundt seg og samfunnsengasjement har stått sentralt i bankens valg og disponeringer helt siden Hof Sparebank ble stiftet i 1845. Dette var den første lokale sparebanken i det konsernet som i dag er blitt til Sparebanken Hedmark.

Gode kredittvurderinger utgjør basisen i bankens samfunnsansvar. Hensikten er å skape verdier for den regionen banken er en del av. Med lokalkunnskap og nærhet til kundene, gjør bankens ledelse vurderinger som i tillegg til økonomi og risiko, baserer seg på et langsiktig samfunnsperspektiv. Helt fra de små sparebankenes tid, har bankenes formål vært å ta del i samfunnsutviklingen som en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør. Dette har hele tiden vært en del av grunnfilosofien i det å være et regionalt forankret finanskonsern i Hedmark. Det gjenspeiles også i konsernets visjon *Sammen om å skape* og bankens overordnede strategi. I strategien er samfunnsengasjement et eget målområde med tilhørende tiltak: «Kundene opplever Sparebanken Hedmark som en kompetent og ansvarlig samfunnsaktør.»

Nærhet til beslutningene

Regionen skal være et godt sted å drive næringsvirksomhet, et godt sted å bo og et godt sted å flytte til. Dette ønsker banken å bidra til. Sparebanken Hedmark har vært til stede i Hedmark i 170 år og er opptatt av utviklingen i fylket og i Mjøs-regionen. Dersom menneskene trives, bor godt, har utdanningsmuligheter, trygge arbeidsplasser og engasjerende fritidsmuligheter her, vil banken også kunne gå godt. At banken er solid over tid, er viktig for innbyggerne og bedriftene. Å ha en solid kapitalkilde med hovedsete i regionen, gir trygghet og nærhet til beslutningene.

Bærekraftig virksomhet

Banken har en viktig rolle som utviklingsaktør og ønsker å være et forbilde på god forretningsdrift, også når det gjelder miljø-, HR- og etiske spørsmål. Finanshusets mål er at all forretningsdrift, investeringer og økonomisk

verdiskaping skal ivareta hensynet til etikk, miljø, sosiale forhold og arbeidstaker- og menneskerettigheter. Konsernet skal kjennetegnes av høy etisk standard, god eierstyring og selskapsledelse.

Samfunnsansvar og bærekraft står stadig høyere på samfunnets agenda. Også i banken har dette i 2016 hatt større fokus. I 2014 ble en egen strategi for forvaltning av bankens samfunnsengasjement (CSR) vedtatt for å imøtekomme nye rapporteringskrav fra myndighetene. Flere av bankens styringsdokumenter ble oppdatert med henvisning til den vedtatte samfunnsstrategien. Dette arbeidet fortsetter i 2017, parallelt med at også samfunnsstrategien revideres.

Ansvarlige investeringer

I bankens investeringspolicy står det at alle investeringer skal utøves på en slik måte at de oppfyller krav og regelverk knyttet til samfunnsansvar i henhold til konsernets «strategi for samfunnsengasjement». Dette betyr at banken ikke investerer i selskaper som er involvert i produksjon av tobakk, pornografi, antipersonellminer eller klasevåpen, eller i selskaper som har utvikling og produksjon av sentrale komponenter til masseødeleggelsesvåpen som en betydelig del av sin virksomhet. Videre skal banken ikke investere i selskaper som bidrar til grove eller systematiske krenkelser av menneske- og arbeidstakerrettigheter, som for eksempel tvangsarbeid og barnearbeid. Bankens investeringer skal heller ikke bidra til alvorlig miljøskade eller korrupsjon.

Ansvarlig forvaltning hos fondsleverandører

Når det gjelder verdipapirfond som blir distribuert fra tredjepartsleverandører, blir etikk og miljø vurdert ved valg av fondsleverandører og formell godkjenning av det enkelte fondsprodukt. Både bankens og de ulike leverandørenes retningslinjer for samfunnsansvar/ansvarlige investeringer legges til grunn. Alle bankens fondsleverandører har slike retningslinjer, og flere av dem har sluttet seg til FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UN PRI). Sparebanken Hedmark har periodiske gjennomganger med leverandørene der samfunnsansvar blir fulgt opp.

Vi har i 2016 hatt en tettere dialog med våre fondsleverandører vedrørende oppfølging av bærekraftige og ansvarlige investeringer. Dette vil vi ha økt fokus på også i 2017.

Krav til leverandører

Sparebanken Hedmark ser på samfunnsansvar ved inngåelse av egne store avtaler. Banken forholder seg til SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy ved avtaler som SpareBank 1 Banksamarbeidet DA inngår på vegne av alliansen. Alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Leverandørene skal som et minimum tilfredsstillende og rette seg etter lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og prinsipper, herunder bestemmelser om forhold som lønn, arbeidstid og HMS (Helse, Miljø og Sikkerhet), samt miljø og antikorrupsjon.

Leverandørene forplikter seg til å opptre etisk korrekt i enhver sammenheng i forbindelse med produksjon og leveranser til SpareBank 1. Leverandørene forplikter seg til ikke å benytte seg av ansatte som er under 14 år. De samme krav gjelder for leverandørens underleverandør og samarbeidspartner tilknyttet leveranse til banken.

Miljø

Sparebanken Hedmark har integrert hensynet til det ytre miljøet ved å ha miljøfyrtårn-sertifiserte kontorer og ved å gjennomføre et årlig energi- og klimaregnskap basert på den internasjonale standarden «A Corporate Accounting and Reporting Standard» som er utviklet av "The Greenhouse Gas Protocol Initiative" - GHG-protokollen. Klimaregnskapet tar for seg forbruk som fører til klimagassutslipp som for eksempel reiser, avfallshåndtering og energiforbruk. Ved å gjøre denne kartleggingen identifiserer banken hvilke kilder som påvirker det ytre miljø, og kan iverksette konkrete tiltak for å minimere dem.

Banken har sertifisert samtlige kontorer etter hovedkontormodellen og strammet opp sine kildesorteringsrutiner. Konsernet utvikler stadig nye produkter som reduserer belastningen på miljøet. Boliglån på nett, mobilbank, mCASH, SMS-tjenester og elektronisk distribusjon av brev og publikasjoner er tiltak som reduserer transportbehov og papirforbruk. Et eksempel på redusert papirforbruk er nedleggelsen av magasinet «Det skjer i Hedmark» fra og med 2016. Magasinet ble tidligere distribuert til 150 000 husstander to ganger i året. Nyhetsformidling foregår nå elektronisk på nettsida konjunkturbarometer1.no, Mynewsdesk og bankens nyhetssenter.

Det er et viktig prinsipp at alle bedrifter, store og små, reduserer sine utslipp og på den måte bidrar til å forhindre en global oppvarming på mer enn 2 grader. Sparebanken Hedmark hadde i 2016 et totalt CO₂-utslipp på 467 tonn og en energibruk på 6 215 MWh. (Se også klimaregnskapet på side 10.)

Arbeidstakerrettigheter og likestilling

Sparebanken Hedmark tar i sin virksomhet hensyn til arbeidstaker- og menneskerettigheter, grunnleggende sosiale behov og naturens bæreevne. Sparebanken Hedmark skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for alle medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfasen. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb,

hjem og fritid oppleves som god. Finanshuset jobber med helseforebyggende tiltak og stimulerer medarbeidere til fysisk aktivitet. Det er en god balanse mellom kjønn, og andelen kvinner i lederstillinger i 2016 var på 44 prosent. Sparebanken Hedmark søker i alle sammenhenger å unngå diskriminering, også når det gjelder leverandører. Banken legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening.

Etikk i hverdagen

Sparebanken Hedmarks virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, offentlige myndigheter og samfunnet forøvrig. Sparebanken Hedmarks ansatte skal kjennetegnes ved at de har høy etisk standard. Vi skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all vår omgang med omgivelsene skal vi være bevisst vår habilitet og ha nødvendig profesjonell distanse. Verdiskapningen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk, og innenfor rammer hvor den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstillende økonomiske målsettinger.

Gjennomgang og drøfting av de etiske retningslinjene er en del av det obligatoriske introduksjonsprogrammet for nyansatte. Alle ansatte må årlig bekrefte at de har gjennomgått og forstått innholdet i de etiske retningslinjene. Slik sikrer banken at etikk, habilitet, lojalitet, antikorrupsjon og integritet står på dagsorden. Konsernets etiske retningslinjer beskriver blant annet hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon. Vi har også rutiner for varsling av kritikkverdige forhold og sikkerhetsbrudd.

I tillegg gjennomføres det årlig en etikkuke som involverer hele organisasjonen. Det er foredrag, aktiviteter og diskusjoner både på sentralt og lokalt nivå. I 2016 hadde etikkuka fokus på endring og hvordan organisasjonen og den enkelte håndterer å stå i endring. For banken var endring et svært aktuelt tema i 2016 med tanke på tre ting: Teknologisk utvikling, fusjonsprosess med Bank 1 Oslo Akershus og framtidig børsprosess.

Gaver til allmenntilgode formål

Banken gir verdier direkte tilbake til samfunnet, blant annet gjennom sponning av breddeidrett og tiltak for barn og unge. Sparebanken Hedmark har lang tradisjon for å føre deler av overskuddet tilbake til lokalsamfunnet. Hvert eneste år deler banken ut mange millioner kroner i gaver. Midlene går til lag, foreninger og andre gode formål. Støtte kan søkes via bankens hjemmeside og midlene deles som regel ut etter at årsregnskapet er vedtatt i begynnelsen av året.

Banken har et eget gavefond til større prosjekter innen kultur, idrett, fysisk aktivitet, forskning og utdanning. Av disse midlene har banken i 2016 blant annet delt ut gaver til mange idrett- og skytterlag, Vitensenteret Innlandet og

midler i forbindelse med den norske storfilm *Kongens nei*. Gavetildelingen vil fra 2018 bli videreført i Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse.

Sparebanken Hedmarks talentstipend

Bankens talentstipend skal stimulere idrettsungdom og unge kunstnere til å utvikle talent og engasjement gjennom trening, utdanning og utfoldelse av kreativitet. Tanken er å bygge stolthet, skape gode forbilder og synliggjøre mulige talentutviklingsløp. Talentstipendet er på to millioner kroner, én million til hvert av de to områdene kunst/kultur og idrett. I 2016 fikk 65 mottakere stipender på 25 000, 35 000 og 50 000 kroner. Banken arrangerte en egen motivasjonsdag og talentfest i Hamar kulturhus i oktober.

Kunststipendet er begrenset til Hedmark fylke, mens tildelingen av idrettsstipendet skjer innenfor bankens geografiske virkeområde i Hedmark, Oppland og Nes kommune i Akershus. Søkere må være bosatt i dette området, eller ha annen tilknytning og tilhøre et idrettslag eller en klubb i regionen. Idrettsstipendet tildeles av en jury bestående av representanter for idrettskretsene i Hedmark og Oppland, Olympiatoppen Innlandet og Sparebanken Hedmark. Kunststipendet deles ut av styret i Sparebanken Hedmarks kunsthond. Talentstipendet videreføres etter samme lest også i 2017.

Sparebanken Hedmarks kunsthond

Styret for kunsthondet delte ut én million kroner i talentstipend til 29 unge utøvere innen kunst og kultur (som beskrevet i avsnittet over). Arbeidet fortsetter med tidligere vedtatte kunstprosjekter i Trysil, Engerdal, Eidskog og på Tynset. Det er vedtatt å bruke 439 000 kroner ekstra i tilknytning til nye og tidligere vedtatte prosjekter. Kunstverk i Strandgateparken i Hamar og rundkjøring på riksvei 3 ved Aukrustsenteret i Alvdal ble ferdigstilt i 2016.

Næringsutvikling

For utviklingen av regionen er det viktig med et aktivt samarbeid om forskning, utdanning og næringsliv. I 2016 hadde banken fokus på entreprenørskap og gründervirksomhet gjennom konkurransen «Ønsker meg 1 bedrift». I februar og mars kunne nyetablerere i Hedmark og Oppland delta i en konkurranse om beste forretningsidé. Tre vinnere fikk i juni tildelt en pris på 50 000 kroner hver, samt et skreddersydd oppfølgingsprogram.

Høsten 2016 delte Sparebanken Hedmark ut Innlandets matpris i samarbeid med Hedmark Bondelag. Kandidater til prisen ble nominert og stemt fram via Facebook. Prisen ble delt ut til Louise Gjør under mat- og landbruksfestivalen «Midt i matfatet» i Vikingskipet på Hamar.

Sparebanken Hedmark har et strategisk mål om å være en kilde til samfunnsnyttig informasjon i Hedmark. Finanshuset etablerte derfor et eget konjunkturbarometer for Innlandet i 2013. Siden har vi årlig fulgt opp med nye utgaver. Tanken er blant annet å bidra med fakta og innsikt som kan stimulere til vekst og utvikling i Innlandet.

For å gjøre innholdet i konjunkturbarometeret mer tilgjengelig for alle, lanserte banken i november 2016 en egen nettside for konjunkturbarometeret, konjunkturbarometer1.no. Nettsiden vil fortløpende bli oppdatert med aktuelle reportasjer fra næringslivet i regionen.

Kundefokus gir høy tilfredshet

Sparebanken Hedmark jobber kontinuerlig med å styrke kundefokuset i alt som gjøres, og tre overgripende kunde- og markedsmål er definert:

- Kunden opplever relevante initiativ, tilgjengelighet og rask respons.
- Kunden opplever attraktive løsninger tilpasset sine behov.
- Kunden opplever banken som en kompetent og ansvarlig samfunnsaktør.

For å kunne skape gode kundeopplevelser og drive videre vekst, er det nødvendig å jobbe målrettet og planmessig. Årlige markedsplaner fungerer som bankens styringsdokumenter i dette arbeidet.

Grunnlaget for å lykkes med markedsarbeidet legges gjennom en tett dialog med kundene, og hvert år gjennomfører Sparebanken Hedmark flere ulike kunde- og markedsundersøkelser. Disse gjennomføres i samarbeid med analyseselskaper, og gir banken god og faktabasert innsikt. I 2016 ble «Kunderelasjonsundersøkelsen» gjennomført i SpareBank 1-samarbeidet – en bred kundeundersøkelse som foretas annethvert år. Sparebanken Hedmark har i mange år fått høy score fra kundene i disse undersøkelsene, både blant person- og bedriftskunder.

2016-resultatene viste at Sparebanken Hedmark fikk en samlet kunderelasjonsstyrke (gjennomsnitt av tilfredshet og lojalitet) i personmarkedet på 70 poeng. Dette anses som et godt nivå, og er åtte poeng over snittet for hele SpareBank 1-alliansen. Det er også en økning med fire poeng fra forrige undersøkelse, i 2014. Også i bedrifts-markedet oppnådde banken gode resultater, og kunde-relasjonsstyrken ble målt til 69 poeng. Dette er 8 poeng over snittet for hele SpareBank 1-alliansen, og en økning med tre poeng.

Bankens interesser

Ved å ha fokus på hva interessentene er opptatt av, vil virksomheten kunne innhente og kommunisere relevant informasjon til omgivelsene (se interessentkart neste side).

Interessentkart for Sparebanken Hedmark

Innhenting av data om kunders og andre respondenters syn på konsernet gjøres jevnlig gjennom fokusgrupper og egne kundeundersøkelser. På bakgrunn av dette kan banken prioritere riktig innsats for å forbedre både ikke-finansielle og finansielle resultater. Nedenfor er en grovkisse over bankens ulike interessenter og forhold som kan påvirke konsernets omdømme.

- **Ansatte:** Morbanken, datterselskaper, tillitsvalgte, verneombud, pensjonistforeningen, FNO, Frisk HMS.
- **Kunder:** Personkunder, bedriftskunder, offentlige organisasjonskunder, gründere.
- **Eiere:** Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse, Egenkapitalbevis-eiere, LO.
- **Myndigheter:** Kommuner, Fylkeskommuner/Storting/Regjering, Rettsapparatet, Finanstilsynet, Norges Bank, Konkurransetilsynet, Forbrukerombudet.
- **Kapitalmarkedet:** EKB-investorer, Fremmedkapital, andre banker og meglerhus.
- **Leverandører:** Ulike produkt- og tjenesteleverandører innen IT, drift, marked, revisjon, konsulentvirksomhet, personal, HMS, pengetransport, sikkerhet, energi, håndverksbedrifter og andre.
- **Konkurrenter:** Lokale, nasjonale og internasjonale aktører.
- **Sponsorater:** Lag og organisasjoner, klubber.
- **Samarbeidspartnere:** SpareBank 1-alliansen, sentrale og lokale aktører.
- **Gavemottakere:** Mottakere av gaver fra: Kunstfondet, Talentstipendet, gaver til allmennyttige formål, gavefondet.
- **Interesseorganisasjoner:** Finans Norge, Forbrukerrådet, Framtiden i våre hender, LO, NHO, Trainee Innlandet, Vikinglauget, regionrådene.
- **Deleide selskaper:** SpareBank 1 Gruppen, SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Verdipapirservice, SpareBank 1 Kundesenter AS, Østlandsforskning, KOMM-IN AS.
- **Samfunnet, opinionen, offentlige aktører:** Ikke-kunder, potensielle kunder, opinionen, akuttberedskap: Politi/Helse/Brann, politikere, finansklagenemda, høyskoler.
- **Media:** Lokale gratisaviser, lokalaviser, regionale medier, riksmidier, NRK riks og lokal, NTB.
- **Sosiale medier:** Opinionen i sosiale medier.
- **Ratingbyråer og analytikere:** Moody's Analytikere.
- **Oslo Børs.**

Forhold som kan påvirke omdømmet

<ul style="list-style-type: none"> • Selskapsstyring • Ledelse • Bonus/opsjoner og belønningsmekanismer • Investerings- og utlånspolicy (etiske kriterier) 	<ul style="list-style-type: none"> • HMS • Konkurransedyktige betingelser • Utviklingsforhold/karrieremuligheter • Ansvar i leverandørkjeden • Miljøkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> • Kriterier for å droppe leverandører som er «uetiske» • Investeringspolicy og langsiktige strategier • Produktinformasjon/markedsføringsetik/konkurranselov 	<ul style="list-style-type: none"> • Klima og miljøforhold (eksternt) • Lokalsamfunnet og kompetanseoverføring • Sponsing • Gaver
--	--	--	---

Samfunnsregnskap 2016

		2016	2015
Strategi/økonomi	Konsernstrategi	Strategi gjennomført i hht plan.	Strategi gjennomført i hht plan.
	Utvikling CSR-strategi	Innarbeiding i styringsdokumenter gjennomført og påbegynt revidering av strategi.	Innarbeiding i styringsdokumenter er påbegynt og fortsetter i 2016.
	Resultat før skatt (mill kr), konsern	1 371	1 163
	Forvaltningskapital (mill kr), konsern	101 240	55 971
	Egenkapitalavkastning etter skatt, konsern	10,5 prosent	11,4 prosent
	Ren kjernekapitaldekning, konsern	16,9 prosent	17,2 prosent
	Årlig gjennomgang og bekreftelse av bankens etiske regelverk	Gjennomført	Gjennomført
Samfunn/sosiale forhold	Antall årsverk, inkl. datterselskaper	1 173	728
	Antall årsverk, bank*	462	470
	Sykefravær*	4,27 prosent	4,00 prosent
	Andel kvinner*	56,3 prosent	57 prosent
	Andel kvinner i ledende stillinger*	44,4 prosent	43 prosent
	Gjennomsnittsalder*	48 år	48 år
	Ansattes tilfredshet, organisasjonsundersøkelse*	Temperaturmåler for fusjonsprosessen gjennomført med gode resultater.	850, Voice Index
	Avtale om inkluderende arbeidsliv*	Videreført	Videreført
	Gjennomsnittlig ansettelsestid*	17,3 år	17 år
	Antall rekrutteringer, internt*	10	23
	Antall rekrutteringer, eksternt*	9	36
Turnover*	3,10 prosent	2,50 prosent	
Gavemidler	Tildeling kunst og kultur	2 370 625	2 026 000
	Tildeling idrett	2 623 368	2 443 000
	Tildeling humanitært arbeid	491 800	725 000
	Tildeling annet	1 154 400	1 012 000
Gavefond	Tildeling kunst og kultur	5 022 042	5 752 000
	Tildeling idrett og fysisk aktivitet	8 900 029	13 138 000
	Tildeling utdanning/forskning	2 203 000	2 700 000
	Tildeling annet	750 000	2 090 000
Sparebanken Hedmarks kunstfond	Tildeling kunst og kultur	1 439 000	3 000 000
	Næringsutvikling	Tildeling nyskapingstiltak	Sparebanken Hedmark har ikke investert fra vårt Inkubatorfond i 2016, men hadde fokus på entreprenørskap og gründervirksomhet gjennom konkurransen «Ønsker meg 1 bedrift».
Konjunkturbarometer		Publikasjon utgitt og nettsiden konjunkturbarometer1.no lansert.	Publikasjon utgitt.
Miljø**	**Se også eget klimaregnskap		
	Totalt klimagassutslipp (tonn CO ₂)	467	538
	Klimagassutslipp per årsverk, morbank (tonn CO ₂ /årsverk)	1	1,2
	Antall videokonferanserom	42	42
	Antall kontor sertifisert som Miljøfyrtårn	24 (19 kontorer og 5 satelittkontorer er Miljøfyrtårnsertifisert etter hovedkontormodellen.)	26 (19 kontorer og 7 satelittkontorer er Miljøfyrtårnsertifisert etter hovedkontormodellen.)

* Sparebanken Hedmark

Blir landets fjerde største sparebank

2016 var et år utenom det vanlige for både Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus. I løpet av året ble bankene en del av samme konsern, og det planlegges fusjon i 2017.

Finansdepartementet godkjente i april 2016 Sparebanken Hedmarks oppkjøp av Bank 1 Oslo Akershus. Drøye to måneder senere var alle formaliteter på plass, og Bank 1 Oslo Akershus ble et heleid datterselskap i Sparebanken Hedmark.

Det nye bankkonsernet på Østlandet blir en av de største sparebankene i Norge med bortimot 290 000 kunder, om lag 1200 medarbeidere, 38 kontorer og en forretningskapital på 138 milliarder kroner. Sparebanken Hedmarks hovedkontor på Hamar blir hovedsete for det nye konsernet.

Godkjenningen fra Finansdepartementet innebærer at Bank 1 Oslo Akershus kan drives som en datterbank av Sparebanken Hedmark i en periode på inntil tre år. Banken har nå fått myndighetenes tillatelse til å fusjonere de to bankene i 2017. Det overordna målet for fusjonen er STERKERE SAMMEN.

-Vår visjon «Sammen om å skape» gir nå ekstra mening ved at vi sammen bygger den nye banken. Vi henter ut det beste fra to virksomheter og skal sammen stå bedre rustet i kampen om kundene. Sammen legger vi grunnlaget for det som vil bli den største fusjonen innen banknæringen siden etableringen av DnB NOR i 2003, sier administrerende direktør Richard Heiberg.

I begge bankene er det bred involvering i arbeidet med fusjonen. Rundt 20 delprosjekter har gjen-

nom året arbeidet med planlegging av banksammenslåingen. To personer fra hvert fagområde i begge bankene sitter i delprosjektene for å sikre felles forståelse for hva som skal være med videre i den fusjonerte banken og bygge felles kultur. Delprosjektene leverte sine innspill til framtidig organisering i den nye banken i oktober.

Organisering, bemanning, samordning av produkter, nye nettsider og navn på den nye banken er noen av temaene som delprosjektene jobber videre med i 2017. Juridisk fusjon er planlagt 1. april og teknisk vil de to bankene fusjonere i oktober.

I oktober 2016 ble det gjennomført en temperaturmåling for fusjonen der medarbeiderne i bankene fikk gi tilbakemeldinger på sin arbeids hverdag. Målingen viser veldig gode resultater på de fleste områdene. De ansatte er tilfreds med informasjonen som gis og lederne er gode til å kommunisere rundt fusjonen til egne medarbeidere. Undersøkelsen viser også at det er et veldig bra engasjement og godt samarbeid i organisasjonen. Flere undersøkelser blir gjennomført i 2017.

Administrerende direktør Richard Heiberg får med seg ni konserndirektører i sin ledergruppe for den fusjonerte banken. Hvem som fikk jobbene ble bestemt i november/desember. De tiltrer stillingene sine når bankene blir slått sammen våren 2017.

Konjunkturbarometeret 2016

Sparebanken Hedmark lanserte i november konjunkturbarometeret for Innlandet for fjerde år på rad. Barometeret skiller seg fra de forrige utgavene ved å avlegge framtida et besøk: "Innlandet – scenarier 2030" heter denne utgaven. Her har Samfunnsøkonomisk analyse laget framskrivinger i fire ulike scenarier for Innlandet. De har lagt noen forutsetninger til grunn: Om vi får en strengere klimaavtale eller ei og hvordan Norge takler omstillingen fra olje og gass. Scenariene forteller hvordan dette vil kunne påvirke næringsutviklingen i Innlandet i ulike retninger.

I år har vi lansert en egen nettside for å gjøre konjunkturbarometeret mer tilgjengelig for alle. På konjunkturbarometer1.no vil du også finne aktuelle reportasjer fra næringslivet.

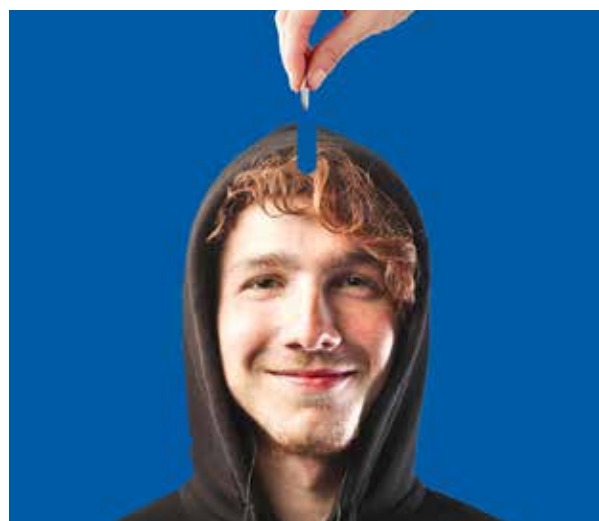
«Jesper på hjul» underviste 4 000 elever i økonomi

I januar 2016 la Jesper Foss ut på vegen som bankens egen omreisende lærer i personlig økonomi.

Prosjektet er et samarbeid mellom Sparebanken Hedmark og Ungt Entreprenørskap. Personlig økonomi er ikke et eget fag i skolen, og banken vil gjerne bidra til å skape bevisste forbrukere. Målet er å gi elevene en forståelse av at valg de gjør i dag, kan få stor betydning senere i livet. Jesper tilbyr utdanningsprogrammene «Sjef i eget liv» for elever i videregående skole og «Økonomi og karrierevalg» for ungdomsskoletrinnet. I løpet av året har Jesper Foss besøkt 40 skoler og undervist nær 4 000 elever. Prosjektet har vært så vellykka at det fortsetter også i 2017.

Sparebanken Hedmark lanserer kundeutbytte

Finansdepartementet ga høsten 2016 sin tilslutning til at Sparebanken Hedmark som første bank i Norge kan gi årlig kundeutbytte basert på bankens overskudd. Dermed vil Sparebanken Hedmark betale utbytte til kundene på samme måte som eierne. Kundene vil automatisk motta et årlig beløp basert på bankens overskudd og hvor mye de selv har i innskudd og lån. Opptjeningsåret starter i 2017. – Bankens visjon er «Sammen om å skape» og det å dele ut kundeutbytte er i tråd med våre grunnverdier som sparebank, sier administrerende direktør Richard Heiberg.

Kåret til en av Norges 10 beste arbeidsplasser

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS ble for andre år på rad kåret til en av Norges 10 beste arbeidsplasser, denne gangen innenfor segmentet mellomstore virksomheter (50–249 ansatte). Det globale konsulent- og analyseinstituttet Great Place to Work står bak kåringen. De vurderer hvert år flere tusen arbeidsplasser nasjonalt og internasjonalt.

SpareBank 1 vant pris for beste kundesenter

I Norges største kundesenterundersøkelse, KSIIndeks, vant SpareBank 1 prisen for beste kundesenter i kategorien bank. Alle kundesentrene i SpareBank 1 ble testet, også Sparebanken Hedmark sitt. Prisen ble delt ut i januar.

Delte ut to millioner kroner i talentstipend

I oktober ble Sparebanken Hedmarks talentstipend for 2016 delt ut til 65 lokale talenter innen idrett og kultur. Med stipendet ønsker banken å bidra til stolthet rundt enkeltprestasjoner, utvikle gode forbilder og gi positive assosiasjoner til regionen. Det er tredje gangen banken deler ut et slik stipend. Søkerne fikk enten 25 000, 35 000 eller 50 000 kroner hver.

Sparebanken Hedmark og Løten kommune først ute – igjen!

Som de første i Norge, tilbyr Sparebanken Hedmark og Løten kommune kunder å sette opp eFaktura og AvtaleGiro via kommunens egne nettsider. Løten kommune var også først ute i Norge med å tilby innbyggerne AvtaleGiro, der Sparebanken Hedmark var bank og tjenesteleverandør.

Sparebanken Hedmark senker boliglånsrentene

Rentene er historisk lave. I mars vedtok Sparebanken Hedmark å senke boliglånsrentene med inntil 0,15 prosentpoeng. Laveste rente ble med dette 2,05 prosent for boliglån til unge LO Favør. Innskuddsrentene ble endret med i hovedsak 0,25 prosentpoeng.

I oktober oppgraderer Moody's Sparebanken Hedmark til A1

Oppgraderingen betyr at banken vurderes som så finansielt viktig i vår region, at Moody's mener det er moderat sannsynlighet for at myndighetene vil støtte banken i en krise. En slik støtte innebærer i praksis en enda større trygghet for alle som er innskytere og långivere i banken. - Å være den best ratede sparebanken i Norge er utvilsomt et viktig kvalitetsstempel. Et av verdens største og mektigste ratingbyråer sier at Sparebanken Hedmark er en meget god bank. Bedre attest kan man vanskelig få, sier finansdirektør Tore Anstein Dobloug. (Dobloug ble adm. dir. i Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse fra 1. desember.)

Sparebanken Hedmark hever rentene

Sparebanken Hedmark hever lånerentene med i hovedsak 0,10 prosentpoeng. Samtidig setter vi opp sparerentene på boligsparing til unge og sparekonto for barn og unge med 0,15 prosentpoeng. Laveste boliglånsrente blir 2,15 prosent. Beste sparerente blir 3,45 prosent på BSU.

Q1

TILB
BLI
204
0

To bankkontorer samlokaliseres

Sparebanken Hedmarks kontorer i Folldal og Os samlokaliseres med bankkontorene i Alvdal og Tynset fra 20. juni. Det skjer etter en helhetlig gjennomgang av ressurs-situasjonen ved kontorene i Nord-Østerdalen. De som jobber ved kontorene blir med på flyttelasset. Banken satser sterkt i regionen, og kontoret på Tynset ble pusset opp for 15 millioner kroner i 2015.

Lansering av nytt studenttilbud

Fra 25. mai lanserer Sparebanken Hedmark et helt nytt tilbud om studentkonto til studenter, lærlinger og vernepliktige i alderen 18-33 år. Noen av fordelene med studentkonto er at kunden slipper å betale årspris på kort, og det er ingen gebyrer ved uttak i minibank.

Setter bort oppgaver til digitale assistenter

En smart programvare ble innført samtidig med bankens nye studenttilbud. Der administrerer digitale assistenter inn- og utmelding i bankens studentprogram helautomatisk. De digitale assistentene, det vil si programvaren, kan kun gjøre sterkt regelstyrte oppgaver som de må forhåndsprogrammeres til å utføre. Fordelen med digitale assistenter er

Vår «radioøkonom» gir gode råd i serie på NRK P1

Sparebanken Hedmarks finansrådgiver Nina Beate Paulsen debutterer i april i egen radioserie om personlig økonomi på NRK P1 i Hedmark og Oppland. Serien tar opp mange relevante temaer om økonomi for folk flest. I løpet av året er det blitt over 30 innslag, som også er sendt nasjonalt på DAB-kanalen P1+.

at rutineoppgaver utføres mer kostnadseffektivt og på kortere tid.

Kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS godkjent

Finansdepartementet ga sin tilslutning til at Sparebanken Hedmark ervervet alle de resterende aksjene i Bank 1 fra LO, LO forbund og de øvrige SpareBank 1-bankene. Bank 1 ble dermed et 100 prosent heleid datterselskap i Sparebanken Hedmark-konsernet.

AKE
KK
16

20-årsjubileum for nettbank

30. september var det nøyaktig 20 år siden Sparebanken Hedmark lanserte Europas første nettbank. Denne saken nådde det nasjonale nyhetsbildet i 1996. Ti år senere var Sparebanken Hedmark nok en gang i front på en nyskaping, denne gangen som en av landets første banker med mobilbank.

Arkeologisk skatt utstilt i banken

Drøyt 150 år etter at Åkerspenna ble funnet på Åker gård utenfor Hamar, kom den i september hjem for første gang. Beltespenna fra 500-600-tallet er til vanlig fast utstilt ved Kulturhistorisk museum i Oslo. Da spenna tok turen til hjemtraktene, ble den av sikkerhetsmessige grunner utstilt i Sparebanken Hedmarks lokaler. Flere hundre personer, blant dem flere skoleklasser, kom for å se spenna utstilt.

Samarbeidspartner på storfilmene Kongens nei

Den norske filmen Kongens nei handler om tre dramatiske døgn i norgeshistorien. Da den tyske krigsmakten invaderte Norge i april 1940, flyktet kongefamilien til Hedmark. Her måtte kong Haakon ta et vanskelig valg. Handlingen utspiller seg hovedsakelig i Hedmark og er en viktig film for regionen og dens identitet. Sparebanken Hedmark var en av filmens hovedsamarbeidspartnere lokalt.

Styrets beretning

Sparebanken Hedmark er Norges fjerde største sparebank, etter oppkjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS i 2016. Banken er den eneste regionale finansinstitusjonen med hovedsete i Innlandet.

Sparebanken Hedmark er landets mest solide region-sparebank. Ved utgangen av året var egenkapitalandelen på 12,0 prosent og ren kjernekapitaldekning på 16,9 prosent.

Sparebanken Hedmark er det ledende finanshuset i Hedmark og Oppland. I sitt primærmarkedsområde har banken en markedsandel på omkring 50 prosent. En fortsatt stabil makroøkonomisk situasjon i Hedmark og Oppland bidro til svært lave tap. Innlandets næringsliv er dominert av jordbruk og skogbruk med tilhørende foredlingsindustri, samt små og mellomstore bedrifter. Direkte petroleumsrelatert virksomhet er tilnærmet fraværende.

Oppkjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS gir Sparebanken Hedmark en betydelig tilstedeværelse i hovedstadsregionen. Bank 1 Oslo Akershus AS sin markedsandel i denne regionen er anslagsvis 6 og 3 prosent innen henholdsvis person- og bedriftsmarkedet. I overkant av 80 prosent av Bank 1 Oslo Akershus AS sin utlånsportefølje består av boliglån.

Styret er godt fornøyd med resultatet for 2016. Konsernet oppnådde et resultat etter skatt på 1 100 millioner kroner. Egenkapitalavkastningen ble 10,5 prosent.

Kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS

Den 29. juni gjennomførte Sparebanken Hedmark kjøpet av de gjenværende aksjene i Bank 1 Oslo Akershus AS. Om lag 90 prosent av oppgjøret ble gjort ved en rettet emisjon som gjorde at de tidligere eierne, LO med tilknyttede forbund, samt de øvrige SpareBank 1-bankene, ble eiere av egenkapitalbevis i Sparebanken Hedmark med henholdsvis 15 og 10 prosent eierandeler, Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse eier de øvrige egenkapitalbevisene.

Etter kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS er Sparebanken Hedmarks samlede forretningskapital på 138 milliarder kroner. Konsernet har 1 290 ansatte og 36 bankkontorer fordelt over fire fylker. Bankene skal etter planen gjennomføre en juridisk fusjon 1. april 2017. Sammenslåing av bankenes tekniske systemer vil være ferdigstilt høsten 2017. Målet er å utvikle de to bankene til sammen å bli en enda mer kompetent bank, med økt bredde og større konkurransekraft overfor kundene og kapitalmarkedet. For bankens innskuddskunder og

långivere vil også risikoen samlet sett reduseres som følge av en større utlånsportefølje fordelt over flere kunder med større geografisk spredning.

Kundeutbytte

Mot slutten av 2016 lanserte banken kundeutbytte. Som første bank i Norge vil Sparebanken Hedmark dele av overskuddet og betale utbytte til kundene på samme måte som til eierne. Kundene vil motta et årlig beløp basert på bankens overskudd og hvor mye de selv har hatt i innskudd og lån gjennom året. Bankens største eier, Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse, vil videreføre den vanlige gaveutdelingen i Hedmark.

Kundeutbyttet blir også en mekanisme som gir Sparebanken Hedmark muligheten til å stabilisere forholdet mellom den selveiende egenkapitalen og den som eies av bankenes egenkapitalbevisiere.

Børsnotering

Sporebanken Hedmark planlegger børsnotering i 2017, etter at juridisk fusjon er gjennomført og dersom markedsforholdene er tilfredsstillende. En børsnotering gir banken fleksibilitet med hensyn til vekst og videre strukturutvikling i næringen. Samtidig gir det banken mulighet til å tilby eierskap for både kunder, ansatte og andre investorer.

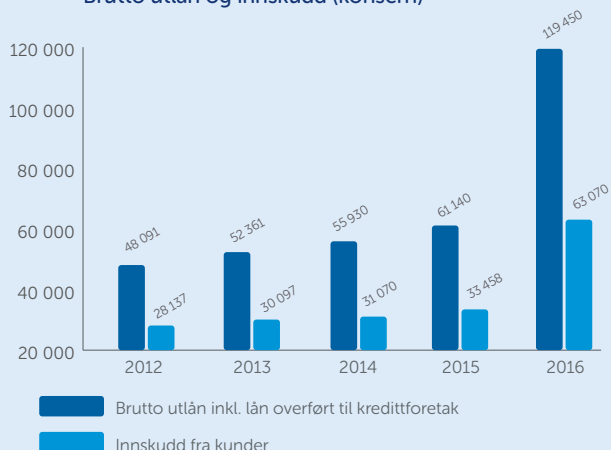
Konsernet og regnskapsmessige forhold knyttet til kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS

Hovedkontoret er i Hamar og konsernets virksomhet er i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Konsernet består av Sparebanken Hedmark og de 100 prosent eide datterselskapene Bank 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS.

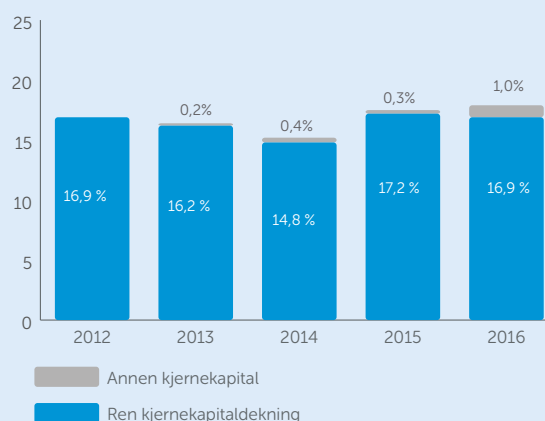
Sparebanken Hedmark eier direkte og indirekte 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS, 21,2 prosent av SpareBank 1 Mobilbetaling AS og 18,9 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS samt 6,2 prosent i SpareBank 1 Markets AS. Videre eier banken 20,3 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS og 9,2 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS (kredittforetakene). Resultatene fra ovennevnte selskaper inntektsføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel. Konsernet avlegger regnskapet etter internasjonale regnskapsstandarder vedtatt av EU (IAS 34).

Sparebanken Hedmarks kjøp av de øvrige aksjene i Bank 1 Oslo Akershus AS ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra den 29. juni 2016.

Brutto utlån og innskudd (konsern)

Ren kjernekapitaldekning (konsern)

Resultatet fra Bank 1 Oslo Akershus AS ble i første halvår innregnet i konsernet etter egenkapitalmetoden med en eierandel på 40,5 prosent. Fra og med andre halvår er resultatet fra Bank 1 Oslo Akershus AS fullt ut konsolidert i regnskapet til Sparebanken Hedmark. Konsolideringen av regnskapet til Bank 1 Oslo Akershus AS gjør at konsernregnskapet til Sparebanken Hedmark for andre halvår 2016 ikke er direkte sammenlignbart med fjorårs-tallene.

Utarbeidede hovedtall for proforma konsern vises slik det ville vært ved 100 prosent eierskap i Bank 1 Oslo Akershus AS fra 1. januar 2016.

SPAREBANKEN HEDMARK – KONSERNRESULTAT

Konsernets resultat etter skatt for året 2016 (forrige år i parentes) ble 1 100 (930) millioner kroner. Egenkapitalavkastningen ble 10,5 (11,4) prosent.

Spesifikasjon av konsernresultat etter skatt i millioner kroner:

	År 2016	År 2015
Resultat etter skatt i morbanken	964	796
Mottatt utbytte fra datterselskaper/ tilknyttede selskaper	-389	-259
Resultatandeler fra:		
SpareBank 1 Gruppen AS	192	142
Bank 1 Oslo Akershus AS	250	100
SpareBank 1 Boligkreditt og Næringskreditt AS	-23	46
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	14	5
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	86	74
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	2	11
SpareBank 1 Kredittkort AS	17	10
SpareBank 1 Mobilbetaling AS	-25	0
Øvrig	12	5
Resultat etter skatt for konsernet	1 100	930

Renteinntekter og øvrige inntekter

Netto renteinntekter ble 1 490 (1 105) millioner kroner. Inklusiv provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på

225 (188) millioner kroner, ble samlede netto renteinntekter 1 715 (1 293) millioner kroner.

Konsernets rentenetto i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital ble 1,79 prosent i 2016 mot 2,08 prosent i 2015.

Netto provisjonsinntekter ble 759 (461) millioner kroner, mens andre driftsinntekter ble 180 (190) millioner kroner.

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser ble redusert med 294 millioner kroner til 220 (514) millioner kroner.

Utbytte på 46 (9) millioner kroner er hovedsakelig utbytte fra VISA Norge 38 (0) millioner kroner og utbytte fra Totens Sparebank 7 (7) millioner kroner.

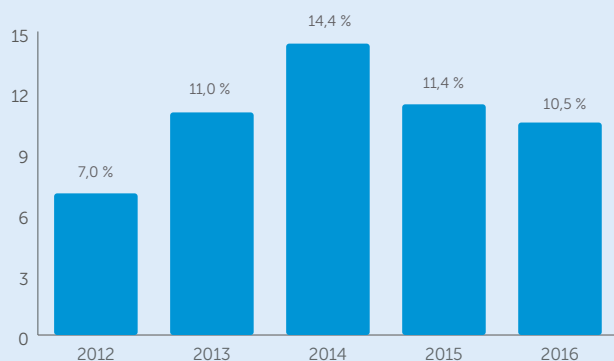
Netto resultat fra eierinteresser ble 236 (301) millioner kroner. Av resultatet fra eierinteresser utgjorde resultat fra Bank 1 Oslo Akershus AS i første halvår 71 (84) millioner kroner. Resultatet fra Bank 1 Oslo Akershus AS er konsolidert inn i konsernresultatet med virkning fra tredje kvartal 2016, mens 40,5 prosent av resultatet fra Bank 1 Oslo Akershus AS for første halvår 2016 inngår i resultat fra eierinteresser.

Resultatandelen fra SpareBank 1 Gruppen AS utgjorde 192 (142) millioner kroner.

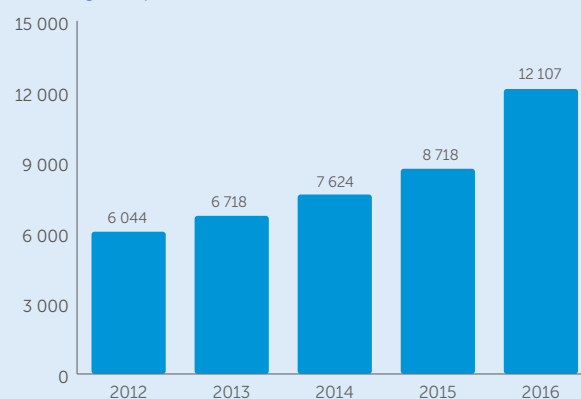
Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser ble minus 62 (+205) millioner kroner. Her inngår en gevinst på 21 millioner kroner, som er et foreløpig etter oppgjør fra salget av Nets Holding ASA i forbindelse med dette selskapets salg av aksjer i VISA Europe Ltd.

Konsernets verdipapirgjeld, renteplasseringer, derivater og fastrenteprodukter til kunder vurderes for det vesentligste til virkelig verdi over resultatet etter IAS 39 og endringer i markedsverdi resultatføres.

Egenkapitalavkastning

Egenkapital (konsern)

I 2016 har det vært en markant inngang i kredittpåslaget for norske senior obligasjoner. For en fem-års senior-utstedelse i en norsk regionsparebank ble markedets kredittpåslag redusert fra indikativt 134 basispunkter ved inngangen av året til om lag 85 basispunkter ved utgangen av året. Alt annet like betyr det at relevant diskonteringsrente på allerede utstedte rentepapirer med fastsatte kuponger blir redusert, og dermed at nåverdien (kursen) øker. Kursoppgang på egen gjeld fører til et urealisert tap, mens kursoppgang på kjøpte rentepapirer fører til en urealisert gevinst.

For Sparebanken Hedmark var nettoeffekten av kursendringer på alle rentepapirer, inklusiv sikringsforretninger, negativ med 91 (+184) millioner kroner i 2016, hvor tilnærmet alt tap er urealisert. Verdiendringer på utstedt verdipapirgjeld inklusiv sikringer utgjorde minus 146 (+252) millioner kroner.

Kostnader og tap på utlån

Konsernets driftskostnader var 1 203 (1 052) millioner kroner. Konsolideringen av resultatet fra Bank 1 Oslo Akershus AS og EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, med virkning fra tredje kvartal 2016, bidrar til en økning i driftskostnadene på 392 millioner kroner, mens en inntektsføring på 271 millioner kroner i forbindelse med avvikling av ytelsespensjonsordningen i Sparebanken Hedmark bidrar til å redusere driftskostnadene. Eksklusiv effektene av konsolidering av Bank 1 Oslo Akershus AS og EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, samt inntektsføringen i forbindelse med avvikling av ytelsespensjonsordningen, har driftskostnadene økt med 30 millioner kroner.

Konsernet Sparebanken Hedmarks samlede utlån, inkludert lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, består av 74 prosent utlån til personmarkedet, som hovedsakelig består av boliglån. Bedriftsmarkedsporteføljen er uten eksponering mot olje- og gassnæringen, og for øvrig karakterisert av lav risiko.

Tapene er fortsatt lave og ble 75 (56) millioner kroner. Tapene fordelte seg med 19 (6) millioner kroner i privatmarkedsdivisjonene og 33 (29) millioner kroner i bedriftsmarkeddivisjonene, mens det ble inntektsført 4 (0) millioner kroner i forbindelse med salg av portefølje med tapsførte lån. Tapene i SpareBank 1 Finans Østlandet AS ble 27 (21) millioner kroner. Av ovenstående tap utgjorde endring i gruppevis nedskrivninger 22 (4) millioner kroner.

Kredittrisiko

Sum gruppevis nedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier var 262 (120) millioner kroner og utgjorde 0,32 (0,28) prosent av brutto utlån.

Avsetningsgraden, målt som sum individuelle nedskrivninger på 156 (147) millioner kroner i forhold til sum misligholdte og andre tapsutsatte engasjementer på 505 (491) millioner kroner, var 31 (30) prosent ved utgangen av 2016.

Kredittkvaliteten, målt som sum problemlån i forhold til samlede utlån, viste en vesentlig bedring fra fjoråret. Samlet utgjorde konsernets problemengasjementer 0,5 (1,1) prosent av brutto engasjement på egen balanse, og 0,4 (0,8) prosent om man inkluderer overførte lån til kredittforetakene. Bedringen av kredittkvaliteten skyldes både konsolideringen av balansen til Bank 1 Oslo Akershus AS og positiv utvikling i utlånsporteføljen.

Eiendeler og finansiering

Forvaltningskapitalen ved utgangen av 2016 var 101,2 (56,0) milliarder kroner. Samlet forretningskapital, definert som forvaltningskapital pluss overførte lån til kredittforetakene, var 137,7 (73,3) milliarder kroner. Brutto utlån til kunder, inklusiv overførte lån til kredittforetakene, var 119,5 (61,1) milliarder kroner. Det var ved utgangen av året overført lån for 34,9 (16,8) milliarder kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1,6 (0,6) milliarder kroner til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Personkundelån overført til boligkredittforetak som

Siri J. Strømmevold

(f. 1961), styreleder, bosatt på Tynset.

Strømmevold er utdannet dataingeniør og har lang erfaring fra oljeindustrien, blant annet Mobil Expl., Statoil og Saga Petroleum. Er nå daglig leder av Tynset Bokhandel. Hun ble valgt inn i styret i 2006. Styreleder siden 2012.

Nina Cecilie Lier

(f. 1972), styremedlem, nestleder, bosatt i Brumunddal.

Lier er utdannet siviløkonom og har blant annet jobbet i PriceWaterhouseCoopers og Oppland Sentralsykehus. Hun er nå økonomidirektør i Sykehuset Innlandet HF. Styremedlem siden 2010. Nestleder i styret siden 2016.

andel av totale personkundelån (lån på egen balanse og overførte lån) var 39,2 (40,3) prosent. Utlånsvekst siste tolv måneder inklusiv overførte lån var 9,2 (8,6) prosent i morbanken Sparebanken Hedmark. I Bank 1 Oslo Akershus AS var utlånsveksten 10,1 (13,3) prosent.

Innskudd fra kunder var 63,1 (33,5) milliarder kroner. Innskuddsveksten var 8,2 (7,8) prosent i morbanken Sparebanken Hedmark og 14,1 (7,6) prosent i Bank 1 Oslo Akershus AS. Innskuddsdekningen var 76,0 (76,4) prosent.

Innlån fra kredittinstitusjoner og senior gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer var 24,0 (12,2) milliarder kroner. Gjennomsnittlig løpetid på konsernets langsiktige finansiering var 3,4 (3,8) år. Gjennomsnittlig løpetid på alle innlån var 3,1 (3,6) år. Gjennomsnittlig kredittpåslag på konsernets innlånsportefølje, eksklusive ansvarlig lån og fondsobligasjoner, var ved utgangen av året 90 (81) basispunkter. Økningen skyldes primært at Bank 1 Oslo Akershus AS har hatt en høyere innlånskostnad enn Sparebanken Hedmark. I tillegg til senior gjeld hadde konsernet utestående 1,2 (0,5) milliarder kroner i ansvarlig lån og 0,4 (0,0) milliarder kroner i fondsobligasjoner. Økningen skyldes konsolideringen av balansen til Bank 1 Oslo Akershus AS.

Konsernet hadde ved utgangen av 2016 reserver til å opprettholde normal drift i 14 (18) måneder. LCR (Liquidity Coverage Ratio) var 116,6 (120,8) prosent. NSFR (Net stable funding ratio) var 118,9 (114,5) prosent.

Det er styrets vurdering at konsernets likviditetsrisiko er lav.

Soliditet og kapitaldekning

Konsernets egenkapital på 12,1 (8,7) milliarder kroner utgjorde 12,0 (15,6) prosent av balansen. Leverage Ratio var 7,4 (9,2) prosent.

Konsernets rene kjernekapitaldekning var 16,9 (17,2) prosent. Totalkapitaldekning var 20,3 (19,1) prosent. Konsernet har i 2016 passert en eierandel på 20 prosent i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at SpareBank 1 Boligkreditt AS kapitaldekningsmessig blir forholdsmessig konsolidert med konsernet for øvrig

første gang per 31. desember 2016. Konsernets langsiktige kapitalmål for ren kjernekapitaldekning er 16 prosent.

Egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen ved utgangen av 2016 består av 106 202 540 egenkapitalbevis pålydende kr 50 per bevis. Egenkapitalbevisene eies av Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse (75,08 prosent), LO og tilknyttede forbund (14,95 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (5,12 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (1,61 prosent), SpareBank 1 SMN (1,61 prosent) og SpareBank 1 SR-Bank AS (1,61 prosent).

Bokført verdi per egenkapitalbevis (konsern) ved utgangen av 2016 var kr 73,88 og resultat per egenkapitalbevis i 2016 ble kr 6,95.

Rating

Sparebanken Hedmark er ratet A1 av Moody's Investor Service. Ratingen har "stable outlook". Banken ble oppgradert fra A2 til A1 den 11. oktober 2016. Moody's begrunnet oppgraderingen med at kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS fører til en økt sannsynlighet for at banken vil motta offentlig støtte i en eventuell krisesituasjon. Som den fjerde største sparebanken i Norge og med stor betydning for kapitaltilgangen i sin region, vurderer Moody's at Sparebanken Hedmark er å regne som en systemviktig finansinstitusjon i sin ratingmetodikk.

SPAREBANKEN HEDMARK - MORBANK

Resultat

Resultat etter skatt i 2016 ble 964 (796) millioner kroner. Bankdriften, definert som rentenetto pluss provisjoner og andre inntekter minus driftskostnader og tap, er korrigert for netto inntektsføring på 258 millioner kroner i morbanken i forbindelse med avvikling av ytelsespensjonsordning og fikk et resultat før skatt på 605 (537) millioner kroner. Dette var en fremgang på 13 prosent. Rentenetto og provisjoner fra overførte lån til kredittforetakene økte med 89 millioner kroner. Netto andre inntekter økte med 25 millioner kroner, driftskostnadene økte med 34 millioner kroner og netto tap var 12 millioner kroner høyere.

Erik Garaas

(f. 1950), styremedlem, bosatt i Oslo.

Garaas er utdannet samfunnsøkonom (cand. oecon.) og har blant annet arbeidet i Statistisk Sentralbyrå, Finansdepartementet, Gjensidige og DNB, hovedsakelig innenfor finans og kapitalforvaltning. Han ble valgt inn i styret i 2013.

Espen Bjørklund Larsen

(f. 1976), styremedlem, bosatt i Elverum.

Larsen er høgskolekandidat i økonomi og administrasjon, og har ett års fordypning i innovasjon i tillegg til Executive Master of Management (Bl). Han har vært hovedtillitsvalgt og bankansattes representant i styret siden 2008.

Renteinntekter og øvrige inntekter

Netto renteinntekter ble 1 003 (880) millioner kroner. Inklusiv provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på 154 (188) millioner kroner ble samlede netto renteinntekter 1 157 (1 068) millioner kroner. Bedringen på 89 millioner kroner forklares med økt rentenetto på 123 millioner kroner som følge av vekst og økte innskuddsmarginer. Lavere margin på utlån og reduserte provisjonssatser på overførte lån til kredittforetakene bidro negativt.

Rentemarginen på egen balanse (eksklusive valutalån) ble 2,58 (2,42) prosent. Utlånsmarginen var 2,34 (2,64) prosent og innskuddsmarginen var 0,24 (minus 0,22) prosent.

Rentemarginen innenfor personmarkedsområdet var 2,38 (2,29) prosent og innenfor bedriftsmarkedsområdet 2,92 (2,69) prosent.

Netto margin på overført portefølje til SpareBank 1 Boligkreditt AS var 0,86 (1,17) prosent.

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser var 293 (473) millioner kroner.

Driftskostnader

Sum driftskostnader var 519 (743) millioner kroner. Kostnadsveksten sammenliknet med året før var minus 30,2 (+2,5) prosent. Hovedforklaring til reduksjonen i driftskostnader er avviklingen av bankens ytelsespensjonsordning med virkning fra 1. juli 2016 som medførte en engangs inntektsføring på 258 millioner kroner i morbankens personalkostnader.

Ved utgangen av året var det 462 (470) årsverk i morbanken.

Driftskostnadene utgjorde 30,5 (41,8) prosent av totale inntekter.

Tap på utlån og garantier

Netto tap på utlån og garantier ble 47 (35) millioner kroner. Av dette var 19 (6) millioner kroner tap i privatkundermarkedet og 32 (29) millioner kroner tap i bedriftskundermarkedet, mens det ble inntektsført 4 (0) millioner kroner i forbindelse med salg av portefølje med tapsførte

lån. Av de samlede tapene utgjorde endring i gruppevis nedskrivninger 19 (2) millioner kroner.

Utlån og innskudd

Brutto utlån til kunder var ved utgangen av 2016 på 60,2 (55,5) milliarder kroner inklusiv 18,2 (17,4) milliarder kroner i overførte lån til kredittforetakene. Morbankens utlånsvækst siste tolv måneder inklusiv overførte lån til kredittforetakene var 9,2 (8,6) prosent.

Utlånsvæksten inklusiv overførte lån var 10,2 (7,6) prosent i personmarkedet og 6,8 (10,9) prosent i bedriftsmarkedet. Risikoprofilen i bankens kredittportefølje er lav og ikke endret det siste året.

Innskudd fra og gjeld til kunder var 36,3 (33,5) milliarder kroner ved utgangen av 2016. Innskuddsvæksten siste tolv måneders periode var 8,2 (7,8) prosent. Innskuddene fordelte seg med 22,6 (21,6) milliarder kroner innenfor personmarkedet og 13,6 (11,9) milliarder kroner innenfor bedriftsmarkedet.

Soliditet

Ren kjernekapitaldekning var ved utgangen av året på 31,4 (24,1) prosent.

Morbankens egenkapital var 10,4 (7,7) milliarder kroner. Samlet egenkapital i morbanken utgjorde 16,9 (14,0) prosent av balansen ved utgangen av 2016.

DATTERSELSKAP – BANK 1 OSLO AKERSHUS AS, KONSERN

Bank 1 Oslo Akershus AS konsern består av morbanken og datterselskapet EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS. Bank 1 Oslo Akershus AS konsern består av morbanken og datterselskapet EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS. SpareBank 1 Gruppen AS er et felleskontrollert selskap, mens SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Kredittkort AS, og SpareBank 1 Mobilbetaling AS er tilknyttede selskaper. Invest 6 AS ble avviklet i 4. kvartal 2016 etter at eiendelene i selskapet var solgt.

For 2016 fikk konsernet Bank 1 Oslo Akershus AS et resultat etter skatt på 334 (254) millioner kroner.

Guro Nina Vestvik

(f. 1967), styremedlem, bosatt i Hamar.

Vestvik er utdannet innen Business and Administration og organisasjon og ledelse. Hun har arbeidet i Gjensidige og Moelven Industrier. Nå er hun prosjektleder for byregionprogrammet i ElverumRegionen Næringsutvikling. Styremedlem fra 2016.

Morten Herud

(f. 1959), styremedlem, bosatt i Eidskog.

Herud er utdannet siviløkonom. Han har jobbet innen finans og industri, og er daglig leder i Sintef Raufoss Manufacturing-Kongsvinger AS. Herud ble valgt inn i styret i 2013.

Egenkapitalavkastningen ble 10,0 (8,4) prosent. Forbedringen skyldes i hovedsak økte netto renteinntekter, kursgevinst på verdipapirer i 2016 mot kurstap tilsvarende periode året før, samt en positiv effekt av salget av bankens andel i VISA Europe Ltd. til VISA Inc.

Renteinntekter og øvrige inntekter

Netto renteinntekter for 2016 ble 511 (472) millioner kroner. Økningen skyldtes vekst i utlån, økt innskuddsmargin og endring av prinsipp for regnskapsføring av fondsobligasjoner. Lavere utlånsmargin og økte finansieringskostnader reduserte isolert sett netto renteinntekter.

Netto renteinntekter må ses i sammenheng med provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. For 2016 utgjorde disse provisjonsinntektene 146 (170) millioner kroner. Netto provisjons- og andre inntekter utgjorde 570 (572) millioner kroner. Reduksjonen skyldes reduserte provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt AS, som følge av lavere utlånsrente for kundene sammenlignet med 2015.

Netto resultat fra finansielle investeringer ble 111 (7) millioner kroner.

Verdiendring finansielle eiendeler ble 98 (minus 64) millioner kroner, og skyldtes i stor grad mottatt utbytte og gevinst i forbindelse med salget av VISA Europe Ltd. til VISA Inc på 45 millioner kroner. Obligasjoner og derivater viste en kursgevinst på 44 (minus 65) millioner kroner. Verdipapirgevinsten skyldes i hovedsak gevinst i bankens likviditetsportefølje som følge av inngang i kredittpåslag og kursgevinster knyttet til valuta-virksomheten.

Inntekter fra eierinteresser ble 13 (71) millioner kroner. Reduksjonen skyldes i hovedsak reduksjon i resultatandel fra SpareBank 1 Boligkreditt AS på 53 millioner kroner. Reduksjon i resultatandelen fra SpareBank 1 Boligkreditt AS er i all hovedsak knyttet til verdiendringer i basisswapper på selskapets innlån i Euro-markedet.

Driftskostnader og tap på utlån

Driftskostnadene for 2016 ble 753 (737) millioner kroner. Økningen skyldes i hovedsak økte kostnader knyttet til fusjonsprosessen med Sparebanken Hedmark og nedskrivninger som følge av utrangering av anleggsmidler knyttet til nedlagte lokalbanker i 2016.

Tap på utlån og garantier var 12 (netto inngang på tap på 18) millioner kroner. Brutto misligholdte og tapsutsatte utlån var ved utgangen av 2016 på 69 (87) millioner kroner. Målt mot brutto utlån utgjorde dette 0,2 prosent (0,3 prosent). Individuelle nedskrivninger ved utgangen av 2016 var 13 (18) millioner kroner. Gruppevis nedskrivninger ved utgangen av 2016 utgjorde 120 (99) millioner kroner. Økningen i de gruppevis nedskrivningene reflekterer en forverret konjunktursituasjon og er i tråd med signaler fra Finanstilsynet til norske banker om å vurdere nivået på tapsnedskrivningene.

Utlån og innskudd

Samlede utlån var 52,9 milliarder kroner. Av dette utgjorde overførte lån til kredittforetakene 18,3 milliarder kroner. De siste 12 måneder økte utlån til kunder inklusiv overførte lån med 10,1 prosent.

Fordelingen mellom personmarked og bedriftsmarked var ved utgangen av 2016 på 82/18 (81/19) prosent inklusiv overførte lån til kredittforetakene.

Det har vært en generell bedring i kredittprofilen det siste året.

Innskudd fra kunder var ved utgangen av 2016 26,8 (23,5) milliarder kroner, tilsvarende en vekst på 14,1 prosent.

Innskuddsdekningen på egen balanse (innskudd/utlån) var ved utgangen av 2016 på 77,4 (73,9) prosent.

Finansiering og soliditet

Bankens likviditetssituasjon anses som tilfredsstillende. Nye låneopptak skjer gjennom finansiering fra morbanken Sparebanken Hedmark.

Hans-Christian Gabrielsen

(f. 1967), styremedlem, bosatt på Slemmestad.

Gabrielsen har fagbrev som prosessoperatør og utdannelse innen ledelse og organisasjon. Han har jobbet på Tofte Industrier og i Fellesforbundet. Nå er han 2. nestleder i Landsorganisasjonen (LO) i Norge. Styremedlem siden 2016.

Vibeke Hanvold Larsen

(f. 1977), styremedlem, bosatt i Ottestad.

Larsen har en Bachelor of Business og er i tillegg markedsøkonom. Hun har arbeidet i Coop Prix og Santander. Nå jobber hun som kundekonsulent i Sparebanken Hedmark. Hun ble styremedlem i 2016 og er bankansattes representant.

Konsernets kapital- og kjernekapitaldekning var ved utgangen av 2016 henholdsvis 19,5 (17,8) prosent og 16,4 (15,9) prosent. Ren kjernekapitaldekning var 14,4 (15,3) prosent. Ansvarlig kapital i konsernet var 3,5 (3,0) milliarder kroner.

DATTERSELSKAP – ØVRIGE

Finansieringsselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS (95 prosent eierandel) fikk et resultat etter skatt på 86 (74) millioner kroner. Finansieringsselskapets brutto utlån ved utgangen av året var 6,3 (5,6) milliarder kroner. Brutto utlånsvekst siste 12 måneder var 12,1 (16,9) prosent.

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS omsatte for 158 (172) millioner kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 2 (11) millioner kroner.

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS omsatte for 99 (81) millioner kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 14 (5) millioner kroner.

DELEIDE SELSKAPER

SpareBank 1 Gruppen AS (12,4 prosent eierandel) oppnådde et konsernresultat etter skatt på 1 598 (1 287) millioner kroner. Egenkapitalavkastningen ble 19,4 (16,9) prosent.

SpareBank 1 Boligkreditt AS (20,3 prosent eierandel) er alliansebankenes felles boligkredittforetak. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt på minus 110 (+473) millioner kroner. Resultatet for 2016 var i stor grad var påvirket av negativ verdiendring på basisswapper knyttet til egne innlån. Forklaringen er todelt, hvor markedsprisen på nye basisswapper er redusert, og at bokført gevinst reverseres med løpetid på swappene.

SpareBank 1 Næringskreditt AS (9,2 prosent eierandel) er alliansebankenes felles næringskredittselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt på 84 (89) millioner kroner.

Sparebank 1 Kredittkort AS (18,9 prosent eierandel) er alliansebankenes felles kredittkortselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt på 129 (112) millioner

kroner. Egenkapitalavkastningen ble 12,7 (12,9) prosent.

SpareBank 1 Mobilbetaling AS (21,2 prosent eierandel) er alliansens felles mobilbetalingsselskap. Selskapet fikk et resultat etter skatt på minus 135 millioner kroner og gjenspeiler en betydelig utvikling av betalingsløsningen mCash. SpareBank 1-alliansen besluttet i februar 2017 å gå sammen med DnB og en rekke andre norske banker om en felles satsning rundt betalingstjenesten Vipps. mCash vil bli driftet videre inntil den nye, felleseide Vipps-løsningen blir etablert.

SPAREBANKEN HEDMARK – PROFORMA KONSERNRESULTAT

Utarbeidede hovedtall for proforma konsern vises slik det ville vært ved 100 prosent eierskap i Bank 1 Oslo Akershus AS fra 1. januar 2016.

Proforma konsernresultat for 2016 etter skatt ble 1 204 millioner kroner. Egenkapitalavkastningen ble 10,8 prosent.

Utlånsvekst siste tolv måneder inklusiv overførte lån var 9,3 prosent for proforma konsern, mens innskuddsveksten var 10,7 prosent. Innskuddsdekningen var 76,0 prosent.

Utlånsmargin, inklusiv boliglån i kredittforetaket, ble 2,13 (2,40) prosent. Innskuddsmarginen ble 0,10 (minus 0,26) prosent. Rentemargin ble 2,23 (2,14) prosent.

Netto renteinntekter ble 1 739 millioner kroner. Inklusiv provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på 300 millioner kroner, ble samlede netto renteinntekter 2 039 millioner kroner.

Netto provisjonsinntekter og andre driftsinntekter ble 1 229 millioner kroner.

Driftskostnadene i Sparebanken Hedmark – Proforma konsern ble 1 573 (1 788) millioner kroner. Kostnadene er påvirket av avviklingen av ytelsespensjonsordningene i Sparebanken Hedmark Morbank, EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS og SpareBank 1 Finans Østlandet

AS, som samlet medførte en netto inntektsføring i personalkostnader på 271 millioner kroner.

Tapene ble 86 (38) millioner kroner. Av dette utgjorde endring i gruppevis nedskrivninger 43 (18) millioner kroner.

RISIKOSTYRING

Risikostyring i Sparebanken Hedmark skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Styret har vedtatt «Policy for risiko- og kapitalstyring i Sparebanken Hedmark». Dokumentet definerer det overordnede rammeverket for risikostyring, herunder styring av de ulike risikoer. Styret vedtar årlig overordnet risikostrategi, styringsdokumenter på kredittområdet, for likviditets- og markedsrisiko, samt for operasjonell risiko. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største risiko. Risikoen styres løpende i henhold til bankens kredittstrategi, kredittpolicy, kredittfullmakter, rutiner og retningslinjer for kredittgivning, og ulike rapporterings- og oppfølgingskrav. Sparebanken Hedmark har Finanstilsynets tillatelse til å benytte IRB avansert metode i beregningen av kapitalbehov for kreditttrisiko og bruker derfor statistiske modeller som grunnlag for å dele porteføljen inn i risikogrupper. For nærmere informasjon henvises til konsernets Pilar 3-dokument som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Banken finansierer i det vesentlige privat- og næringslivskunder i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Som tidligere deltar banken i finansieringen av enkeltprosjekter i samarbeid med andre banker i SpareBank 1-alliansen.

Risikoprofilen i bedriftsmarkedsporteføljen er bedret gjennom 2016. Forventede tap og risikojustert kapital er redusert i relative termer. Samlet mislighold har gått ned og utlånstapene er fortsatt på et meget lavt nivå, marginalt høyere enn i 2015. Utlånsveksten var noe lavere i 2016 enn i 2015.

Risikoprofilen i personmarkedsporteføljen er bedret og risikoen i porteføljen vurderes som lav, hvor det alt vesentligste er sikret med pant i fast eiendom. Samlet mislighold er redusert og utlånstapene er lave.

Utlånsveksten har vært høyere enn veksten i markedet. Så lenge sikkerhetsverdier ikke forringes som følge av vesentlig reduserte boligpriser eller arbeidsledigheten øker vesentlig, er tapsrisikoen i porteføljen begrenset.

Bankens portefølje av rentebærende papirer innebærer også kredittrisiko. Denne er nærmere omtalt i avsnittet om markedsrisiko nedenfor. Videre har morbanken kredittrisiko knyttet til fordringer på andre kredittinstitusjoner. Den klart største enkeltfordringen er utlån til bankens datterselskap SpareBank 1 Finans Østlandet AS. Styret mener at bankens kredittrisiko knyttet til utlånsvirksomheten totalt sett har utviklet seg positivt i 2016. Konsernets kredittrisiko vurderes som moderat.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap som følge av endringer i rentenivå, aksjekurser og valutakurser.

Det er vedtatt rammer og retningslinjer for styring av markedsrisiko som er vedtatt av styret. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Konsernets markedsrisiko er for det vesentligste relatert til investeringer i rentepapirer i morbankens likviditetsportefølje og til utstedelser av verdipapirgjeld. Denne markedsrisikoen – spreadrisiko - kan deles i renterisiko og kredittrisiko.

Retningslinjer og rammer for investeringer i rentepapirer er tilpasset regulatoriske krav til likviditetsstyring. Samlede plasseringer i rentepapirer utgjorde ved utgangen av året 9,7 milliarder kroner. Den relative andelen av rentepapirer med lavest kredittrisiko har økt gjennom året som følge av gradvis tilpasning til regulatoriske likviditetskrav. 92,4 prosent av porteføljen var ved utgangen av året ratet AA- eller bedre.

Beholdningen av utstedt verdipapirgjeld økte i løpet av året fra pålydende 11,8 milliarder kroner til pålydende 22,8 milliarder kroner, hovedsakelig på grunn av oppkjøpet av Bank 1 Oslo Akershus. Gjeldens markedsverdi varierer med endringer i rentenivå og kredittpåslag.

Renterisiko oppstår som følge av at konsernets balanseposter har ulik gjenstående rentebindingstid. Konsernet styrer renterisiko mot vedtatte risikorammer gjennom å tilpasse rentebindingen på ovennevnte plasseringer og innlån. Ved utgangen av året ville en økning i renten på ett prosentpoeng gjennom et parallellskift i hele rentekurven økt resultatet med 6,5 millioner kroner.

Valutarisiko styres ved hjelp av vedtatte eksponeringsrammer. Posisjonene har gjennomgående vært lave i 2016.

Kursrisiko for egenkapitalinstrumenter måles i forhold til eksponering i slike instrumenter. Den største delen av eksponeringen vedrører strategiske investeringer i alliansetilknyttede selskaper.

Det er styrets vurdering at konsernets totale markedsrisiko er lav ved utgangen av året.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser på forfall eller ikke evner å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

Styring av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatte retningslinjer hvor det er satt rammer og krav til langsiktig og diversifisert finansiering, størrelsen på likviditetsreserven, og tidshorisoner konsernet skal være uavhengig av ny ekstern finansiering.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Sparebanken Hedmark har som mål å opprettholde en bred innskuddsbasis fra så vel person- som bedriftskunder. Ved utgangen av 2016 hadde konsernet en innskuddsdekning på 76 prosent.

I tillegg til innskudd, finansierer konsernet seg med lån i verdipapirmarkedet, lån fra andre finansinstitusjoner og med obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) via salg av lån til kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Som ledd i likviditetsstyringen har Sparebanken Hedmark en beholdning av likvide verdipapirer. I tillegg til verdipapirporteføljen har konsernet en likviditetsreserve i form av kontanter, fond og aksjer, samt tilrettelagte lån for salg til kredittforetakene.

Konsernet oppfyller regulatoriske likviditetskrav ved å ha likvide aktiva som tilfredsstillende kraftige kortsiktige stress i tillegg til overlevelse i et lengre tidsperspektiv. Banken hadde ved utgangen av året en LCR (Liquidity Coverage Ratio) på 116,6 (120,8) prosent og en NSFR (Net stable funding ratio) på 118,9 (114,5) prosent, samtidig som konsernet har likvider til å overleve i mer enn 14 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet i en ordinær driftssituasjon med budsjettert vekst.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaker av operasjonell risiko skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for operasjonell risiko». Det gjennomføres risikovurderinger av ulike områder som konsernet til enhver tid er eksponert for. Det er etablert egne systemer for å følge opp kontrolltiltak relatert til risikovurderinger, samt for rapportering av uønskede hendelser og oppfølging av forbedringstiltak. Hendelser som har påvirket, eller kan påvirke konsernets lønnsomhet og/eller omdømme, følges systematisk opp.

På bakgrunn av den iboende risikoen ved bruk av informasjonsteknologi, er dette området gjenstand for løpende overvåking. Internrevisjonen foretar uavhengige gjennomganger og tester av bankens sikkerhet på området. Det er et tett samarbeid innenfor SpareBank 1-alliansen for å sikre god og stabil drift. Det har ikke inntruffet alvorlige hendelser i 2016, og de operasjonelle tapene er lave.

Med bakgrunn i bankens inntjening og soliditet, samt organisasjonens kompetanse og styringssystemer, mener styret at bankens samlede risikoeksponering knyttet til operasjonell risiko er forsvarlig. Området er etter styrets vurdering under tilfredsstillende kontroll, men krever kontinuerlig oppfølging.

ORGANISASJON OG HR

I bankens strategi fokuseres det i HR-perspektivet særlig på utvikling av god forretningsforståelse og samhandling, aktive og endringsorienterte ledere og medarbeidere, og utvikling av medarbeidernes digitale kompetanse.

I tillegg til faglig utvikling og utfordringer ønsker en gjennom fokus på sunn livsstil, aktive grupper i bedriftsidrettslaget og utvidet årlig helsekontroll å bidra til god helse, økt trivsel og høy motivasjon.

De viktigste tiltakene knyttet til HR-strategien rapporteres og følges opp som en del av virksomhetens gjennomgripende virksomhetsstyringssystem.

2016 har vært preget av fusjonsprosessen med Bank1 Oslo Akershus AS, som innebærer det største organisasjonsutviklingsprosjektet i bankens historie. Gjennom ulike prosjekter og samarbeidsfora har ledelsen og ansattes representanter samarbeidet meget godt for å løse både prinsipielle og praktiske problemstillinger.

Prosessen har vært tuftet på prinsipper om åpenhet, forutsigbarhet og bred involvering og det har vært gjennomført undersøkelser for å overvåke arbeidsmiljøet i ulike faser av prosessen.

Organisasjonsutvikling og HMS

De viktigste organisasjonsutviklingsaktivitetene i 2016 har vært knyttet til design av organisasjonsstruktur og fokus på kultur bygging i prosessen frem mot etable-

ringen av den fusjonerte banken. Utover dette har det vært gjennomført prosesser i enkelte avdelinger hvor det har vært arbeidsmiljømessige eller ledelsesmessige utfordringer.

Det gjennomføres årlig en organisasjonsundersøkelse, som vektlegges i evaluering, oppfølging og utvikling av alle organisasjonens ledere. I 2016 valgte en å gjennomføre en noe mindre omfattende undersøkelse. Resultatene var noe lavere enn 2015, men fortsatt på et meget høyt nivå.

Sykefraværet var 4,3 prosent i 2016. Korttidsfraværet var 1 prosent, og langtidsfraværet var i all hovedsak knyttet til alvorlig sykdom som ikke er arbeidsplassrelatert. Sparebanken Hedmark er IA-virksomhet, og arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær. Det er ikke registrert arbeidsulykker i 2016.

Det er gjennomført grunnleggende arbeidsmiljøopplæring ved bruk av E-læring.

Det har vært gjennomført 4 møter i bankens samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg. Samarbeidet mellom ledelsen og ansattes representanter er meget godt.

Likestilling

Sparebanken Hedmark søker balanse i kjønnsfordelingen i ulike roller på alle nivåer i organisasjonen, og legger til rette for likestilling gjennom løpende personalforvaltning og utviklingstiltak. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar er 44 prosent.

Administrerende direktørs ledergruppe består av to kvinner og syv menn. Bankens styre består av fire kvinner og fire menn, mens bankens representantskap består av 18 kvinner og 22 menn.

Lønn fastsettes for alle medarbeidere på grunnlag av stillingsinnhold, kompleksitet, ansvar og oppnådde resultater. Det gjennomføres årlige, individuelle vurderinger.

Styret har i 2016 vedtatt en ny godtgjøringsordning for hele konsernet – herunder hovedprinsipper for lønnsdannelse og lønnsfastsettelse. Alle ansatte skal ha lik mulighet til lønsmessig utvikling, og lokale lønnstillegg skjer i utgangspunktet ut fra en vurdering av individuelle prestasjoner og bidrag til kollektiv resultatoppgjør over tid. Banken har ingen bonusordninger eller særskilte incentividninger for ledere.

Sparebanken Hedmark søker i alle sammenhenger å unngå diskriminering. Banken legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar også banken

imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening.

Etikk og bærekraft

Sparebanken Hedmarks ansatte skal kjennetegnes ved høy etisk standard. Ansatte skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all omgang med omgivelsene skal det utøves nødvendig profesjonell distanse.

Verdiskapingen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk, og innenfor rammer hvor den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstillende økonomiske målsettinger.

En årlig "Etikkuke" som involverer ansatte i hele organisasjonen sikrer forankring av de etiske retningslinjene, herunder må alle ansatte årlig bekrefte at de har gjennomgått og forstår innholdet i de etiske retningslinjene.

Konsernet skal ha en bærekraftig og samfunnsansvarlig forretningsdrift. Gjennom dialog med og krav til leverandører skal banken stimulere til miljø- og klimavennlige valg. Konsernets direkte miljøpåvirkning er i hovedsak knyttet til energibruk og avfall gjennom kontorvirksomheten. For øvrig anser ikke konsernet å ha virksomhet som forurenser det ytre miljøet i særlig grad. Det vises for øvrig til eget kapittel med Bærekraftsrapport 2016 for en nærmere beskrivelse av Sparebanken Hedmarks beskrivelse av tiltak knyttet til bærekraft og samfunnsengasjement.

UTSIKTER

Aktiviteten i internasjonal økonomi i 2016 var samlet sett svak, drevet blant annet av uro i finansmarkedene i første halvår. I andre halvdel av året tok imidlertid veksten seg opp i en rekke økonomier. Det internasjonale pengefondet forventer at bedringen fortsetter utover i 2017. Bedre utsikter for global økonomisk vekst er reflektert i høyere aksjepriser, renter og oljepriser. Usikkerheten fremstår imidlertid stor. Kombinasjonen av Brexit-forhandlinger og det franske presidentvalget utgjør en politisk risiko i Europa. Potensielt uforutsigbar økonomisk politikk i USA kan også føre til uro i finansmarkedene. Tendenser til økt proteksjonisme veier tungt på langsiktige vekstutsikter.

Den økonomiske aktiviteten i Norge er fortsatt lavere enn normalt. Bedre konjunkturutsikter internasjonalt i kombinasjon med høyere oljepriser har imidlertid bidratt til forventninger om høyere vekst også for norsk økonomi. Arbeidsledigheten viser tegn til stabilisering, men Norges Bank forventer ikke særlig nedgang i ledigheten før i 2018. Norges Bank legger også opp til svært gradvise renteøkninger. Sentralbankens prognoser viser litt større sannsynlighet for at styringsrenten settes ned enn opp det nærmeste året.

Norske myndigheter er bekymret for oppbyggingen

av finansielle ubalanser i lys av en kraftig økning i boligprisene. Med dette som bakgrunn økte nylig Finansdepartementet den motsykliske kapitalbufferen fra 1,5 til 2 prosent, med effekt fra 31. desember 2017, i tråd med råd fra Norges Bank. I tillegg fastsatte regjeringen en ny boliglånsforskrift fra 1. januar 2017.

Sparebanken Hedmark mottok nylig Finanstilsynets Pilar-2 krav til ren kjernekapital, på 1,7 prosent. Sparebanken Hedmark har fortsatt som målsetting å være den mest solide regionale sparebanken, med et mål for ren kjernekapitaldekning på 16 prosent over tid. Ved utgangen av 2016 hadde konsernet en ren kjernekapitaldekning på 16,9 prosent, godt over de samlede myndighetskravene.

Sparebanken Hedmarks hjemmemarked har vært Innlandsregionen, med fylkene Hedmark og Oppland. Denne regionen har tradisjonelt vært mindre konjunkturutsatt enn andre landsdeler, blant annet på grunn av at næringslivet i regionen har svært liten direkte eksponering mot olje- og gassnæringen. I de siste årene har regionen dratt nytte av en svak krone. Derimot er kronestykingen det siste halvåret en negativ impuls til det lokale næringslivet.

Gjennom eierskapet i Bank 1 Oslo Akershus AS har konsernet betydelig virksomhet i boliglånsmarkedet i hovedstadsregionen. Boligprisøkningen i denne regionen gjennom det siste året fremstår overdrevet. Styret mener imidlertid at bankens utlånspraksis vesentlig reduserer sårbarheten ved en eventuell korreksjon

i boligmarkedet, blant annet reflektert i at banken opererer godt innenfor rammene til den nye boliglånsforskriften.

Styret anser at samlet risiko i konsernets utlånsportefølje er lav. Faktiske tap og andelen problemlån er meget lave. Konsernet er godt posisjonert, med en sterk posisjon i et stabilt hjemmemarked og med gode muligheter i bankens vekstområder, basert på fortsatt forsiktig utlånspraksis. Med bakgrunn i høy kapitaldekning, en god likviditetssituasjon og en konservativ utlånsportefølje mener styret at konsernet står solid rustet om den makroøkonomiske utviklingen skulle forverres.

Bank 1 Oslo Akershus AS vil bli drevet som en datterbank i Sparebanken Hedmark inntil juridisk fusjon er gjennomført. Fusjonen er planlagt gjennomført 1. april 2017. I tillegg planlegges teknisk fusjon i løpet av 2017. De to bankene har ingen overlapping i kontornettet, men skal i løpet av integrasjonsprosessen samle fellesfunksjoner for å skape mer kompetente og effektive miljøer.

Sparebanken Hedmark planlegger børsnotering i 2017, etter at juridisk fusjon er gjennomført og dersom markedsholdene er tilfredsstillende. En børsnotering gjør det mulig for banken å ta en aktiv rolle i den videre strukturutviklingen i næringen. Samtidig gir det banken mulighet til å tilby eierskap for både kunder, ansatte og investorer.

Styret i Sparebanken Hedmark
Hamar, 9. mars 2017

Siri J. Strømmevold
Styremedlem

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen

Morten Herud

Hans-Christjan Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Regnskap

Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2015	2016	(mill. kroner)	Noter	2016	2015
1 748	1 692	Renteinntekter	20	2 494	1 972
868	689	Rentekostnader	20	1 004	867
880	1 003	Netto renteinntekter		1 490	1 105
435	427	Provisjonsinntekter	21	830	514
27	28	Provisjonskostnader	21	71	53
21	21	Andre driftsinntekter	21	180	190
429	420	Netto provisjons- og andre inntekter		939	651
9	45	Utbytte	22	46	9
259	369	Netto resultat fra eierinteresser	22,40	236	301
205	-122	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	22	-62	205
473	293	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		220	514
1 782	1 714	Sum netto inntekter		2 649	2 270
381	162	Personalkostnader	23,24	573	590
36	38	Avskrivninger	33,35	65	46
327	320	Andre driftskostnader	25	565	416
743	519	Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier		1 203	1 052
1 038	1 195	Driftsresultat før tap på utlån og garantier		1 446	1 220
35	47	Tap på utlån og garantier	11	75	56
1 003	1 148	Driftsresultat før skatt		1 371	1 164
207	186	Skattekostnad	26	271	234
796	964	Resultat for regnskapsåret		1 100	930
		Majoritetsandel av resultat for regnskapsåret		1 095	930
		Minoritetsandel av resultat for regnskapsåret		4	
		Resultat per egenkapitalbevis (i kroner)		6,95	7,00
Utvidet resultat etter IAS 1					
796	964	Resultat for regnskapsåret		1 100	930
79	-71	Estimatavvik pensjoner		-52	85
-20	18	Skatteeffekt estimateffekt pensjoner		12	-21
		Andel av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		-7	34
59	-54	Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat		-46	98
67	5	Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved nedskrivning for varig verdifall		4	67
		Verdiendring på finansielle eiendeler tilgj. for salg			
		Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved realisasjon			
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		7	15
67	5	Sum poster som kan bli reklassifisert til resultat		11	82
127	-48	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen		-35	180
923	915	Totalresultat for regnskapsåret		1 064	1 109
		Majoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret		1 060	1 109
		Minoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret		4	

Balanse

Morbank			Konsern		
2015	2016	(mill. kroner)	Noter	2016	2015
EIENDELER					
264	354	Kontanter og fordringer på sentralbanker		759	264
5 701	7 191	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 335	864
37 953	41 762	Utlån til og fordringer på kunder	8	82 537	43 526
6 133	5 630	Sertifikater og obligasjoner	30	9 776	6 133
455	349	Finansielle derivater	31	810	455
294	321	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	32	747	294
2 457	1 681	Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	40	3 618	3 386
859	3 842	Investering i datterselskaper	40		
		Eiendeler holdt for salg		5	
314	304	Eiendom, anlegg og utstyr	35	587	341
104	102	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	33,34	371	211
13		Eiendel ved utsatt skatt	26		
314	338	Andre eiendeler	36	695	497
54 861	61 873	Sum eiendeler		101 240	55 970
GJELD					
661	1 666	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	1 654	660
33 508	36 259	Innskudd fra og gjeld til kunder	37	63 070	33 458
11 576	12 404	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	21 937	11 576
320	233	Finansielle derivater	31	349	320
163	148	Forpliktelser ved periodeskatt	26	247	167
	10	Forpliktelser ved utsatt skatt	26	118	65
440	222	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	39	554	510
496	502	Ansvarlig lånekapital	38	1 203	496
47 166	51 443	Sum gjeld		89 132	47 253
EGENKAPITAL					
3 987	5 310	Eierandelskapital	42	5 310	3 987
	520	Overkursfond	42	520	
503	974	Utjevningsfond	42	974	503
3 019	3 313	Grunnfondskapital	42	3 313	3 019
50	33	Gavefond	42	33	50
135	134	Fond for urealiserte gevinster	42	134	135
	148	Utbytte	42	148	
		Hybridkapital		400	
		Annen egenkapital		1 228	1 023
		Minoritetsandel		47	
7 695	10 430	Sum egenkapital		12 107	8 718
54 861	61 873	Sum gjeld og egenkapital		101 240	55 970

Styret i Sparebanken Hedmark
Hamar, 9. mars 2017

Siri J. Strømmevold
Styremedlem

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen

Morten Herud

Hans-Christjan Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Endring i egenkapital

Morbank	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital					Sum egenkapital
	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Grunnfonds- kapital	Utjevnings- fond	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Utbytte	
<i>(mill. kroner)</i>								
Egenkapital per 01.01.2015			6 644		42	109		6 795
Korrigerings av tidligere års feil			57			-57		
Korrigert egenkapital per 01.01.2015			6 701		42	52		6 795
Egenkapitalbevis overført stiftelse	3 987		-3 987					
Resultat for regnskapsåret			312	468		16		796
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			24	35				59
Endring fond for vurderingsforskjeller						67		67
Utdelt gaver av resultat 2014			-6					-6
Overført til gavefondet 2015			-25		25			0
Utdelt fra gavefond 2015					-17			-17
Egenkapital per 31.12.2015	3 987		3 019	503	50	135		7 695
Egenkapital per 01.01.2016	3 987		3 019	503	50	135		7 695
Egenkapital emmitert og overført eiere	1 323	520						1 843
Resultat for regnskapsåret			316	506		-7	148	964
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			-17	-35				-53
Endring fond for vurderingsforskjeller						5		5
Utdelt gaver av resultat 2015			-6					-6
Utdelt fra gavefond 2016					-18			-18
Egenkapital per 31.12.2016	5 310	520	3 313	974	33	134	148	10 430

Konsern	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital							Sum egenkapital	
	Eier- andels- kapital	Overkurs- fond	Grunn- fonds- kapital	Utjevnings- fond	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Utbytte	Hybrid- kapital		Minoritets- interesser
<i>(mill. kroner)</i>											
Egenkapital per 01.01.2015			6 645		42	109	827				7 624
Korrigerings tidligere års feil i felleskontrollert virksomhet								5			5
Korrigerings tidligere års feil			57			-57					
Korrigert egenkapital per 01.01.2015			6 702		42	52	832				7 630
Egenkapitalbevis overført stiftelse	3 987		-3 987								0
Resultat for regnskapsåret			312	468		16	134				930
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			24	35			5				65
Øvrige poster som ikke kan bli reklassifisert til resultat i TS/FKV							34				34
Endring fond for vurderings- forskjeller						67					67
Øvrige poster som kan bli reklassifisert til resultat i TS og FKV							14				14
Korrigerings direkte mot egenkapitalen DS/TS/FKV						2					2
Utdelt gaver av resultat 2014			-6								-6
Overført til gavefondet 2015			-25		25						0
Utdelt fra gavefond 2015					-17						-17
Egenkapital per 31.12.2015	3 987		3 019	503	50	135	1 023				8 718
Egenkapital per 01.01.2016	3 987		3 019	503	50	135	1 023				8 718
Korrigerings av IB i TS							73				73
Korrigert egenkapital per 01.01.2016	3 987		3 019	503	50	135	1 096				8 791
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	1 323	520									1 843
Resultat for regnskapsåret			316	506		-7	130	148		4	1 100
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			-17	-35			13				-40
Øvrige poster som ikke kan bli reklassifisert til resultat i TS/FKV							-7				-7
Endring fond for vurderings- forskjeller						5					5
Øvrige poster som kan bli reklassifisert til resultat i TS og FKV							11				11
Rentekostnader hybridkapital datter							-13				-13
Hybridkapital i datter									400		400
Endring i eierandel i konsernselskaper										43	43
Utdelt gaver av resultat 2015			-6								-6
Utdelt fra gavefond 2016					-18						-18
Egenkapital per 31.12.2016	5 310	520	3 313	974	33	134	1 228	148	400	47	12 107

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2015	2016	(mill kroner)	2016	2015
10 912	11 442	Årets avdrag på nedbetalingslån mv til kunder	24 740	13 378
		Endring i forskuddsleie leasing	15	9
-14 568	-16 232	Nydiskonterte nedbetalingslån mv i året til kunder	-31 296	-17 868
74	157	Endring i saldo på valutalån	167	74
513	760	Endring i saldo på kreditter	650	511
1 403	1 314	Rente- og provisjonsinnbetalinger på utlån	2 251	1 726
4	24	Inngått på tidligere års konstaterte tap på utlån	33	9
-1 663	-2 535	Kontantstrøm fra utlånsvirksomheten (A)	-3 441	-2 161
2 146	1 201	Endring i saldo på innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	2 295	2 118
277	1 548	Endring i saldo på innskudd fra kunder med avtalt løpetid	1 503	277
-566	-374	Renteutbetalinger til kunder	-518	-564
1 857	2 375	Kontantstrøm fra innskuddsvirksomheten (B)	3 279	1 831
-2 184	517	Netto kontantstrøm fra obligasjoner og sertifikater	-540	-2 184
39	-85	Kontantstrøm knyttet til kursgevinster/-tap på obligasjoner og sertifikater	-112	39
92	89	Renteinnbetalinger på obligasjoner og sertifikater	120	92
-2 053	522	Kontantstrøm fra verdipapirinvesteringer (C)	-532	-2 053
-835	-1 502	Endring i fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	-44	-170
126	150	Renteinnbetalinger fra innskudd i kredittinstitusjoner	153	126
-709	-1 352	Kontantstrøm fra innskudd i kredittinstitusjoner (D)	110	-44
563	562	Andre inntekter	1 108	814
-860	-766	Betalbare driftskostnader	-1 500	-1 186
-128	-177	Betaling av skatter	-181	-130
-24	-23	Gaver	-23	-24
-40		Avgitt konsernbidrag		-6
-10	-30	Netto kontantstrøm fra endring i andre eiendeler	61	-43
57	-67	Netto kontantstrøm fra endring i periodiseringer	-164	-45
-33	10	Netto kontantstrøm fra endring i annen gjeld	520	-16
-475	-491	Resterende kontantstrøm fra løpende drift (E)	-178	-635
-3 043	-1 482	KONTANTSTRØM FRA DRIFTEN (A+B+C+D+E=F)	-762	-3 062
-6	999	Endring i innskudd fra kredittinstitusjoner	467	-10
4 000	2 901	Innbetalinger ved utstedelse av verdipapirer	2 901	4 000
-658	-1 631	Utbetalt ved innfrielse av verdipapirer	-1 846	-658
-440	-492	Tilbakekjøp av egne verdipapirer	-542	-440
-241	-261	Renteutbetalinger på finansiering	-336	-241
2 656	1 517	Kontantstrøm fra finansiering (G)	644	2 651
-31	-27	Investert i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	-43	-50
2		Salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler til salgpris		2
-174	-49	Netto kontantstrøm fra kjøp og salg av egenkapitalinstrumenter	-49	-174
268	435	Utbytte på egenkapitalinstrumenter	371	187
64	358	Kontantstrøm fra investeringer (H)	279	-35
-150	-225	Likviditetseffekt av kjøp og salg av interesser i konsernselskaper (I)	-238	-28
	-95	Likviditetseffekt ved emisjon i datterselskap (J)	5	
-474	73	ENDRING I LIKVIDITETSBEHOLDNING (F+G+H+I+J)	-71	-474
783	309	Likviditetsbeholdning 01.01. (inkl B1OA 100 prosent)	1 152	783
309	382	Likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt	1 082	309
		Likviditetsbeholdningen består av:		
264	354	Kontanter og fordringer på sentralbanker	759	264
46	28	Innskudd i og fordringer på banker uten avtalt løpetid	323	46
309	382	Sum likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt (inkl. B1OA 100 prosent)	1 082	309

Prosjektledelse. Prosjektkontoret for sammenslåingen av Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus har bestått av (fra venstre): Tormod Rødshagen, Anita Hanstad Kværnes, Siv Stenseth, Lene Mamre-Johansen, Dag Eivin Rognlien og Dag-Arne Hoberg.

Noter

Innholdsfortegnelse noter

	SIDE
Note 1 Generell informasjon	42
Note 2 Regnskapsprinsipper	42
Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	48
Note 4 Segmentinformasjon	50
Note 5 Kapitaldekning og kapitalstyring	51
Note 6 Finansiell risikostyring	52
KREDITTRISIKO	
Note 7 Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld	54
Note 8 Utlån til og fordringer på kunder	55
Note 9 Overføring av finansielle eiendeler	58
Note 10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	59
Note 11 Tap på utlån og garantier	59
Note 12 Kreditteksponering for hver interne risikoring	61
Note 13 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	62
Note 14 Finansielle instrumenter og motregning	63
Note 15 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	64
MARKEDSRISIKO	
Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko	66
Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering	67
LIKVIDITETSRISIKO	
Note 18 Likviditetsrisiko	67
Note 19 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	68
RESULTATREGNSKAPET	
Note 20 Netto renteinntekter	70
Note 21 Netto provisjons- og andre driftsinntekter	71
Note 22 Netto resultat fra andre fra finansielle eiendeler og forpliktelser	72
Note 23 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	72
Note 24 Pensjoner	75
Note 25 Andre driftskostnader	78
Note 26 Skatt	79
BALANSE	
Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	80
Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	82
Note 29 Opplysninger om virkelig verdi	84
Note 30 Sertifikater og obligasjoner	85
Note 31 Finansielle derivater	85
Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	86
Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler	87
Note 34 Oppkjøp av virksomheter/verksamhetssammenslutning	88
Note 35 Eiendom, anlegg og utstyr	89
Note 36 Andre eiendeler	90
Note 37 Innskudd fra og gjeld til kunder	90
Note 38 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	91
Note 39 Annen gjeld og forpliktelse	92
ØVRIGE OPPLYSNINGER	
Note 40 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	93
Note 41 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	96
Note 42 Egenkapitalbevis	97
Note 43 IFRS 9	98
Note 44 Proforma resultat	100
Note 45 Hendelser etter balansedagen	100

Note 1 Generell informasjon

Konsernet Sparebanken Hedmark

Konsernet Sparebanken Hedmark består av Sparebanken Hedmark og datterselskapene Bank 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Finans Østlandet AS, EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS og Vato AS samt datterdatter EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS.

Sparebanken Hedmark er hjemmehørende i Norge og har hovedkontor på Hamar. Med Bank 1 Oslo Akershus har konsernet totalt 41 bankkontorer fordelt på fire fylker. Kontornettet befinner seg i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Bank 1 Oslo Akershus har hovedkontor i Oslo, de øvrige datterselskapene har hovedkontor i Hedmark fylke.

Konsernets kjernevirksomhet er innskudd, utlån, betalingsformidling, leasing, salg av andre finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmedling og regnskapsføring.

Felleskontrollerte virksomheter

Sparebanken Hedmark konsern eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS. Eierandelen er klassifisert som en investering i felleskontrollert virksomhet. Øvrige eiere er SpareBank 1 SR-bank ASA, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN og Samarbeidende Sparebanker AS, hver med 19,5 prosent eierandel, samt LO med 9,6 prosent eierandel. Styringsstrukturen for alliansesamarbeidet er regulert i en egen avtale mellom eierne.

Konsernet eier videre 50 prosent av Torggata 22 AS og 19 prosent av SpareBank Banksamarbeidet DA. Disse investeringene er også klassifisert som felleskontrollert virksomhet. De andre eierne av SpareBank 1 Banksamarbeide DA er banker i SpareBank 1-alliansen.

Tilknyttede virksomheter

Sparebanken Hedmark konsern eier 18,9 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS, 21,2 prosent av SpareBank 1 Mobilbetaling AS og 23,7 prosent av KOMM-IN AS. Videre eier banken 20,3 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS og 9,2 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS. Ovennevnte selskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper.

Flere allianseselskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper til tross for at eierandelen er mindre enn 20 prosent. Bakgrunnen for dette er at eierstrukturen og det strategiske samarbeidet mellom eierbankene i SpareBank 1 Gruppen AS gir Sparebanken Hedmark konsern betydelig innflytelse i disse selskapene.

Note 2 Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet for Sparebanken Hedmark er satt opp i overensstemmelse med de internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er vedtatt av EU at skal benyttes per 31.12.2016. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Sparebanken Hedmark har ikke benyttet muligheten til å ta i bruk nye standarder eller endringer i standarder som er obligatorisk fra 01.01.2017 eller senere. Det ble ikke tatt i bruk nye standarder i årsregnskapet for 2016.

Det har vært en løpende diskusjon om den årlige avgiften til Bankenes Sikringsfond for 2015 og 2016 skulle vært kostnadsført i sin helhet i første kvartal. Avgiften til Bankenes Sikringsfond ilegges normalt på bakgrunn av gjennomsnittlige garanterte innskudd og gjennomsnittlig beregningsgrunnlag for tidligere kvartaler. Det er ikke regulert hvorvidt en uttreden fra ordningen vil medføre tilbakebetaling av for mye innbetalt avgift. Praxis har vært en pro-rata belastning ved innmelding. Praxis og hensyn til like-

Endringer i konsernsammensetning og strategiske investeringer

2016

29. juni 2016 kjøpte Sparebanken Hedmark de resterende 59,5 prosent aksjene i Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA). Sparebanken Hedmark ble med det 100 prosent eier av aksjene i selskapet. B1OA var frem til 29. juni 2016 klassifisert som et tilknyttet selskap, men selskapet er fra denne datoen klassifisert som et heleid datterselskap.

Konsernet har gjennom konsolideringen av B1OA økt sine eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS fra samme tidspunkt.

Første januar 2016 ble 5 prosent av aksjene i SpareBank 1 Finans Østlandet AS solgt til SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Selskapet har tidligere vært et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark.

Reallokering i henhold til aksjonæravtaler i allianseselskapene SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har i løpet av året medført mindre justeringer av eierandel i disse selskapene.

2015

I fjerde kvartal kjøpte Sparebanken Hedmark 12,6 prosent av aksjene i det nyetablerte selskapet SpareBank 1 Mobilbetaling AS. Selskapet er klassifisert som et tilknyttet selskap og de andre eierne i selskapet er banker i alliansesamarbeidet. I samme kvartal ble det felleskontrollerte selskapet Oslo Eiendom AS avviklet.

I andre kvartal ble eierandelen i SpareBank 1 Markets AS regnskapsmessig omklassifisert fra å være et tilknyttet selskap til å bli en aksje tilgjengelig for salg. Eierandelen i selskapet er nå 6,1 prosent.

Sparebanken Hedmarks datterselskap SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS overtok 01.01.2015 100 prosent av aksjene i de tre regnskapskontorene Hauge Regnskap AS, Stenberg Regnskap & Økonomi AS samt Frostad & Skyrud AS.

behandling tilsier pro-rata også ved utmelding. Den 19. september 2016 fastsatte Finansdepartementet en ny forskrift ved uttreden fra Bankenes Sikringsfond. Regelen innebærer at banker ikke lenger må regnskapsføre hele sikringsfondavgiften i første kvartal, og trer i kraft 1. januar 2017. Sparebanken Hedmark har i 2016 videreført praksis ved avgiften periodiseres månedlig. Sikringsfondsavgiften for 2016 utgjør 31 millioner kroner for konsernet Sparebanken Hedmark.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle enhetene i konsernet. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Tidspunkt for innregning av finansielle instrumenter

Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle instrumenter innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet.

Datterselskaper

I morbankens regnskap blir eierandelene i datterselskap vurdert

etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Definisjon av datterselskap omhandles i IFRS 10 Konsernregnskap. Det er graden av faktisk kontroll som avgjør om et selskap skal klassifiseres som et datterselskap. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll etter IFRS 10, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert. Konsolidering er regulert i IFRS 10 som ble implementert fra 1. januar 2014. Standarden benyttes også til å vurdere om det oppstår reell kontroll i tilfeller med brudd på kunders lånevilkår.

Ved overtagelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler. Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslutninger som er gjennomført før 01.01.2006.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som egen post.

Tilknyttet foretak

Definisjon av tilknyttet selskap er regulert i IAS 28. Tilknyttet foretak innebærer at banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over selskapet. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer, med mindre det klart kan godtgjøres at dette ikke er tilfellet. Behandling som tilknyttede foretak oppstår fra det tidspunkt betydelig innflytelse etableres og til det opphører. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endringen i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og egenkapitalmetoden i konsernet.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet reguleres i IFRS 11 og innebærer at partene som inngår i enheten utøver felles kontroll over aktiviteter basert på kontraktsmessige avtaler. Avtalene krever enstemmighet mellom partene ved strategiske, finansielle og driftsmessige beslutninger. Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og etter egenkapitalmetoden i konsernet. Standarden ble implementert fra 1. januar 2014.

Utlån til og fordringer på kunder

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Vurdering av utlån etter IAS 39 følger de samme prinsippene som etter utlånsforskriften av 21. desember 2004, jfr. Finanstilsynets etterutskriv nr 10/2005.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) i IAS 39. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser. Fastrenteutlån til kunder presenteres i balansen inklusiv påløpte renter.

Sparebanken Hedmark har inngått avtale om juridisk salg av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kunde-kontakten. Bankens mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Det foreligger en gjenværende involvering knyttet til overførte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Det vises til beskrivelse i note 9.

Vurdering av verdifall på utlån

På hver balansedag vurderer banken om det for utlån målt til amortisert kost eksisterer objektive bevis på at verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert. Verditap på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser;

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntagers situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- de aktive markedene for den finansielle eiendelen opphører på grunn av finansielle problemer, eller
- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke fullt ut identifiseres
- ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen eller til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert; - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Banken vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom banken vurderer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderer eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittisikokarakteristikk. Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn til verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en avsetningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktsmessige kontantstrømmer for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunktet for de historiske tapene.

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i bankens oversikt over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Misligholdt engasjement kan være nedskrevet for forventet påført tap dersom kundens økonomiske situasjon tilsier sannsynlighet for fremtidig tap. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at banken vil bli påført tap, klassifiseres som øvrige tapsutsatte.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere tapsavsetninger resultatføres.

Eiendeler holdt for salg

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Overtatte eiendeler som forventes realisert klassifiseres som anleggsmidler holdt for salg. I samsvar med IFRS 5 vurderes disse eiendelene på overtakelsestidspunktet til virkelig verdi minus salgstrafikk. Forskjellen mellom denne verdien og verdien av låneengasjementet justeres over resultatet. Overtatte eiendeler som ikke kan forventes realisert aktiveres som anleggsmidler i bankens balanse.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres etter prinsipp om amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente. Konsernet har ikke kontrakter av typen "salg og tilbakeleie" av eiendom, anlegg og utstyr.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverse-res ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV, ført etter egenkapitalmetoden, inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Eiendom, anlegg og utstyr

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til anskaffelseskost fratrukket nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer alle direkte henførbare kostnader for å få eiendelen til å virke som tiltenkt. Anleggsmidler, fratrukket eventuell restverdi, avskrives lineært over antatt levetid.

Ved fastsetting av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg anses å være av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men som grupper. Levetid på ulike klasser av eiendom, anlegg og utstyr er:

- Bygg og innredninger: 10 - 100 år
- Driftsløsøre: 3 - 25 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Tomt, bygning eller deler av bygning som innehas av konsernet for å oppnå leieinntekter og/eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer. For bygninger hvor konsernet benytter deler til egen virksomhet, er den del som leies ut behandlet som investeringseiendom dersom utleiedelen er seksjonerbar. Konsernet har valgt å regnskapsføre investeringseiendommene etter kostmetoden. Virkelig verdi på investeringseiendommene er fastsatt ved takst, eller verddivurdering av autorisert eiendoms-megler.

Pensjoner

Konsernet Sparebanken Hedmark har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

YTELSESBASERT ORDNING

Fra 01.01.2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte. I den ytelsesbasert pensjonsordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnaden beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på midlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og uttakstilbøyelighet. Som diskonteringsrente benyttes rente på foretaksobligasjoner på balansedagen, eventuelt korrigeret for relevant løpetid for forpliktelsen.

Endringer i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som en personalkostnad i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordningen i konsernet administreres ved egen pensjonskasse og ved SpareBank 1 Livsforsikring AS, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 62 år. De ytelsesbaserte pensjonsordningene sikrer de fleste medlemmene en pensjon på ca. 70 prosent og sluttlønn ved arbeid til 67 år opptil 12G. Ytelsesordningene er lukket for nye medlemmer og er delvis utviklet per 1. juli 2016. Ytterligere utvikling er vedtatt med virkning fra 1. januar 2017. Se note 24 for flere detaljer.

INNSKUDDSBASERT ORDNING

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler årlig til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

AVTALEFESTET FØRTIDSPENSJON

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 01.01.2011.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G til og med det kalenderåret arbeidstaker fyller 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke et slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Verdipapirgjeld innregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonskostnader. Verdipapirgjeld vurderes deretter til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) eller til amortisert kost eller til virkelig verdi med sikringsbokføring i henhold til IAS 39. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap føres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse. Gjelden presenteres inklusiv påløpte renter (dirty price).

Utstedt ansvarlig lån

Ansvarlig lån har prioritet etter all annen gjeld, og innregnes og måles på samme måte som øvrig verdipapirgjeld.

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner

Annen gjeld enn verdipapirgjeld innregnes til opptakskost og klassifiseres til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Utstedte fondsobligasjoner

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men banken har ikke plikt til å utbetale renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fra og med 2. kvartal 2016 ble fondsobligasjoner reklassifisert fra gjeld til egenkapital da de ikke tilfredsstiller definisjonen av finansielle forpliktelse i henhold til IAS 32. Fondsobligasjonene er evigvarende og banken har en ensidig rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår. Renter presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i annen egenkapital.

Sertifikater og obligasjoner

Kjøpte sertifikater og obligasjoner innregnes til opptakskost og vurderes senere til virkelig verdi over resultatet etter FVO i IAS 39. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap innregnes i resultatlinjen "Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse". Rentepapirene presenteres inklusiv påløpte renter (dirty price).

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser er klassifisert i henhold til IAS 39 som enten finansielle eiendeler holdt for omsetning eller finansielle eiendeler tilgjengelig for salg. Egenkapitalinteresser måles til virkelig verdi basert på noterte priser eller ved bruk av ulike verdsettelsesmetoder. Endringer i virkelig verdi på egenkapitalinteresser holdt for omsetning resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse. Urealisert gevinst og tap på egenkapitalinteresser tilgjengelig for salg innregnes i utvidet resultat etter IAS 1. Realisert gevinst og tap, utbytte og nedskrivninger innregnes i netto resultat fra andre eiendeler og forpliktelse.

Derivater

Derivater omfatter terminkontrakter og swapper samt kombinasjoner av disse. I tillegg er en garantiforpliktelse overfor Eksportfinans ASA definert som et finansielt derivat. Samtlige instrumenter er omsatt utenfor børs og er såkalte "over-the-counter" (OTC) derivater. Det betyr at kontraktene skreddersys med hensyn til underliggende objekt, volum, pris og løpetid.

Finansielle derivater er klassifisert til virkelig verdi over resultatet i henhold til IAS 39. Gevinst eller tap som oppstår ved endring i derivatets virkelige verdi innregnes i resultatlinjen "Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse". Kontrakter med urealiserte gevinster blir i balansen presentert som en eiendel og kontrakter med urealiserte tap som en forpliktelse. Balanseverdiene inkluderer påløpte renter (dirty price).

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimerer man kontantstrømeffekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til fremtidige kredittap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs. Renteinntekter og -kostnader knyttet til renteinstrumenter som føres til virkelig verdi er inkludert i den presenterte markedsværdien (dirty price).

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens eller konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og pengeposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter i valuta på balansedagen resultatføres.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktig resultat som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Skatter og avgifter som ikke er basert på skattemessig resultat regnskapsføres etter IAS 37 Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler. IFRIC 21 klargjør hvordan avgifter til offentlige myndigheter som ikke er skatt etter IAS 12 Inntektsskatt skal regnskapsføres. IFRIC kan for enkelte endre tidspunktet for når forpliktelse blir innregnet, spesielt når slike skatter ilegges som følge av gitte forhold på en bestemt dato. For Sparebanken Hedmark innebærer dette at formuesskatten først innregnes i sin helhet i fjerde kvartal og ikke i de tidligere delårsregnskapene.

Segmentrapportering

Sparebanken Hedmark har som målsetning å være totalleverandør av finansielle tjenester, dels ved tjenester som banken selv leverer, dels ved å distribuere produkter og tjenester på vegne av samarbeidspartnere samt at banken har et antall datterselskaper som

leverer ulike finansielle tjenester. Innenfor konsernet drives det derfor ulike typer virksomhet. Primært er segmentrapporteringen i konsernet inndelt i følgende områder: Personmarked, bedrifts- marked, Bank 1 Oslo Akershus AS, finansiering, eiendomsmegling, regnskapsføring og øvrig virksomhet. Sparebanken Hedmark anvender IFRS 8.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det. Hendelser frem til regnskapet anses godkjent for

offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balanse- dagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning tilstede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Utstedte, ikke ikrafttrådte standarder

Standard/tolkning	Tema (sentrale endringer)	Godkjent av EU	I kraft fra
Ny IFRS 9 Finansielle instrumenter	Erstatter gjeldende IAS 39 Finansielle instrumenter. IFRS 9 omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt nye regler for sikringsbokføring og en ny tapsmodell for utlån. Konsernet har startet arbeidet med forberedelse til implementering av IFRS 9 og konsekvens- utredning av dette. I løpet av 2016 er det jobbet med modellverk samt avklaringer rundt verdsettelse, klassifisering mv. Arbeidet med modellverket samt kartlegging av de økonomiske konsekvensene vil fortsette gjennom 2017, slik at konsernet vil være klare for implementering 01.01.2018. Det vises til nærmere omtale i note 43.	Ja	Regnskapsåret 2018
Ny IFRS 15 Inntekt fra kontrakt med kunder	Standarden introduserer en ny modell for innregning av inntekter fra kunde- kontrakter. Effekten av denne anses som uvesentlig for bankens regnskap.	Ja	Regnskapsåret 2018
Ny IFRS 16 Leieavtaler	Erstatter gjeldende IAS 17 Leieavtaler og relaterte fortolkninger. Effekten av denne anses som uvesentlig for bankens regnskap.	Forventes H217	Regnskapsåret 2019
Endringer i IAS 12 - Innregning av utsatt skattefordel relatert til urealiserte tap	Endringene klargjør den regnskapsmessige behandlingen ved innregning av eien- del ved utsatt skatt knyttet til gjeldsinstrumenter som måles til virkelig verdi i gitte situasjoner. Effekten av disse endringene anses som uvesentlig for bankens regn- skap.	Forventes Q217	Regnskapsåret 2017
Endringer i IAS 7 - Klargjøring av opplys- ningskrav	Endringene medfører nye krav til noteopplysninger om endringer i forpliktelser som oppstår fra finansieringsaktiviteter.	Forventes Q217	Regnskapsåret 2017
Endringer i IAS 40 - Klassifisering av inves- teringseiendom	Endringene omhandler hvordan foretak skal behandle reklassifisering til eller fra investeringseiendom under IAS 40.	Forventes H217	Regnskapsåret 2018
Endringer i IAS 28 og IFRS 10	Endringene presiserer hvordan gevinster og tap skal innregnes ved salg eller ved innskudd av eiendeler til tilknyttede foretak eller felleskontrollert virksomhet.	Nei	Utsatt på ubestemt tid
Endringer knyttet til det årlige forbe- dringsprosjektet 2014-2016	Endringer i IAS 28 klargjør at adgangen til å måle investeringer i TS og FKV til virkelig verdi over resultatet skal vurderes for hver enkelt investering ved førstegangs- innregning.	Forventes H217	Regnskapsåret 2018
	Fjerning av kortvarige unntak i IFRS 1 som ikke lenger er gjeldende knyttet til IFRS 7, IAS 19, IFRS 12 og IAS 27.	Forventes H217	Regnskapsåret 2018
	Klargjøring i IFRS 12 om at krav til noteopplysninger, med unntak av paragraf B17, skal anvendes for enhver investering som er klassifisert som "holdt for salg", "holdt for utdeling" eller "avviklet virksomhet" under IFRS 5.	Forventes H217	Regnskapsåret 2017

Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

LEDELSENS VURDERINGER VED VALG AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Enkelte finansielle eiendeler og forpliktelser er utpekt til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) i IAS 39, paragraf 9. Dette gjelder obligasjoner og sertifikater, fastrentelån til kunder samt deler av porteføljen av verdipapirgjeld og fastrenteinnskudd fra kunder. Betinget virkelig verdi-opsjonen (FVO) er anvendt i den hensikt å oppnå en konsistent måling av eiendeler og forpliktelser som vurderes samlet. Måling til virkelig verdi reduserer dessuten det regnskapsmessige misforholdet som ellers ville oppstått dersom eiendeler og forpliktelser ble innregnet på annet grunnlag enn tilhørende derivater.

Egenkapitalinstrumenter er klassifisert som tilgjengelig for salg (TFS). Endringer i virkelig verdi for eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg (TFS) innregnes over utvidet resultat. Ved en vesentlig eller lengre nedgang i den virkelige verdien av en TFS-eiendel, fjernes det kumulative tapet som er innregnet over utvidet resultat og innregnes i resultatet. Hva som skal forstås med vesentlig eller langvarig verdifall er et spørsmål om skjønn. Sparebanken Hedmark følger retningslinjer fra IFRIC, anbefalinger fra revisjonsmiljøene og bransjenorm for å vurdere dette spørsmålet. Vurderingen foretas på instrumentnivå og er operasjonalisert til å gjelde et verdifall som verdsetter eiendelen til under 80 prosent av kostpris på balansedagen eller at en markedspris lavere enn kostpris vedvarer mer enn tolv måneder. Ytterligere verdifall på tidligere nedskrevne TFS-eiendeler, kostnadsføres fortløpende ved senere regnskapsavleggelser.

KRITISKE ESTIMATER

Tap på utlån

Banken gjennomgår både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen for identifisering av kredittrisiko og behovet for tapsavsetninger. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer er gjenstand for minst halvårlig oppfølging. Dette inkluderer alle engasjementer med mislighold over 62 dager, som er grunnlag for oversendelse til inkasso, både for bedrifts- og personmarkedsporteføljen. Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive hendelser utløser et verdifall for banken. Individuell nedskrivning utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av neddiskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuell nedskrivning. Dette innebærer at engasjementet gis høyeste risikoklasse. Samme metode brukes uavhengig av om lånet er bokført til amortisert kost eller virkelig verdi (fastrentelån). Estimering av verdifall kan være komplisert da prediksjonen av fremtidige hendelser i stor grad er forbundet med usikkerhet. Det legges vekt på konkret tiltaksorientering i verdiestimering som grunnlag for realisasjon av pantesikkerheter. Det foretas periodisk oppdatering av kontantstrømmen, ordinært én gang årlig.

Gruppenedskrivning omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Her inngår også utlån vurdert for individuell nedskrivning, men hvor objektive bevis for verdifall ikke er påvist. Følgelig vurderes alle utlån med unntak for de som har vært gjenstand for individuell nedskrivning. Modellen for beregning av gruppevise nedskrivninger baserer seg på bankens risikoklassifiseringssystem, og her estimeres verdifallet med utgangspunkt i historiske tap for engasjementer med lignende kredittrisiko.

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi

For finansielle instrumenter som omsettes i et regulert marked benyttes kurs på balansedagen. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes basert på verdianslag fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, indikerte priser fra meglerhus eller andre eksterne kilder samt anerkjente teoretiske beregningsteknikker basert på observerte rente- og kursforhold på balansedagen. Banken vurderer og velger metoder og forutsetninger som i størst mulig grad reflekterer tilgjengelig informasjon og markedsforholdene på balansedagen. Under følger en mer spesifikk angivelse av verdsettelsesmetoder for de enkelte finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi.

AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

Børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis måles til kurs på balansedagen. For ikke-børsnoterte selskaper benyttes et verdsettelseshieraki som følger: 1) nylig omsetningskurs, 2) eksternt kjent verdivurdering, 3) verdivurdering mottatt fra selskapet, 4) egen verdivurdering, 5) kostpris.

OBLIGASJONER OG SERTIFIKATER (UTLÅN)

Kjøpte sertifikater og obligasjoner verdsettes hovedsakelig mot rentekurven justert for indikative kredittspreader fra Nordic Bond Pricing eller anerkjente meglerhus. Enkelte obligasjoner verdvurdes til indikert kurs fra Reuters prissettingstjeneste.

VERDIPAPIRGJELD

Utstedte sertifikater og obligasjoner verdsettes mot rentekurven justert for indikative kredittspreader for Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus, vurdert av Nordic Bond Pricing og anerkjente meglerhus.

DERIVATER

Banken har ingen derivater omsatt i et regulert marked. For ikke-standardiserte derivatkontrakter (OTC) utledes en teoretisk pris basert på en markedsmessig tilnærming hensyntatt avtalte kontantstrømmer og observerbar markedsinformasjon på balansedagen. Eiernes garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA verdsettes til virkelig verdi ved utgangen av hver måned av økonomiavdelingen i Eksportfinans, som er utpekt "valuation agent" i avtalen. Grunnlaget for verdsettelsen er virkelig verdi på verdipapirporteføljen i Eksportfinans som garantien dekker.

ANDRE FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE MÅLT TIL VIRKELIG VERDI

Virkelig verdi beregnes som verdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med estimert markedsrente for tilsvarende produkter og løpetider på balansetidspunktet. Se note 27 for nærmere omtale av ulike verdsettelsesmetoder.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelse og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater. Avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i folketrygdens grunnbeløp og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Estimendringer som følge av endringer i nevnte parametre vil bli løpende bokført mot bankens og datterselskapenes utvidede resultat. Tabellen under viser effekten på netto pensjonsforpliktelse ved endring i noen av forutsetningene (gitt de øvrige parameterne uendret).

Påvirkning på netto pensjonsforpliktelse

	Endring i forutsetning	Økning	Reduksjon
Diskonteringsrente	0,5 %	-6,7 %	7,5 %
Lønnsvekst	0,5 %	2,9 %	-2,6 %
Forventet levetid	1 år	3,5 %	-3,5 %

Sensitivitetsanalysen tar utgangspunkt i at ett parameter alene endres og de resterende forutsetninger holdes uendret. Det er altså ikke tatt hensyn til at noen av parameterne er korrelerte. Dette er et lite sannsynlig scenario. Normal praksis er at flere parametere endres samtidig. Beregningen i sensitivitetsanalysen er utført etter samme metode som beregning av brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner. Rapportering av segmenter er inndelt i følgende områder:

- Personmarked Sparebanken Hedmark, bedriftsmarked Sparebanken Hedmark, Bank 1 Oslo Akershus, eiendom, finansiering, regnskapstjenester samt ufordelt virksomhet.
- Eiendomsmegling, leasing/løsørefinansiering og regnskapstjenester er organisert som selvstendige selskaper.
- Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne.
- Skatt er beregnet med 25 prosent (27 prosent i 2015) for PM og BM divisjonen.

2016	Sparebanken Hedmark PM	Sparebanken Hedmark BM	Bank 1 Oslo Akershus	SpareBank 1 Finans Østlandet	Eiendoms-Megler 1 Hedmark Eiendom	SpareBank 1 Regnskaps-huset Østlandet	Ufordelt virksomhet	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	552	457	262	238		-1	-19	1 490
<i>-av dette utgjør interne poster</i>			-4			1	-3	
Netto provisjons- og andre inntekter *)	340	87	280	-29	99	158	4	939
<i>-av dette utgjør interne poster</i>			-2	-2			2	
Netto avkastning på finansielle investeringer	2		53				165	220
Driftskostnader*	509	202	383	68	79	155	-193	1 203
Resultatbidrag før tap per segment	385	343	212	142	19	2	343	1 446
Tap på utlån og garantier	15	31	1	27				75
Resultatbidrag per segment før skatt	370	311	211	115	19	2	343	1 371
Skatt	93	78	50	29	5		16	271
Resultatbidrag per segment etter skatt	278	234	160	86	14	2	327	1 100
Balanse								
Brutto utlån til kunder	24 053	17 169	34 659	6 327			737	82 945
<i>-av dette utgjør interne poster</i>						21	21	
Individuell nedskrivning utlån	-28	-90	-13	-14				-145
Gruppenedskrivning utlån	-36	-87	-120	-20				-262
Andre eiendeler	102	1	8 324	165	55	144	9 911	18 703
Sum eiendeler per segment	24 091	16 994	42 850	6 458	55	144	10 648	101 240
Innskudd fra og gjeld til kunder	21 985	13 614	26 838				634	63 070
<i>-av dette utgjør interne poster</i>								
Annen gjeld og egenkapital	2 106	3 380	16 012	6 458	55	144	10 014	38 169
Sum egenkapital og gjeld per segment	24 091	16 994	42 850	6 458	55	144	10 648	101 240
2015	Sparebanken Hedmark PM	Sparebanken Hedmark BM		SpareBank 1 Finans Østlandet	Eiendoms-Megler 1 Hedmark Eiendom	SpareBank 1 Regnskaps-huset Østlandet	Ufordelt virksomhet	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	482	390		227	1	-2	7	1 105
<i>-av dette utgjør interne poster</i>				-1		-2	3	
Netto provisjons- og andre inntekter *)	350	78		-26	81	172	-3	651
<i>-av dette utgjør interne poster</i>				-1			1	
Netto avkastning på finansielle investeringer							514	514
Driftskostnader*	534	210		86	74	155	-7	1 052
Resultatbidrag før tap per segment	298	258		115	7	15	526	1 220
Tap på utlån og garantier	6	29		21				56
Resultatbidrag per segment før skatt	292	229		95	7	15	526	1 164
Skatt	79	62		20	2	4	67	234
Resultatbidrag per segment etter skatt	213	167		75	5	11	459	930
Balanse								
Brutto utlån til kunder	21 270	16 174		5 643			693	43 779
<i>-av dette utgjør interne poster</i>						-23	23	
Individuell nedskrivning utlån	-32	-87		-13				-133
Gruppenedskrivning utlån	-27	-76		-17				-120
Andre eiendeler	128	1		67	43	135	12 070	12 444
Sum eiendeler per segment	21 339	16 012		5 680	43	135	12 762	55 970
Innskudd fra og gjeld til kunder	21 068	11 915					475	33 458
<i>-av dette utgjør interne poster</i>								
Annen gjeld og egenkapital	271	4 097		5 680	43	135	12 286	22 513
Sum egenkapital og gjeld per segment	21 339	16 012		5 680	43	135	12 761	55 970

*) Driftskostnadene i PM og BM inneholder sin andel av felleskostnader og provisjons- og andre inntekter inneholder PM og BM sin andel av fellesinntektene.

Note 5 Kapitaldekning

Morbank			Konsern	
Basel III 2015	Basel III 2016		Basel III 2016	Basel III 2015
3 987	5 310	Eierandelskapital	5 310	3 987
	520	Overkursfond	520	
503	974	Utjevningsfond	974	503
3 019	3 313	Grunnfondskapital	3 313	3 019
50	33	Gavefond	33	50
135	134	Fond for urealiserte gevinster	134	135
		Hybridkapital	400	
	148	Utbytte	148	
		Annen egenkapital	1 228	1 023
		Minoritetsinteresser	47	
7 695	10 430	Sum balanseført egenkapital	12 107	8 718
		Kjernekapital		
	-160	Andel egenkapital ikke medtatt i kjernekapital	-604	
		Minoritetsinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	36	
-119	43	Urealisert verdiendring som følge av redusert/økt verdi av gjeld	43	-119
-104	-90	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-371	-217
-155	-117	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-205	-182
-264		Fradrag for ikke-vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner		
		Fradrag for vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner	-452	-1 720
		Justeringer i ren kjernekapital knyttet til regulatoriske filtre	10	
-10	-10	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-33	-13
-220		Overskytende fradrag i annen kjernekapital som gjøres i ren kjernekapital		
6 823	10 095	Sum ren kjernekapital	10 530	6 468
		Annen kjernekapital		
		Hybridkapital	619	162
-220		Fradrag for ikke-vesentlige investeringer i annen kjernekapital i andre finansinstitusjoner		
		Fradrag for vesentlige investeringer i annen kjernekapital i andre finansinstitusjoner		-32
		Overskytende fradrag i tilleggskapital som gjøres i annen kjernekapital		
220		Overskytende fradrag i annen kjernekapital som gjøres i ren kjernekapital		
0	0	Sum annen kjernekapital	619	130
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
500	500	Ansvarlig lånekapital	1 524	783
-277		Fradrag for ikke-vesentlige investeringer i tilleggskapital i andre finansinstitusjoner		
		Fradrag for vesentlige investeringer i tilleggskapital i andre finansinstitusjoner	-17	-202
		Overskytende fradrag i tilleggskapital som gjøres i annen kjernekapital		
223	500	Sum tilleggskapital	1 507	581
7 047	10 595	Netto ansvarlig kapital	12 656	7 179
4 257	3 624	Engasjement med foretak SMB	4 546	4 639
6 253	6 791	Engasjement med spesialiserte foretak	10 628	8 270
763	532	Engasjement med øvrige foretak	768	847
905	847	Engasjement med massemarked SMB	1 104	939
6 301	5 997	Engasjement med massemarked personer	18 393	8 538
624	1 392	Engasjement med øvrig massemarked	1 834	704
19 103	19 183	Beregningsgrunnlag IRB-vektet	37 273	23 937
7 068	10 505	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	14 495	10 237
		Markedsrisiko		
199	162	Svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-risiko)	452	234
1 989	2 253	Operasjonell risiko	3 702	3 269
		Basel I Gulv	6 279	
28 359	32 104	Totalt beregningsgrunnlag	62 201	37 677
2 269	2 568	Kapitalkrav (8 %)	4 976	3 014

Morbank			Konsern	
Basel III 2015	Basel III 2016		Basel III 2016	Basel III 2015
		Bufferkrav		
709	803	Bevaringsbuffer (2,5%)	1 555	942
284	482	Motsyklisk kapitalbuffer (1,5 % 2016 og 1 % i 2015)	933	377
851	963	Systemrisikobuffer (3 %)	1 866	1 130
1 843	2 247	Sum bufferkrav til ren kjernekapital (7 % i 2016, 6,5 % 2015)	4 354	2 449
3 704	6 403	Tilgjengelig ren kjernekapital (utover kapitalkrav 11,5 % i 2016, 11 % 2015)	3 378	2 323
		Kapitaldekning		
24,1 %	31,4 %	Ren kjernekapitaldekning	16,9 %	17,2 %
24,1 %	31,4 %	Kjernekapitaldekning	17,9 %	17,5 %
24,8 %	33,0 %	Kapitaldekning	20,3 %	19,1 %

Note 6 Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

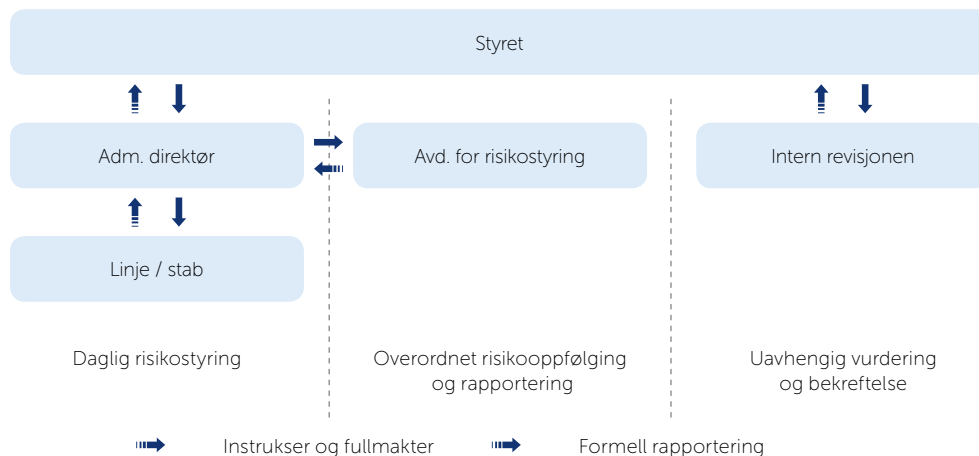
Risikostyringen i Sparebanken Hedmark skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe god kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer Sparebanken Hedmark på:

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)
- Gjenopprettingsplaner

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av konsernets ledelse for å sikre en effektiv forretningsdrift og gjennomføring av konsernets strategier. Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll:

Styrets revisjonsutvalg og risikoutvalg forbereder saker vedrørende økonomi, finans og risikostyring før behandling i styret. Utvalgene har ikke besluttede myndighet.

Sparebanken Hedmark skal ha en moderat til lav risikoprofil. Risikoprofilen defineres gjennom fastsettelse av konsernets risiko- vilje og risikoevne på vesentlige risikoområder.

Styret er ansvarlig for å påse at Sparebanken Hedmark har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede målsetninger, herunder overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen. Administrerende direktør har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner og –systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. Forretningsområdene og divisjonene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikostyring og –eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende direktør.

Kredittstyringsavdelingen er ansvarlig for å påse at beslutningsgrunnlag og beslutningsprosess i tilknytning til søknader om kreditt er i overensstemmelse med bankens styringsdokumenter og rutiner. Avdelingen har ansvaret for bankens rammeverk for kredittområdet. Risikostyringsavdelingen er uavhengig og rapporterer direkte til administrerende direktør. Avdelingen har ansvaret for utviklingen av effektive risikostyringsystemer, herunder bankens risikomodeller. I tillegg er avdelingen ansvarlig for overordnet risikoovervåking og periodisk risikorapportering til styret og ledelsen.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåking av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Risiko i Sparebanken Hedmark tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. Sparebanken Hedmark benytter SpareBank 1 alliansens modeller for beregning av kredittisiko. Modellene tar utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg i større grad på kvalitative metoder. Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risiko- styring knyttet til kredittisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Kredittisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen i Sparebanken Hedmark er kredittisiko i utlånsporteføljen. Kredittisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor Sparebanken Hedmark. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende direktør innenfor visse rammer. Administrerende direktør kan videredelegere fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Sparebanken Hedmark bruker statistiske modeller som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Banken etterstreber å prise kredittisiko og har etablert prismatriser og prismodeller basert på risikoklassifiseringssystemet.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for eksponering mot rentebærende papirer.

For ytterligere informasjon vises til note 7 - 15.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter, aksje-/verdipapirkurser og valutakurser. Markedsrisiko oppstår i hovedsak som følge av aktiviteter som understøtter den øvrige driften i konsernet – som innlån, forvaltning av likviditet og rente- og valutahandel. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer. Disse fastsettes av styret årlig gjennom revisjon av finansstrategien. Sparebanken Hedmark sine posisjoner i forhold til rammer rapporteres periodisk til styret og ledelsen.

Styret har vedtatt rammer for den totale renterisiko både med hensyn til basisrisiko og rentekurverisiko. Sparebanken Hedmark styrer renterisikoen mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

For aksjerisiko er det etablert maksimalrammer mot aksjemarkedet, og for valutarisiko er det etablert rammer for maksimal eksponering totalt og per valuta.

For ytterligere informasjon vises til note 16 og 17.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjoner av risiko oppstår når finansielle instrumenter med tilsvarende kjennetegn påvirkes på samme måte ved endringer i økonomiske eller andre forhold. Identifiseringen av konsentrasjonsrisiko innebærer utøvelse av skjønn. Sparebanken Hedmark søker å kontrollere konsentrasjon av risiko gjennom rammesetting på ulike områder. For kredittisiko begrenses større risikokonsentrasjoner gjennom rammer for store engasjementer, høyrisikoengasjementer og bransjeeksponering. Faktisk eksponering fordelt på risikogrupper, sektor og næring samt geografiske områder presenteres i notene 8, 13, 15 og 30. For markedsrisiko begrenses konsentrasjonsrisikoen gjennom rammer for maksimal renterisiko, valutarisiko og aksjeeksponering. Konsentrasjon av renterisiko er presentert i note 16. Valutaeksponering er spesifisert i notene 7 og 17. Konsernets største investeringer i egenkapitalinstrumenter er presentert i note 32. Konsernet har ikke identifisert betydelige risikoer utover de som fremkommer i nevnte noter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Sparebanken Hedmark ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i finansstrategien som årlig vedtas av styret. Strategien setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller og krav til langsiktig finansiering. I tillegg setter strategien rammer for størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering. Størrelsen på likviditetsreserven skal til enhver tid være slik at banken i en ordinær driftssituasjon er uavhengig av ekstern finansiering i 12 måneder. I tillegg skal banken i et stressscenario definert som "stor krise i markedet og i egen bank" kunne opprettholde sin drift i minimum tre måneder.

Likviditetsreserven består av innskudd i Norges Bank, deponerbare obligasjoner, børsnoterte aksjer og lån tilrettelagt for salg til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt. Reserven per 31.12.2016 er 23,2 milliarder kroner. Gjennomsnittlig løpetid på bankens finansiering er per årsskiftet 3,1 år.

Økonomi- og finansavdelingen har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring overvåker og rapporterer utnyttelse av rammer i henhold til finansstrategien.

For ytterligere informasjon vises til note 18 og 19.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 7 Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		
48	35	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	329	48
5 654	7 156	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 006	817
5 701	7 191	Sum	1 335	864
		Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter		
5 667	7 170	NOK	1 228	830
11	9	EUR	56	11
		USD	12	
4	1	CHF	9	4
4	1	JPY	9	4
14	10	Andre	21	14
5 701	7 191	Sum	1 335	864

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Gjeld til kredittinstitusjoner		
28	32	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	422	28
633	1 634	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 232	631
661	1 666	Sum	1 654	660
		Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter		
619	1 656	NOK	1 640	618
1	2	EUR	6	1
41	8	Andre	8	41
661	1 666	Sum	1 654	660
1,6 %	1,4 %	Gjennomsnittlig rente	1,7 %	1,6 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året i prosent av gjennomsnittlig gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8 Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Utlån fordelt på fordringstype		
		Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	2 854	2 490
10 940	9 884	Kasse-/drifts- og brukskreditter	13 417	10 940
860	1 153	Byggelån	1 491	847
26 295	30 885	Nedbetalingslån	65 017	29 412
80	81	Opptjente renter	165	90
38 175	42 003	Brutto utlån og fordringer på kunder	82 945	43 779
222	241	Nedskrivninger	408	253
37 953	41 762	Utlån og fordringer på kunder	82 537	43 526
		Utlån fordelt på markeder		
21 814	24 653	Lønnstakere	53 421	24 289
16 354	17 346	Næringsfordelt	29 331	19 287
6	4	Offentlig	193	203
38 175	42 003	Brutto utlån og fordringer på kunder	82 945	43 779
222	241	Nedskrivninger	408	253
37 953	41 762	Utlån og fordringer på kunder	82 537	43 526
		<i>Av nedbetalingslån utgjør lån utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):</i>		
2 758	3 301	- Fastrentelån til kunder, bokført verdi	5 913	2 758
2 707	3 291	- Fastrentelån til kunder, pålydende verdi	5 861	2 707

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Totalt engasjement fordelt på risikogrupper		
29 215	34 780	Lav risiko	70 784	31 115
12 052	11 201	Middels risiko	17 785	15 224
2 000	1 802	Høy risiko	3 309	2 654
452	398	Mislighold	560	532
43 719	48 181	Sum totalt engasjement fordelt på risikogrupper	92 437	49 525

Med totalt engasjement menes kundenes engasjement inkludert garantirammer og ubenyttede bevilgninger.

Det er i tillegg gitt lånetilsagn i morbank på 177 millioner kroner i Divisjon PM og 542 millioner kroner i Divisjon BM per 31.12.2016. For konsernet er det gitt lånetilsagn på totalt 1 699 millioner kroner per 31.12.2016. Disse er ikke diskontert og er derfor ikke inkludert i totalt engasjement.

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Brutto utlån fordelt på risikogrupper		
25 119	29 866	Lav risiko	63 046	26 901
10 853	10 079	Middels risiko	16 282	13 957
1 760	1 666	Høy risiko	3 068	2 398
442	392	Mislighold	549	522
38 175	42 003	Sum brutto utlån fordelt på risikogrupper	82 945	43 779

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogrupper		
119	118	Misligholdt (intern definisjon)	145	132

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jmf note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement. Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

Morbank			Konsern	
2015	2016	Forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	2016	2015
14	18	Lav risiko	36	14
63	58	Middels risiko	80	67
66	49	Høy risiko	78	75
28	15	Mislighold	30	33
171	140	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	224	189

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er det beløpet som statistisk forventes å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode. Forventet tap er beregnet med bakgrunn i historiske data. I en oppgangskonjunktur vil faktiske årlige tap være lavere enn det gjennomsnittlige forventede tap. I en nedgangskonjunktur vil de faktiske tapene på samme måte kunne bli høyere.

Morbank			Konsern	
2015	2016	Totalt engasjement fordelt på sektor og næring	2016	2015
23 870	27 033	Lønnstakere o.l	57 269	26 345
177	166	Offentlig forvaltning	407	374
4 304	4 776	Primærnæringer	5 102	4 543
336	202	Trebearbeidende industri	218	357
858	938	Annen industri	1 236	1 136
1 491	2 447	Bygg og anlegg	3 429	2 140
258	237	Kraft- og vannforsyning	435	404
1 214	1 013	Varehandel	1 660	1 589
185	325	Hotell- og restaurantdrift	627	197
8 286	8 805	Eiendomsdrift	15 007	8 345
2 386	1 819	Forretningsmessig tjenesteyting	5 275	2 937
334	364	Transport og kommunikasjon	1 518	1 138
21	57	Øvrig næring	255	21
43 719	48 181	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	92 437	49 525

Morbank			Konsern	
2015	2016	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2016	2015
21 814	24 653	Lønnstakere o.l	53 421	24 289
6	4	Offentlig forvaltning	193	203
3 731	4 102	Primærnæringer	4 428	3 970
275	202	Trebearbeidende industri	218	292
534	542	Annen industri	801	777
836	831	Bygg og anlegg	1 684	1 417
228	214	Kraft- og vannforsyning	407	374
804	791	Varehandel	1 332	1 128
169	188	Hotell- og restaurantdrift	476	181
7 667	8 283	Eiendomsdrift	14 157	7 722
1 836	1 917	Forretningsmessig tjenesteyting	4 356	2 365
254	220	Transport og kommunikasjon	1 287	1 041
21	56	Øvrig næring	187	21
38 175	42 003	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	82 945	43 779

Morbank			Konsern	
2015	2016	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2016	2015
32	29	Lønnstakere o.l	41	38
5	14	Primærnæringer	14	5
1	1	Trebearbeidende industri	1	1
5	16	Annen industri	21	9
9	8	Bygg og anlegg	9	9
1	1	Kraft- og vannforsyning	1	1
20	16	Varehandel	21	20
		Hotell- og restaurantdrift		
20	14	Eiendomsdrift	14	21
25	20	Forretningsmessig tjenesteyting	20	25
		Transport og kommunikasjon	4	2
119	118	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	146	132

Morbank			Konsern	
2015	2016	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	2016	2015
38	35	Lønnstakere o.l	72	42
9	6	Primærnæringer	6	9
9	4	Trebearbeidende industri	4	9
		Annen industri	3	2
13	13	Bygg og anlegg	15	15
1	1	Kraft- og vannforsyning	1	3
9	9	Varehandel	12	12
2	2	Hotell- og restaurantdrift	3	2
59	55	Eiendomsdrift	80	59
29	13	Forretningsmessig tjenesteyting	17	31
2	2	Transport og kommunikasjon	6	4
		Øvrig næring	5	
171	140	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	224	189

Morbank			Konsern	
2015	2016	Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2016	2015
25 847	28 379	Hedmark	30 167	27 479
3 542	3 828	Oppland	4 980	4 361
3 102	3 459	Akershus	16 867	4 111
	4 204	Oslo	25 982	
5 534	1 991	Landet for øvrig	4 709	7 671
69	61	Utlandet	159	69
80	81	Opptjente renter, ufordelt	81	88
38 175	42 003	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	82 945	43 779

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
731	812	Utlån til ansatte	1 103	906
292	301	-Herav lån i SpareBank 1 Boligkreditt AS	411	397

Nedbetalingslån til ansatte gis med inntil 30 års nedbetalingstid og månedlige terminer. Rentesats for nedbetalingslån og Flexilån til ansatte tilsvarer 75 prosent av laveste ordinære rentesats for privatmarkedslån og Flexilån. Totalt lånebeløp innenfor disse betingelsene kan per 31.12.2016 ikke overstige 2,5 millioner kroner for den enkelte ansatte.

			Konsern	
Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler			2016	2015
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler				
- Inntil 1 år			284	239
- Mellom 1 og 5 år			2 006	1 822
- Over 5 år			564	429
Sum brutto fordringer			2 854	2 490
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler			7	7
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler			2 847	2 483
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:				
- Inntil 1 år			283	238
- Mellom 1 og 5 år			2 002	1 817
- Over 5 år			562	428
Sum netto fordringer			2 847	2 483

Note 9 Overføring av finansielle eiendeler

Sparebanken Hedmark har avtaler om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Dersom kredittforetakene får tap på overtatte lån har de motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1-alliansen. Konsernet Sparebanken Hedmark har en eierandel på 20,26 prosent pr 31.12.2016 (9,9 prosent per 31.12.2015). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Sparebanken Hedmark har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 35,2 mrd kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	216 MNOK

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sine interne retningslinjer likviditet iht NFSR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder og 50 prosent forfall i intervallet 6-12 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minimum 9 prosent. Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er primært proratarisk (og ikke solidarisk, og skal være) i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1-alliansen. Konsernet Sparebanken Hedmark har en eierandel på 9,24 prosent per 31.12.2016 (3,84 prosent per 31.12.2015). SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringsseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i næringsseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og banken har, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Sparebanken Hedmark forestår forvaltningen av de solgte utlånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	8 MNOK

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe OMF for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan re-finansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra framtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet iht NFSR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder og 50 prosent av forfall i intervallet 6-12 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her i henhold til kapitaldekning eller store engasjementer.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Næringskreditt AS til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minimum 9 prosent. Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

Note 10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen.

Morbank 2016		Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked		2			5	7
- Bedriftsmarked		57	1		35	93
Sum		59	1	0	40	100

Konsern 2016		Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked		4	1	1	42	48
- Bedriftsmarked		97	1		38	136
Sum		101	2	1	80	184

Morbank 2015		Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked		9	1	1	10	19
- Bedriftsmarked		3	1	9	5	18
Sum		12	2	9	15	37

Konsern 2015		Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked		12	2	1	12	27
- Bedriftsmarked		6	10	9	7	32
Sum		18	12	10	19	59

Note 11 Tap på utlån og garantier

Morbank						Konsern					
2015			2016			2016			2015		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
-4	5	1	-2	3	1	-1	8	7	-2	7	5
-6	8	2	9	10	19	10	11	22	-5	9	4
7	14	21	6	11	16	18	22	40	14	22	36
12	3	15	23	11	34	26	12	38	15	6	21
-3		-3	-21	-3	-24	-28	-5	-33	-6	-3	-9
7	29	35	15	31	47	27	48	75	16	40	56
Sum tap på utlån og garantier						27	48	75	16	40	56

2015						2016					
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
35	99	134	31	102	134	39	107	147	41	101	143
7	14	21	6	14	20	15	24	39	14	22	35
5	9	14	6	13	19	8	19	28	9	14	24
	3	3	2	4	6	3	6	9	2	6	8
9	23	32	7	21	28	19	35	53	19	36	55
						6	7	13			
31	102	134	27	100	128	43	112	156	39	107	147
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12. *											

* Garantietilsetninger er inkludert i balansenlinje "Annen gjeld og balanseført forpliktelse", og per 31.12.2016 utgjør dette 10,0 mill kroner. Tilsvarende tall for 2015 er 14,4 mill kroner.

Morbank						Konsern						
2015			2016			Gruppenedskrivninger	2016			2015		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt		PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
33	68	101	27	76	103	Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier pr. 01.01	34	86	120	39	77	116
-6	8	2	9	10	19	Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.	10	11	22	-5	9	4
						Endring i utgående balanse grunnet oppkjøp BLOA	36	84	120			
27	76	103	36	86	122	Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier pr. 31.12	80	182	262	34	86	120

Morbank				Konsern	
2015	2016	Tap fordelt på sektor og næring		2016	2015
14	6	Lønnstakere o.l		20	19
6	9	Primærnæringer		9	6
	13	Annen industri		13	2
		Bygg og anlegg		2	2
		Kraft- og vannforsyning			2
	2	Varehandel		5	3
5	1	Eiendomsdrift		2	5
8	-3	Forretningsmessig tjenesteyting		-2	10
		Transport og kommunikasjon		3	2
2	19	Gruppenedskrivning		22	4
35	47	Tap på utlån til kunder		75	56

Morbank			Konsern			
2014	2015	2016		2016	2015	2014
263	180	137	Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	233	234	339
44	32	40	Individuelle nedskrivninger på misligholdte engasjement	54	41	52
219	148	97	Netto misligholdte engasjement	179	193	246
17 %	18 %	29 %	Avsetningsgrad	23 %	18 %	14 %
205	234	230	Brutto øvrige tapsutsatte engasjement (ikke mislighold)	272	257	209
90	102	88	Individuelle nedskrivninger på øvrige tapsutsatte	101	107	91
115	132	142	Netto andre tapsutsatte	171	150	118
44 %	44 %	38 %	Avsetningsgrad	37 %	42 %	44 %
29 %	32 %	35 %	Avsetningsgrad totalt	31 %	30 %	26 %
25	20	18	Inntektsførte renter på nedskrevne lån	18	20	25

Med engasjement menes kundens totale engasjement inkludert garantirammer og ubenyttede kreditter.

Note 12 Kreditteksponering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra at det beregnes misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive data. Kundene scores månedlig i bankens porteføljesystem.

	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent 2016	Totalt engasjement 2016	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent 2015	Totalt engasjement 2015
Morbank				
Lav risiko	2,0 %	34 780	2,9 %	29 215
Middels risiko	6,1 %	11 201	7,3 %	12 052
Høy risiko	4,3 %	1 802	6,5 %	2 000
Misligholdt og nedskrevet	16,5 %	398	18,8 %	452
Totalt	3,1 %	48 181	4,5 %	43 719

	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent 2016	Totalt engasjement 2016	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent 2015	Totalt engasjement 2015
Konsern				
Lav risiko	3,0 %	70 475	4,9 %	31 115
Middels risiko	4,7 %	18 141	17,3 %	15 224
Høy risiko	4,9 %	3 265	9,2 %	2 654
Misligholdt og nedskrevet	14,8 %	556	19,2 %	532
Totalt	3,5 %	92 437	9,1 %	49 525

Usikret eksponering er totalt engasjement fratrukket markedsverdi på sikkerhetene på de respektive engasjementer.

Note 13 Maksimal kredittesponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittisiko. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
Eiendeler				
148	268	Fordringer på sentralbanker	657	148
5 701	7 191	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 335	864
38 175	42 003	Brutto utlån til og fordringer på kunder	82 945	43 779
-119	-118	- Individuelle nedskrivninger	-145	-132
-103	-122	- Nedskrivninger på grupper av utlån	-262	-120
37 953	41 762	Netto utlån til og fordringer på kunder	82 537	43 526
6 133	5 630	Sertifikater og obligasjoner	9 776	6 133
455	349	Finansielle derivater	810	455
50 390	55 199	Sum kredittesponering, balanseposter	95 115	51 127
Forpliktelseser				
1 049	1 044	Betingede forpliktelseser (stilte garantier)	1 179	929
5 123	5 616	Ubenyttede kreditter	8 274	4 604
542	719	Lånetilsagn	1 699	542
6 714	7 379	Sum kredittesponering, utenom balanseposter	11 151	6 075
57 105	62 578	Sum total kredittisikoesponering	106 266	57 202

Kredittisikoesponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
Bankaktiviteter				
35 331	39 022	Hedmark	36 456	31 306
4 140	4 465	Oppland	5 615	4 992
3 626	4 035	Akershus	18 701	4 676
	5 654	Oslo	25 944	
7 436	3 564	Landet for øvrig	9 056	9 658
126	100	Utlandet	309	126
-222	-240	Tapsavsetninger ufordelt	-408	-252
80		Opptjente renter ufordelt	7	109
50 517	56 599	Totalt bankaktiviteter	95 680	50 614
Aktiviteter finansielle instrumenter				
4 843	4 348	Norge	7 587	4 843
1 689	1 586	Europa	2 954	1 689
57	45	USA	45	57
6 588	5 979	Totalt aktiviteter finansielle instrumenter	10 586	6 588
57 105	62 578	Totalt fordelt på geografiske områder	106 266	57 202

Note 14 Finansielle instrumenter og motregning

I henhold til IFRS 7.13 A-F skal det opplyses om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettopføring, jf. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

Sparebanken Hedmark har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår konsernet standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har konsernet inngått tilleggsavtale om kontant sikkerhetsstillelse (CSA) mot ti institusjonelle motparter. Gjensalgavtaler reguleres av GMRA-avtaler mot motparten. Konsernet har per 31.12.2016 to GMRA-avtaler.

Eiendelene og forpliktelsene nedenfor kan motregnes.

Morbank

Beløp som ikke er nettopresentert i balansen

31.12.2016	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelse)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelse) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
Derivater som eiendeler	349	0	349	-50	0	299
Derivater som forpliktelser	-233	0	-233	50	136	-47

31.12.2015	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelse)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelse) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
Derivater som eiendeler	455	0	455	-48	0	407
Derivater som forpliktelser	-320	0	-320	48	116	-157

Konsern

Beløp som ikke er nettopresentert i balansen

31.12.2016 (inkludert B1OA)	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelse)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelse) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
Derivater som eiendeler	810	0	810	-126	-201	483
Derivater som forpliktelser	-349	0	-349	126	168	-54

31.12.2015 (uten B1OA)	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelse)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelse) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
Derivater som eiendeler	455	0	455	-48	0	407
Derivater som forpliktelser	-320	0	-320	48	116	-157

Note 15 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Morbank	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
2016						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	7 191				7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost						
Privatmarked	8	18 733	2 464	429	153	21 779
Bedriftsmarked	8	8 363	7 155	1 190	238	16 946
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	2 514	314	45	1	2 874
Bedriftsmarked	8	256	146	2		404
Sum brutto utlån		37 057	10 079	1 666	392	49 194
Finansielle investeringer						
Sertifikater og obligasjoner	30	5 620	8	3		5 630
Sum finansielle investeringer		5 620	8	3		5 630
Totalt utlansrelaterte eiendeler		42 676	10 087	1 669	392	54 824

Konsern	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
2016						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 335				1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost						
Privatmarked	8	41 292	9 532	814	233	51 870
Bedriftsmarked	8	14 115	9 355	1 511	252	25 233
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	4 890	389	60	1	5 339
Bedriftsmarked	8	352	148	2		502
Sum brutto utlån		61 983	19 424	2 386	487	82 279
Finansielle investeringer						
Sertifikater og obligasjoner	30	9 757	17	3		9 776
Sum finansielle investeringer		9 757	17	3		9 776
Totalt utlansrelaterte eiendeler		71 740	19 441	2 389	487	94 056

Morbank	2015	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	5 701				5 701
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	16 373	2 495	442	182	19 492
Bedriftsmarked		8	6 523	7 938	1 256	258	15 975
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	1 970	297	53	2	2 322
Bedriftsmarked		8	253	123	9		385
Sum brutto utlån			30 820	10 853	1 760	442	43 875
Finansielle investeringer							
Sertifikater og obligasjoner		30	6 122	8	4		6 133
Sum finansielle investeringer			6 122	8	4		6 133
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			36 942	10 861	1 764	442	50 008

Konsern	2015	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	864				864
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	17 305	3 815	610	209	21 939
Bedriftsmarked		8	6 689	8 377	1 351	263	16 679
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	1 899	365	61	7	2 332
Bedriftsmarked		8	1 027	1 395	362	44	2 828
Sum brutto utlån			27 784	13 952	2 384	523	44 643
Finansielle investeringer							
Sertifikater og obligasjoner		30	6 122	8	4		6 133
Sum finansielle investeringer			6 122	8	4		6 133
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			33 906	13 960	2 387	523	50 776

Fordelingen av finansielle investeringer i ulike risikogrupper er foretatt basert på rating fra Standard & Poor's, Moody's eller Fitch (eller en kombinasjon av disse) etter konverteringstabellen vist under. For noen utstedelser/utstedere foreligger det ikke offisiell rating. I morbank beløper disse seg til 1 013 mill kroner i 2016 og består for det vesentligste av sertifikater og obligasjoner i norske kommuner og fylkeskommuner (449 mill kroner), seniorlån i Bank 1 Oslo Akershus AS (410 mill kroner) og et ansvarlig lån i SpareBank 1 Forsikring AS (125 mill kroner). I konsern utgjør tilsvarende investeringer 1 564 mill kroner og fordeler seg for det vesentligste på rentepapirer i norske kommuner og fylkeskommuner (1 096 mill kroner), obligasjoner med fortrinnsrett i Verd Boligkreditt AS (220 mill kroner), ansvarlig lån i SpareBank 1 Forsikring AS (125 mill kroner), seniorlån i Sten & Strøm AS (50 mill kroner) og seniorlån i Kredittforeningen for sparebanker (35 mill kroner). Etter individuelle vurderinger, basert på blant annet markedsprising og alternative risikoanalyser fra anerkjente meglerhus, er nevnte utstedelser skjønnsmessig tilordnet risikogruppen lav risiko.

Kredittkvalitet	Ratingklasser (presentert i S&P's format)			
Lav risiko	AAA	AA	A	BBB
Middels risiko	BB			
Høy risiko	B	CCC	CC	C

Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til basisrisiko og rentekurverisiko. Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor og er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er her ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente.

Konsernets renterisiko er i all hovedsak knyttet til forskyvninger i rentekurven for norske kroner (NOK).

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosent poeng endring			Renterisiko, ett prosent poeng endring		
2015	2016	Basisrisikoen	2016	2015	
-43	-31	Sertifikater og obligasjoner	-44	-43	
-53	-60	Fastrenteutlån til kunder	-115	-53	
1	3	Fastrenteinnskudd til kunder	18	1	
1		Sertifikatlån		1	
144	147	Obligasjonslån	293	144	
1	2	Annen fastrentefinansiering og -plassering	3	1	
-62	-73	Derivater	-145	-62	
-10	-13	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	11	-10	

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Selv om beregningene ovenfor viser at banken vil tape på en renteoppgang, er det ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteesponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosent poeng endring			Renterisiko, ett prosent poeng endring		
2015	2016	Rentekurverisikoen	2016	2015	
1	1	0 - 1 mnd	1	1	
2	4	1 - 3 mndr	9	2	
1		3 - 6 mndr		1	
	3	6 - 12 mndr	8		
-11	-12	1 - 3 år		-11	
-2	-3	3 - 5 år	-3	-2	
	-5	5 - 10 år	-4		
-10	-13	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	11	-10	

Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg et tap som følge av endringer i valutakursene i disfavør bankens posisjoner. Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta.

Aktiviteter knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte retningslinjer, rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal valutaeksponering, målt i kroner. Det er utarbeidet rammer for nettoposisjoner i hver enkelt valuta, samt rammer for samlet netto valutaeksponering og samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta:

- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 75 mill kroner overnight.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 100 mill kroner intra dag.

Valutarisikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig. Konsernet har både gjennom året og ved årets slutt en begrenset valutarisiko. Per 31. desember var nettoposisjonene i de viktigste valutasortene, basert på virkelig verdi av de underliggende aktiva, som følger:

Morbank			Konsern	
2015	2016	Netto valutaeksponering NOK	2016	2015
4	-1	USD		4
3	-1	EUR	5	3
2	2	SEK	6	2
2	1	GBP	2	2
2	4	CHF	5	2
1		DKK	1	1
1		PLN		1
	-2	Andre	3	
14	4	Sum	22	14
0	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 3 prosent netto kursendring	0	0
1	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 10 prosent netto kursendring	2	1

Note 18 Likviditetsrisiko

Morbank

2016	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-27	-470	-36	-678	-585	-1 796
Innskudd fra og gjeld til kunder	-32 821		-3 437			-36 258
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-252	-1 684	-9 962	-1 045	-12 943
Ansvarlig lånekapital		-4	-11	-506		-521
Derivater knyttet til forpliktelser		13	28	64	18	124
Forpliktelser ved periodeskatt			-148			-148
Lånetilsagn		-718				-718
Sum kontantstrøm forpliktelser	-32 848	-1 430	-5 287	-11 082	-1 612	-52 259

Konsern

2016	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-27	-464	-36	-678	-585	-1 790
Innskudd fra og gjeld til kunder	-57 649	-1 638	-3 783			-63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-440	-2 712	-17 258	-3 444	-23 854
Ansvarlig lånekapital		-4	-11	-1 735		-1 750
Derivater knyttet til forpliktelser		9	19	-185	-194	-352
Forpliktelser ved periodeskatt		-96	-151			-247
Forpliktelser ved utsatt skatt				-118		-118
Lånetilsagn		-1 699				-1 699
Sum kontantstrøm forpliktelser	-57 676	-4 332	-6 674	-19 974	-4 223	-92 879

2015	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner		-2	-6	-95	-592	-695
Innskudd fra og gjeld til kunder	-31 620	-1 740	-148			-33 508
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-516	-1 658	-8 407	-1 667	-12 247
Ansvarlig lånekapital		-4	-11	-521		-535
Derivater knyttet til forpliktelser		19	50	124	30	224
Forpliktelser ved periodeskatt			-163			-163
Andre forpliktelser		-97	-47	-34	-263	-440
Sum kontantstrøm forpliktelser	-31 620	-2 340	-1 982	-8 931	-2 492	-47 365

Konsern

2015	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner		-2	-6	-95	-592	-695
Innskudd fra og gjeld til kunder	-31 570	-1 740	-148			-33 458
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-516	-1 658	-8 407	-1 667	-12 247
Ansvarlig lånekapital		-4	-11	-521		-535
Derivater knyttet til forpliktelser		19	50	124	30	224
Forpliktelser ved periodeskatt			-167			-167
Andre forpliktelser		-128	-69	-34	-280	-510
Sum kontantstrøm forpliktelser	-31 570	-2 371	-2 008	-8 932	-2 509	-47 390

Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser med avtalt løpetid er basert på nominelle kontraktsstørrelser inklusiv estimerte rentebetalinger frem til forfall.

Note 19 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Morbank

2016	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	354					354
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	5 467	106	190	1 428		7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder	13 245	434	1 498	6 109	20 716	42 003
- Individuelle nedskrivninger	-44	-6	-6	-27	-36	-118
- Nedskrivninger på grupper av utlån				-122		-122
Netto utlån til og fordringer på kunder	13 201	428	1 492	5 960	20 680	41 762
Sertifikater og obligasjoner		1 134	252	3 442	802	5 630
Finansielle derivater		8	34	166	140	349
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					321	321
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet					1 681	1 681
Investering i datterselskaper					3 842	3 842
Eiendom, anlegg og utstyr				74	229	304
Goodwill og andre immaterielle eiendeler			15	30	57	102
Andre eiendeler		18	81	137	103	338
Sum eiendeler	19 021	1 695	2 064	11 237	27 856	61 873
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	27	470	20	600	549	1 666
Innskudd fra og gjeld til kunder	32 821		3 437			36 258
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		175	1 525	9 640	1 064	12 404
Finansielle derivater		55	5	90	82	233
Forpliktelser ved periodeskatt			148			148
Forpliktelser ved utsatt skatt				10		10
Annen gjeld og balanseført forpliktelse		43	129	10	40	222
Ansvarlig lånekapital				502		502
Sum gjeld	32 848	743	5 264	10 851	1 736	51 443

Konsern						
2016	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	759					759
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	66	402	190	678		1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder	18 244	840	2 919	13 669	47 274	82 945
- Individuelle nedskrivninger	-44	-7	-19	-40	-36	-145
- Nedskrivninger på grupper av utlån				-262		-262
Netto utlån til og fordringer på kunder	18 200	833	2 900	13 367	47 238	82 537
Sertifikater og obligasjoner		1 433	331	6 562	1 450	9 776
Finansielle derivater		15	138	439	217	810
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				426	321	747
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet					3 618	3 618
Eiendeler holdt for salg			5			5
Eiendom, anlegg og utstyr				85	501	586
Goodwill og andre immaterielle eiendeler			42	32	297	371
Andre eiendeler		28	413	151	103	695
Sum eiendeler	19 025	2 710	4 019	21 740	53 745	101 240
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	26	460	20	600	549	1 654
Innskudd fra og gjeld til kunder	57 649	1 638	3 783			63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		388	2 214	17 584	1 752	21 937
Finansielle derivater		61	30	135	122	349
Forpliktelse ved periodeskatt		96	151			247
Forpliktelse ved utsatt skatt				118		118
Annen gjeld og balanseført forpliktelse		114	292	29	119	554
Ansvarlig lånekapital				502	700	1 203
Sum gjeld	57 675	2 758	6 489	18 967	3 243	89 132
Morbank						
2015	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	264					264
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4 883	2	499	317		5 701
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 280	403	1 338	5 334	16 820	38 175
- Individuelle nedskrivninger	-44	-2	-11	-32	-31	-119
- Nedskrivninger på grupper av utlån				-103		-103
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 236	401	1 327	5 199	16 789	37 953
Sertifikater og obligasjoner		435	848	3 878	973	6 133
Finansielle derivater		92	5	215	143	455
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					294	294
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet					2 457	2 457
Investering i datterselskaper					859	859
Eiendom, anlegg og utstyr				76	237	314
Goodwill og andre immaterielle eiendeler			9	30	65	104
Eiendel ved utsatt skatt				13		13
Andre eiendeler		17	101	123	73	314
Sum eiendeler	19 383	947	2 789	9 851	21 890	54 861
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	27	1	19	65	549	661
Innskudd fra og gjeld til kunder	31 620	1 740	148			33 508
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6	439	1 704	7 827	1 600	11 576
Finansielle derivater	43	46	23	-6	216	320
Forpliktelse ved periodeskatt			163			163
Annen gjeld og balanseført forpliktelse		56	106	16	263	440
Ansvarlig lånekapital				496		496
Sum gjeld	31 696	2 282	2 162	8 397	2 628	47 166

Konsern

2015	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	264					264
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	46	2	499	317		864
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 190	514	1 685	8 733	18 656	43 779
- Individuelle nedskrivninger	-44	-2	-11	-45	-31	-132
- Nedskrivninger på grupper av utlån				-120		-120
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 147	512	1 674	8 569	18 625	43 526
Sertifikater og obligasjoner		435	848	3 878	973	6 134
Finansielle derivater		92	5	215	143	455
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					294	294
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet					3 386	3 386
Eiendom, anlegg og utstyr				91	250	341
Goodwill og andre immaterielle eiendeler			10	31	170	211
Andre eiendeler		17	283	123	73	497
Sum eiendeler	14 457	1 058	3 319	13 223	23 913	55 971
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	27	1	18	65	549	660
Innskudd fra og gjeld til kunder	31 569	1 740	148			33 458
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6	439	1 704	7 827	1 600	11 576
Finansielle derivater	43	46	23	-6	216	320
Forpliktelse ved periodeskatt			167			167
Forpliktelse ved utsatt skatt				65		65
Annen gjeld og balanseført forpliktelse		92	123	16	280	510
Ansvarlig lånekapital					496	496
Sum gjeld	31 645	2 317	2 183	7 966	3 141	47 253

Note 20 Netto renteinntekter

Morbank		Konsern	
2015	2016	2016	2015
Renteinntekter			
165	186	65	68
1 475	1 400	2 287	1 796
88	89	124	88
20	18	18	20
1 748	1 692	2 494	1 972
Rentekostnader			
31	37	43	31
567	377	526	564
232	238	379	232
15	14	25	15
22	24	31	25
868	689	1 004	867
880	1 003	1 490	1 105

Note 21 Netto provisjons- og andre driftsinntekter

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Provisjonsinntekter		
17	18	Garantiprovisjon	18	16
7	8	Verdipapirromsetning	11	7
132	148	Betalingsformidling	238	132
81	88	Liv- og forsikringsprodukter	129	81
188	154	Provisjon fra lån overført til kredittforetak	225	188
		Meglerprovisjon	198	80
10	10	Andre provisjonsinntekter	12	10
435	427	Sum provisjonsinntekter	830	514
		Provisjonskostnader		
21	22	Betalingsformidling	36	21
6	6	Andre provisjonskostnader	34	32
27	28	Sum provisjonskostnader	71	53
		Andre driftsinntekter		
8	8	Driftsinntekter fast eiendom	6	6
		Inntekt fra regnskapstjenester	159	164
7	4	Inntekt lønnskjøring	4	7
7	9	Andre driftsinntekter	10	15
21	21	Sum andre driftsinntekter	180	190
429	420	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	939	651

Note 22 Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
9	45	Utbytte fra eiendeler tilgjengelig for salg	46	9
9	45	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	46	9
259	389	Utbytte (mor) eller netto resultat fra konsernselskaper	236	301
0	-20	Nedskrivning av eiendeler i konsernselskaper		
259	369	Netto resultat fra eierinteresser	236	301
-75	22	Verdiendring obligasjoner, sertifikater og verdipapirfond utpekt til virkelig verdi over resultatet	35	-75
7	15	Verdiendring derivater som sikrer obligasjoner og sertifikater	21	7
-68	36	Verdiendring obligasjoner og sertifikater inklusiv sikring	56	-68
294	-65	Verdiendring verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi over resultatet	100	294
-42	-87	Verdiendring derivater som sikrer verdipapirgjeld	-246	-42
252	-151	Verdiendring verdipapirgjeld inklusiv sikring	-146	252
15	-41	Verdiendring fastrenteutlån og -innskudd til kunder utpekt til virkelig verdi over resultatet	-78	15
-6	6	Verdiendring øvrige derivater	54	-6
	13	Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler tilgjengelig for salg	29	
12	16	Netto resultat fra valutahandel	24	12
205	-122	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	-62	205
473	293	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	220	514

Note 23 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
271	309	Lønn	646	440
43	53	Arbeidsgiveravgift	110	67
46	-220	Pensjonskostnader (note 24)	-215	54
22	20	Sosiale kostnader	32	30
381	162	Sum personalkostnader	573	590
484	484	Gjennomsnittlig antall ansatte	986	735
470	462	Antall årsverk per 31.12.	1 173	728
490	478	Antall ansatte per 31.12.	1 209	762

Ytelser til konsernledelsen (hele 1000)

2016	Lønn og andre kort-siktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Garantier
Tittel/navn						
Administrerende direktør Richard Heiberg *)	3 001	124	2 063	449	150	
Direktør bedriftsmarked Vegard Sæten tom 31.3.2016 *)	952	621	43	95		
Direktør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik fom 1.5.2016 *)	889	200	79		20 117	
Direktør personmarked Kari E. Gislås *)	1 457	398	216	326	4 787	
Finans- og økonomidirektør Geir-Egil Bolstad fom 1.12.16	300	13				
Finans- og økonomidirektør Tore-Anstein Dobloug *)	1 390	293	184	249		
Direktør organisasjon og HR Eldar Kjendlie *)	1 343	301	144		781	
Driftsdirektør Dag-Arne Hoberg *)	1 343	424	233	50	1 979	
Direktør risikostyring Vidar Nordheim *)	1 318	303	158	55	3 212	
Banksjef investeringssenter Tor Morten Nygård *)	1 021	238	177		3 459	
Kommunikasjonsdirektør Siv Stenseth *)	1 177	356	204		5 179	
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen *)	1 187	207	136	50	1 622	
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Hans Olav Wedvik tom 30.04.2016	568	12	72			
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad fom 1.5.2016 *)	1 196	203	135		7 480	
Adm dir SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS Ove Jahnsen *)	1 350	16	75	20		

*) Andre godtgjørelser inkl kompensasjon for endringer av pensjonsordning 1.7.2016.

2015	Lønn og andre kort-siktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån
Tittel/navn					
Administrerende direktør Richard Heiberg *)	2 940	134	1 563	529	800
Direktør bedriftsmarked Vegard Sæten *)	1 491	31	88	95	1 135
Direktør personmarked Kari E. Gislås	1 422	33	317	260	3 397
Finans- og økonomidirektør Tore-Anstein Dobloug	1 356	33	268	256	
Direktør organisasjon og HR Eldar Kjendlie	1 311	29	169	45	
Driftsdirektør Dag-Arne Hoberg	1 311	34	364	50	1 865
Direktør risikostyring Vidar Nordheim	1 272	33	194	55	3 239
Banksjef investeringssenter Tor Morten Nygård	1 115	35	267		3 593
Kommunikasjonsdirektør Siv Stenseth	1 140	34	304		5 242
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen	1 107	33	211	50	1 832
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Hans Olav Wedvik	1 317	33	224		18 692
Adm dir SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS Ove Jahnsen *)	1 456	73	72		

*) Ledere som har innskuddspensjon. Øvrige ledere har ytelsespensjon.

Av sum utlån til konsernledelsen er 39 mill kroner overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS i 2016 (0,5 mill kroner i 2015).

Ytelser til styret og kontrollkomiteen (hele 1000)

2016	Honorar	Andre godtgjørelser	Lån	Antall styremøter
Tittel/navn				
Styret:				
Styreleder Siri J. Strømmevold	318	6	2 274	11
Nestleder Nina C. Lier	210		1 989	9
Styremedlem Erik Garaas	230			11
Styremedlem Guro Nina Vestvik	106			6
Styremedlem Morten Herud	177	1		11
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	57			3
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	798	136	4 392	10
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	575	112	2 487	8
Varamedlem Hanne Sverderup Dahl	37	1	2 550	2
Varamedlem Alexander S. Lund	23			1
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	559	114	2 000	4
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)			3 573	
Varamedlem Marit Astrup				

2015	Honorar	Andre godtgjørelser	Lån	Garantier
Tittel/navn				
Styret:				
Styreleder Siri J. Strømmevold	293		1 955	
Nestleder Bjørnar Håkensmoen	209		10 000	
Styremedlem Aud Christensen	162			
Styremedlem Nina Cecilie Lier	219		2 049	
Styremedlem Erik Garaas	225			
Styremedlem Morten Herud	149			
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	766	58	4 408	
Varamedlem Sverre Andreas Lang-Ree			4 861	
Varamedlem Alexander S. Lund	31			
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	602	28	1 448	
Kontrollkomite:				
Leder Vidar Brobakken	141			
Nestleder Mikael Løken	71			
Bodil Helene Andersen	76			
Ingunn Gråbergsveen	65			
Jan Erik Myrvold	54			
Varamedlem Marit Johnsrud	5			
Varamedlem Anne Kristin Sandnes				
Varamedlem Svein Nymoen				
Varamedlem Anne Grete Melbye				
Varamedlem Gry Torgals				
Varamedlem Anne Grete Melbye				
Varamedlem Gry Torgals				

Ytelser til representantskapet

(1 000 kr)

	2016	2015
Representantskapets leder Pål Jan Stokke	63	45
Øvrige medlemmer	2-50	2-36

Alle overnevnte ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte, bortsett fra lån og garantier, er arbeidsgiveravgiftspliktige.

Godtgjøringsordning i henhold til «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltnings-selskap for verdipapirfond»

Sparebanken Hedmark's godtgjørelse til ledende ansatte er i henhold til de regler og retningslinjer som er fastsatt gjennom «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond».

Ledende ansatte m.v som faller inn under forskriftens definisjon mottar godtgjørelse i form av fast lønn. De er medlemmer i bankens ordinære pensjonsordninger. Det er ikke etablert ordninger med variable lønnelementer eller andre særskilte administrative ordninger for denne gruppen medarbeidere. Det er ingen form for bonusordninger i foretaket, herunder heller ingen forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende direktør eller styreleder. Det er ingen incentivordninger eller forpliktelser knyttet til aksjeverdi basert godtgjørelse til fordel for ansatte eller tillitsvalgte.

Lønnsvilkårene vurderes gjennom årlige prosesse på slutten av året, og eventuelle endringer gis normalt med virkning fra 1. januar påfølgende år. Vurderingene skjer med utgangspunkt i bankens lønnspolitikk og beskrevne prosesser. Administrerende direktørs vurderinger og forslag til rammer og forutsetninger for endringer for medlemmer i bankens ledergruppe presenteres for Kompensasjonsutvalget for eventuelle kommentarer før administrerende direktørs beslutning.

Kompensasjonsutvalget får en tilsvarende orientering om de vurderinger som gjøres omkring lønnsvilkår for administrerende direktører i bankens datterselskaper, og har gjennom det anledning til å fremme eventuelle kommentarer før det fattes beslutninger i datterselskaperens styre. Administrerende direktørs vilkår fastsettes av styret etter innstilling fra Kompensasjonsutvalget.

Administrerende direktør har en avtale om mulig førtidspensjonering fra 62 år. Dersom selskapet beslutter fratredelse, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 70 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Dersom administrerende direktør ønsker å fratruke i perioden fra 62 til 67 år, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 60 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Førtidspensjon under utbetaling, inklusive tidligere reguleringstillegg, skal oppjusteres hvert år 1. mai med den prosentvise økningen i G. Fra 67 til 77 år er det i tillegg til selskapets ordinære innskuddspensjonsordning med maksimal opptjening for inntekter inntil 12 G avtalt en driftspensjon tilsvarende 5,47 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G).

Note 24 Pensjoner

Ytelsesbasert ordning i selskapene Sparebanken Hedmark, EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS og SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse. Pensjonsytelsen beregnes med utgangspunkt i opptjeningsalder på 67 år, men det er anledning til å ta ut pensjon fra fylte 62 år. I ordningen inngår også uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen skal sikre medlemmene en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen ble lukket for nye medlemmer i 2008 og er i 2016 aviklet med virkning fra 1. juli. Ansatte som hadde ytelsespensjon er flyttet over til den innskuddsbaserte ordningen, med unntak av et fåtall som etter dette tidspunktet har vært sykemeldt eller delvis ufør. Ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning fikk ansatte som var med i ytelsesordningen fripoliser på opptjente rettigheter. Endringene har medført reduksjon i pensjonsforpliktelsen. Effekten som ble tatt inn i regnskapet for 2016 er en netto inntektsføring på 271 millioner kroner.

Ytelsesbasert ordning i selskapene Bank 1 Oslo Akershus AS og EiendomsMegler 1 Oslo AS

Selskapene har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikrer de fleste en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. Fra 01.01.2005 ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket. Det er 87 yrkesaktive i den ytelsesbaserte pensjonsordningen og 113 pensjonister omfattet av ordningen. Det er besluttet at ytelsespensjonsordningen skal avvikles fra og med 1. januar 2017.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte forpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskudsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter denne ordningen. AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger opp til 7,1 G. I tråd med anbefalinger fra Regnskapsstiftelsen er det ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse.

I tillegg har konsernet pensjonsforpliktelser overfor førtidspensjonister og enkelte arbeidstakere med lønn over 12 G.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 23 personalkostnader.

Innskuddsbasert pensjon fra 01.07.2016

Lønn mellom 0–7,1 G	5,00 %
Lønn fra 7,1–12 G	8,00 %

Innskuddsbasert pensjon i Bank 1 Oslo Akershus AS

Lønn mellom 1–6 G	5,00 %
Lønn fra 6–12 G	8,00 %

Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser for øvrig.

Lukket pensjonsordning omfatter	Morbank	Konsern
Ansatte	7	94
Pensjonister	8	121

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for lukket pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.2017	01.01.2016	01.01.2015
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %	2,30 %
Forventet avkastning på midlene	2,60 %	2,70 %	2,30 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,00 %	2,25 %	2,50 %
Forventet G-regulering	2,00 %	2,25 %	2,50 %
Forventet pensjonsregulering	2,00 %	2,25 %	2,50 %
Arbeidsgiveravgift	19,10 %	14,10 %	14,10 %
Forventet frivillig avgang	2 % og 4 %	2,00 %	2,00 %
Forventet AFP-uttak fra 62 år	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Benyttet uførhetstabell	IR02 og IR03	IR02	IR02
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE	K2013 BE	K2013 BE

De tidspunktene som er angitt ovenfor angir fra hvilket tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2016 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2017, mens årskostnaden for 2016 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

NRS gjorde i 2012 en fornyet vurdering av markedet for foretaksobligasjoner som følge av innspill fra markedsaktører med hensyn til fremveksten av markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Disse aktørene hadde kommet til at markedet for OMF er tilstrekkelig dypt og prisingen pålitelig. NRS kan etter dette ikke avvise at markedsrenten på OMF kan anvendes ved beregning av diskonteringsrenten. På bakgrunn av dette valgte Sparebanken Hedmark å ta i bruk OMF-renten som diskonteringsrente.

Pensjonskostnad

SIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
21	8	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	14	26
	-258	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	-271	
18	11	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	15	19
-11	-6	Avkastning på pensjonsmidler	-9	-11
		Administrasjonskostnader	-1	0
4	2	Periodisert arbeidsgiveravgift	0	4
33	-243	Netto pensjonskostnad	-252	39

Faktisk avkastning på pensjonsmidler:

3,2 %	2,4 %	IA	3,2 %
-------	-------	----	-------

USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
2	5	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	5	2
1	1	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	1	1
6	12	Resultatført innskuddspensjon	25	6
4	5	Resultatført effekt av ny AFP-ordning	6	4
	1	Arbeidsgiveravgift	1	
13	23	Netto pensjonskostnad	37	13

SUM SIKRET OG USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
23	13	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	19	28
	-258	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	-271	
19	12	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	16	20
-11	-6	Avkastning på pensjonsmidler	-9	-11
6	12	Resultatført innskuddspensjon	25	7
4	5	Resultatført effekt av ny AFP-ordning	6	4
4	2	Arbeidsgiveravgift		5
46	-220	Netto pensjonskostnad	-215	53

Pensjonsforpliktelse

SIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
869	802	Brutto forpliktelse 01.01.	844	912
		Forpliktelse nytt konsernselskap	290	
21	9	Årets pensjonsopptjening	20	25
	-769	Overgang fra ytelse til innskudd	-769	
18	11	Renter på pensjonsforpliktelse	19	19
-24	-26	Utbetalte pensjoner	-87	-24
-82	-9	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	28	-87
802	18	Brutto forpliktelse 31.12	344	844
583	599	Verdi av pensjonsmidlene 01.01	626	605
		Midler nytt konsernselskap	272	
	-576	Fripoliser utstedt ved overgang fra ytelse til innskudd	-589	
44	25	Innbetalt til ordningen	35	48
11	6	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	12	11
-24	-26	Utbetalte pensjoner	-55	-24
-14	-11	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	-22	-14
599	17	Verdi av pensjonsmidlene 31.12	280	626
40	28	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01	30	42
		Arbeidsgiveravgift nytt konsernselskap	3	
-6	-4	Arbeidsgiveravgift på innbetalt pensjonspremie	-4	-6
	-27	Arbeidsgiveravgift på fripoliser	-27	
-10	1	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik	6	-10
4	2	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad	2	4
		Andre endringer	1	
28	0	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12	11	30
326	231	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 01.01	249	348
231	1	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 31.12	76	249

Premieoverføringer i 2017 anslås til 1 (40) millioner kroner for banken og 1 (43) millioner kroner for konsernet.

USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
30	27	Brutto forpliktelse 01.01	27	30
2	5	Årets pensjonsopptjening	10	2
1	1	Renter på pensjonsforpliktelse	1	1
-4	-3	Utbetalte pensjoner	-3	-4
-2	4	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	4	-2
27	34	Brutto forpliktelse 31.12	38	27
5	4	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01	4	5
-1		Arbeidsgiveravgift på pensjonsutbetalinger		-1
	1	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik	1	
	1	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad	1	
4	5	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12	5	4
35	31	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 01.01	31	35
31	39	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12	43	31

SUM SIKRET OG USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2015	2016	Sammendrag forpliktelse	2016	2015
361	262	Netto pensjonsforpliktelse 01.01	280	383
262	40	Netto pensjonsforpliktelse 31.12	119	280

AKTUARIELLE GEVINSTER OG TAP (ESTIMATENDRINGER)

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
79	-71	Periodens actuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	-52	85
115	186	Kumulative actuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	192	140

Morbank	2016	2015	2014	2013	2012
Nåverdi pensjonsforpliktelse	18	862	944	861	773
Virkelig verdi av pensjonsmidler	17	599	583	558	524
Underskudd/overskudd	1	262	361	303	249
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	-5	-74	63	73	-129
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-13	-17	6	-3	-18

Konsern	2016	2015	2014	2013	2012
Nåverdi pensjonsforpliktelse	399	905	989	897	801
Virkelig verdi av pensjonsmidler	280	626	605	578	541
Underskudd/overskudd	119	279	384	319	260
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	28	-78	65	78	-148
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-25	-16	5	-5	-24

Det vises til note 3 for sensitivitetsanalyse av pensjonsforpliktelsen.

Sammensetning av pensjonsmidler i konsernet	2016	2015
Rentefond og omløpsobligasjoner	42,9 %	71,6 %
Anleggsobligasjoner	27,5 %	5,6 %
Eiendom	15,4 %	
Aksjefond	12,5 %	6,5 %
Innskudd i kredittinstitusjoner	1,3 %	15,8 %
Annet	0,4 %	0,5 %

Note 25 Andre driftskostnader

Morbank		Konsern	
2015	2016	2016	2015
127	142	171	132
47	40	68	71
58	52	62	64
15	14	16	16
7	7	7	7
72	65	242	126
327	320	565	416
Godtgjørelse til revisor (1000 kroner)			
809	597	1 844	1 547
		34	
	61	485	18
	269	532	295
809	927	2 895	1 860

Note 26 Skatt

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
1 003	1 148	Resultat før skattekostnad	1 371	1 163
-255	-409	+/- permanente forskjeller *	-350	-295
		+/- konsernbidrag		
-248	-103	+/- endring i midlertidige forskjeller	-164	-368
79	-71	+/- endring i midlertidige forskjeller ført direkte mot egenkapitalen	-127	85
579	566	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	730	585
156	141	Herav betalbar skatt 25 (27) prosent	181	161
71	26	+/- endring i utsatt skatt	57	104
1	3	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	14	1
-2	-2	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	1	-2
-20	18	+/- endring som ikke føres over resultatregnskapet	19	-31
207	186	Årets skattekostnad	271	234
Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 (27) prosent av resultat før skatt				
271	287	25 (27) prosent av resultat før skatt	343	314
-66	-102	25 (27) av permanente forskjeller *	-86	-77
1	3	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	14	1
-2	-2	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	1	-2
3		Redusert skattesats på utsatt skatt / skattefordel fra 27 til 25 prosent		-3
207	186	Resultatført periodeskatt	271	234
21 %	16 %	Effektiv skattesats i prosent	20 %	20 %
Sammensetning av balanseført utsatt skatt				
-67	-18	Utsatt skattefordel	-118	-77
53	28	Utsatt skatt	236	141
-14	10	Netto gjeld/eiendel ved utsatt skatt/utsatt skattefordel	118	65
Spesifikasjon over midlertidige forskjeller				
10	8	Gevinst-/tapkonto	15	17
-263	-40	Netto pensjonsforpliktelse	-115	-280
78	69	Driftsmidler	515	408
		Avgitt konsernbidrag		
93	-29	Forskjeller knyttet til finansposter	-23	93
27	31	Andre midlertidige forskjeller	84	42
		Fremførbart underskudd	-3	-23
-54	39	Sum midlertidige forskjeller	473	257
27 %	25 %	Anvendt skattesats	25 %	27 %

* Inkluderer skattefritt utbytte, ikke fradagsberettigede kostnader, netto skattefri gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor EØS-området, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede selskaper (resultatandel trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Formueskatt blir etter IFRS-regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad. Formueskatten for 2016 er kostnadsført med 7 mill kroner (7 mill kr i 2015) og klassifisert som andre driftskostnader.

Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

- Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.
- Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen.
- Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

Konsern

2016 (med B1OA)

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater		808	2	810
- Obligasjoner og sertifikater		9 776		9 776
- Fastrentelån til kunder			5 913	5 913
- Egenkapitalinstrumenter	356			356
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	188		203	391
- Andre finansielle eiendeler (Visa Norge)			32	32
Sum eiendeler	544	10 585	6 150	17 279
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater		349		349
- Verdipapirgjeld		18 203		18 203
- Tidsbegrenset ansvarlig lån		502		502
- Fastrenteinnskudd fra kunder		646		646
- Termininnskudd			107	107
Sum forpliktelser	0	19 700	107	19 807

2015 (uten B1OA)

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater		455		455
- Obligasjoner og sertifikater		6 133		6 133
- Fastrentelån til kunder		2 771		2 771
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	154		139	294
- Andre finansielle eiendeler (Visa Norge)			40	40
Sum eiendeler	154	9 359	180	9 693
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater		317	3	320
- Verdipapirgjeld		11 576		11 576
- Tidsbegrenset ansvarlig lån		496		496
- Fastrenteinnskudd fra kunder		89		89
- Termininnskudd			61	61
Sum forpliktelser	0	12 479	64	12 543

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige og disse prisene representerer faktiske og regelmessige markeds-transaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs eller New York Stock Exchange.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked beregnes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument vurderes å være observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom én eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 inkluderer:

- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er bestemt ved å se på nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkurs på balansedagen.

- Virkelig verdi av obligasjoner og sertifikater (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på en avkastningskurve sammensatt av observerbar rentekurve og en indikert kredittspread på utsteder fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste eller anerkjente meglerhus.
- Virkelig verdi av fastrenteinnskudd er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve samt et implisitt påslag beregnet som differanse mellom referansenrenten og rente gitt av bankens prisliste på balansedagen.
- Virkelig verdi av fastrenteutlån er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for et beregnet markedspåslag.
- Andre teknikker, slik som multiplikatormodeller, er benyttet for å fastsette virkelig verdi på de resterende finansielle instrumentene.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3:

2016 (med B1OA)	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Inngående balanse	5 447	199	-3	-61	71	5 653
Investeringer i perioden	1 237	1		-47		1 190
Salg/innløsning i perioden	-692	-4	3	1		-692
Gevinst eller tap ført i resultatet	-79	-1	3			-77
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader		8			-39	-31
Utgående balanse	5 913	203	2	-107	32	6 043
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	-79		3			-77

2015 (uten B1OA)	Lån med rentegaranti	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Inngående balanse	1	108	3			112
Investeringer i perioden		30		-61		-30
Salg/innløsning i perioden	-1	-2	-3			-6
Gevinst eller tap ført i resultatet			-3			-3
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader		3			40	43
Utgående balanse	0	139	-3	-61	40	117
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen			-3			-3

Gevinst eller tap fra instrumenter klassifisert i nivå 3 ført over resultatet er i sin helhet inkludert i resultatlinjen "netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser".

Spesifikasjon av virkelig verdi, instrumenter klassifisert i nivå 3:

2016 (med B1OA)	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer) / kostpris (aksjer)	5 861	152		-107		5 907
Virkelig verdi justering	52	51	2	0	32	137
Balansført verdi	5 913	203	2	-107	32	6 043

Sensitivitet, instrumenter klassifisert i nivå 3:

Verdsettelsen av fastrentelån til kunder er basert på avtalt rente med kunden. Utlånene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et estimert markedspåslag. En økning av diskonteringsrenten med ti basispunkter ville ha medført en negativ endring i virkelig verdi på MNOK 15.

Egenkapitalinstrumenter i nivå 3 består for det vesentligste av eierposter i Oslo Kongressenter Folkets Hus BA (MNOK 56), Eksportfinans ASA (MNOK 75) og SpareBank 1 Markets AS (MNOK 30). Verdsettelsen av de førstnevnte er basert på bokført verdi av selskapenes egenkapital justert for mer- og mindreverdier. Basert på takst fra 2010 og senere meglervurderinger er det vurdert å være vesentlige merverdier i eiendomsmassen til Oslo Kongressenter Folkets Hus (P/B 4,9). Basert på ekstern verdsettelse i forbindelse med en fisjon i 2012 og etterfølgende resultatoppgjør er det vurdert å være vesentlige mindreverdier i Eksportfinans (P/B 0,8). Verdien på aksjeposten i SpareBank 1 Markets er basert på emisjonspris 29.10.2015.

Derivater i nivå 3 gjelder i sin helhet en 1,3 prosent andel av en porteføljesikringsavtale med Eksportfinans ASA. Gjennom avtalen sikres Eksportfinans mot ytterligere verdifall i porteføljen etter 29. februar 2008 med inntil 1,5 milliarder kroner. Eventuell gjenvinning av verdier sett i forhold til nominell verdi tilfaller deltagerne i porteføljesikringsavtalen som betaling for sikringen. Eksportfinans foretar månedlig verddivurdering av sikringsavtalen basert på virkelig verdi på underliggende instrumenter.

Verdsettelsen av termininnskudd er basert på avtalt rente med kunden. Innskuddene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et skjønnsmessig markedspåslag. En reduksjon av diskonteringsrenten med ti basispunkter ville ha medført en uvesentlig negativ endring i virkelig verdi på TNOK 38.

Andre finansielle eiendeler er i sin helhet konsernets andel av gjenværende oppgjør for Visa Norges FLIs salg av Visa Europe Ltd til Visa Inc. Dette består av et avtalt kontantvederlag med oppgjør i 2019 samt preferanseaksjer i Visa Inc som vil konverteres til omsettelige aksjer senest i 2028. Verdsettelsen av konsernets eiendel er basert på balansedagens valutakurser (EUR og USD), aksjekurs på omsettelige Visa Inc aksjer, kjøpsavtalens konverteringsfaktor for preferanseaksjene og vedtatt oppgjørsandel fra Visa Norge FLI til medlemsbankene Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akerhus AS. Verdien av denne posten i NOK vil endre seg med nevnte forutsetninger.

Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
2016						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker					354	354
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					7 191	7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder		3 301			38 702	42 003
- Individuelle nedskrivninger					-118	-118
- Nedskrivninger på grupper av utlån					-122	-122
Netto utlån til og fordringer på kunder		3 301			38 462	41 762
Sertifikater og obligasjoner		5 630				5 630
Finansielle derivater	349					349
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				321		321
Sum eiendeler	349	8 931		321	46 006	55 607
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner					1 666	1 666
Innskudd fra og gjeld til kunder		646			35 613	36 259
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		12 404				12 404
Finansielle derivater	233					233
Ansvarlig lånekapital		502				502
Sum gjeld	233	13 551			37 279	51 064

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
2016						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker					759	759
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					1 335	1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder		5 913			77 032	82 945
- Individuelle nedskrivninger					-145	-145
- Nedskrivninger på grupper av utlån					-262	-262
Netto utlån til og fordringer på kunder		5 913			76 624	82 537
Sertifikater og obligasjoner		9 776				9 776
Finansielle derivater	399		411			810
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		356		392		747
Sum eiendeler	399	16 045	411	392	78 718	95 966
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner					1 654	1 654
Innskudd fra og gjeld til kunder		646			62 424	63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		17 790			4 147	21 937
Finansielle derivater	349					349
Ansvarlig lånekapital		502			701	1 203
Sum gjeld	349	18 292			69 572	88 213

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
2015						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker					264	264
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					5 701	5 701
Brutto utlån til og fordringer på kunder		2 771			35 404	38 175
- Individuelle nedskrivninger					-119	-119
- Nedskrivninger på grupper av utlån					-103	-103
Netto utlån til og fordringer på kunder		2 771			35 182	37 953
Sertifikater og obligasjoner		6 133				6 133
Finansielle derivater	455					455
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				294		294
Sum eiendeler	455	8 904		294	41 147	50 800
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner					661	661
Innskudd fra og gjeld til kunder		149			33 359	33 508
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		11 576				11 576
Finansielle derivater	320					320
Ansvarlig lånekapital		496				496
Sum gjeld	320	12 222			34 020	46 563

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
2015						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker					264	264
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					864	864
Brutto utlån til og fordringer på kunder		2 770			41 009	43 779
- Individuelle nedskrivninger					-132	-132
- Nedskrivninger på grupper av utlån					-120	-120
Netto utlån til og fordringer på kunder		2 770			40 757	43 526
Sertifikater og obligasjoner		6 133				6 133
Finansielle derivater	455					455
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				294		294
Sum eiendeler	455	8 903		294	41 885	51 536
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner					660	660
Innskudd fra og gjeld til kunder		149			33 309	33 458
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		11 576				11 576
Finansielle derivater	320					320
Ansvarlig lånekapital		496				496
Sum gjeld	320	12 222			33 969	46 511

Note 29 Opplysninger om virkelig verdi

Morbank	Bokført verdi 2016	Virkelig verdi 2016	Nivå i verdsettelses-hierarki	Bokført verdi 2015	Virkelig verdi 2015	Nivå i verdsettelses-hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	7 191	7 191	2	5 701	5 701	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	24 588	24 588	3	21 756	21 756	3
BM	17 174	17 174	3	16 196	16 196	3
Verdipapirer	5 951	5 951	1,2,3	6 427	6 427	1,2,3
Derivater	349	349	2	455	455	2
Sum finansielle eiendeler	55 253	55 253		50 535	50 535	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 666	1 666	2	661	661	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	36 259	36 259	3	33 508	33 508	3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	12 404	12 404	2	11 576	11 576	2
Derivater	233	233	2	320	320	2
Ansvarlig lånekapital	502	502	2	496	496	2
Sum finansielle forpliktelser	51 064	51 064		46 563	46 563	
Konsern						
	Bokført verdi 2015	Virkelig verdi 2015	Nivå i verdsettelses-hierarki	Bokført verdi 2015	Virkelig verdi 2015	Nivå i verdsettelses-hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	1 335	1 335	2	864	864	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	53 300	53 300	3	24 215	24 215	3
BM	29 237	29 237	3	19 311	19 311	3
Verdipapirer	10 524	10 524	1,2,3	6 427	6 427	1,2,3
Derivater	810	810	2	455	455	2
Sum finansielle eiendeler	95 206	95 206		51 272	51 272	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 654	1 654	2	660	660	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	63 070	63 070	3	33 458	33 458	3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21 937	21 937	2	11 576	11 576	2
Derivater	349	349	2	320	320	2
Ansvarlig lånekapital	1 203	1 203	2	496	496	2
Sum finansielle forpliktelser	88 213	88 213		46 511	46 510	

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter, med unntak av kundeutlån og kundeinnskudd med flytende rente samt gjeld til kredittinstitusjoner, vurderes til virkelig verdi. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost

Ved vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost, har vi delt postene inn i følgende: Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder i personmarkedet og i bedriftsmarkedet, innskudd fra og gjeld til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i NIBOR.
- Utlån til kunder i personmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente.
- Utlån til kunder i bedriftsmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente, samt at en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Etter bankens vurdering har lån til person- og bedriftsmarkedet med flytende rente en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet. Samlet sett har denne porteføljen etter bankens vurdering en riktig markedspris. De øvrige NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid. Alle fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi i bankens regnskap.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

For innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flytende rente, kort durasjon og liten sensitivitet i forhold til endringer i bankens kredittspread i verdipapirmarkedene. Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Note 30 Sertifikater og obligasjoner

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor	Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Stat		
150	50	Pålydende verdi	50	150
159	57	Virkelig verdi	57	159
		Annen offentlig utsteder		
1 082	951	Pålydende verdi	2 347	1 082
1 080	954	Virkelig verdi	2 356	1 080
		Finansielle foretak		
4 658	4 567	Pålydende verdi	7 198	4 658
4 686	4 612	Virkelig verdi	7 246	4 686
		Ikke-finansielle foretak		
209	7	Pålydende verdi	117	209
207	7	Virkelig verdi	118	207
6 098	5 575	Sum rentepapirer, pålydende verdi	9 713	6 098
6 133	5 630	Sum rentepapirer, virkelig verdi	9 776	6 133

Virkelig verdi presenteres inklusive påløpte renter. Påløpte renter i morbank utgjør 24 mill kr i 2016 og 26 mill kr i 2015. Påløpte renter i konsern utgjør 35 mill kr i 2016 og 26 mill kr i 2015.

Note 31 Finansielle derivater

Til virkelig verdi over resultatet	Morbank		
	Kontraktsum	Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	558	6	8
Valutabytteavtaler	1 686	7	3
Sum valutainstrumenter	2 244	13	11
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	10 970	334	222
Andre rentekontrakter			
Sum renteinstrumenter	10 970	334	222
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	20	2	0
Sum valuta- og renteinstrumenter			
Sum valutainstrumenter	2 244	13	11
Sum renteinstrumenter	10 970	334	222
Sum andre derivater	20	2	0
Sum	13 234	349	233

Til virkelig verdi over resultatet	2015		
	Kontraktsum	Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	626	12	10
Valutabytteavtaler	1 988	3	27
Sum valutainstrumenter	2 614	15	37
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	10 465	435	281
Andre rentekontrakter	150	6	
Sum renteinstrumenter	10 615	441	281
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	66	0	3
Sum valuta- og renteinstrumenter			
Sum valutainstrumenter	2 614	15	37
Sum renteinstrumenter	10 615	441	281
Sum andre derivater	66	0	3
Sum	13 295	455	320

Til virkelig verdi over resultatet	Konsern 2016		
	Kontraktsum	Virkelig verdi	
Valutainstrumenter		Eiendeler	Forpliktelser
Valutaterminer	805	7	10
Valutabytteavtaler	2 076	19	7
Sum valutainstrumenter	2 881	26	18
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	21 853	783	331
Andre rentekontrakter	50		
Sum renteinstrumenter	21 903	783	331
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	20	2	0
Sum valuta- og renteinstrumenter			
Sum valutainstrumenter	2 881	26	18
Sum renteinstrumenter	21 903	783	331
Sum andre derivater	20	2	0
Sum	24 804	810	349

Til virkelig verdi over resultatet	2015		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
Valutainstrumenter		Eiendeler	Forpliktelser
Valutaterminer	626	12	10
Valutabytteavtaler	1 988	3	27
Sum valutainstrumenter	2 614	15	37
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	10 465	435	281
Andre rentekontrakter	150	6	
Sum renteinstrumenter	10 615	441	281
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	66	0	3
Sum valuta- og renteinstrumenter			
Sum valutainstrumenter	2 614	15	37
Sum renteinstrumenter	10 615	441	281
Sum andre derivater	66	0	3
Sum	13 295	455	320

Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)	356	
		Børsnoterte		
		Unoterte	356	
294	321	Tilgjengelig for salg (TFS)	391	294
154	175	Børsnoterte	188	154
139	145	Unoterte	203	139
294	321	Sum	747	294

Spesifikasjon (konsern)

Børsnoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (prosent)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Visa Inc. (aksjer, NYSE)	TFS	0,0 %	73 404	8	49
Totens Sparebank (egenkapitalbevis, OSE)	TFS	23,5 %	1 440 530	95	138
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				103	188
Unoterte selskaper					
Eiendomskreditt AS	TFS	1,1 %	32 510	3	4
Eksportfinans ASA	TFS	1,3 %	3 499	52	77
NorgesInvestor IV AS	TFS	1,7 %	79 000	7	7
NorgesInvestor Proto AS	TFS	16,9 %	150 000	15	19
Oslo Kongressenter Folkets Hus BA	TFS	13,7 %	70 638	7	56
SpareBank 1 Markets AS	TFS	6,2 %	139 454	47	30
Verdipapirfondet Holberg Likviditet	FVO	2,7 %	1 962 641	200	203
Verdipapirfondet Holberg Likviditet 20	FVO	3,5 %	495 616	50	50
Pengemarkedsfondet Pluss Likviditet II	FVO	2,7 %	99 985	100	102
Øvrige aksjer og andeler	TFS			17	9
Sum unoterte aksjer og andeler				498	559
Sum aksjer, andeler og andre egenkapitalinstrumenter				601	747

Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Goodwill		
22	22	Anskaffelsekost 01.01	128	115
		Tilgang	162	32
		Avgang		19
22	22	Anskaffelsekost 31.12	290	128
		Akkumulerte nedskrivninger 01.01	20	20
		Årets nedskrivninger		
		Akkumulerte nedskrivninger 31.12	20	20
22	22	Balansført goodwill 31.12	270	108

Morbank

Balansført goodwill i morbanken oppstod ved overtakelse av Bank 1 Oslo Akershus AS, avdeling Hamar i 2006.

Ved overtakelse av portefølje fra Bank 1 Oslo Akershus AS i 2006 ble alle kundene som ble konvertert til Sparebanken Hedmark merket slik at de kunne identifiseres på et senere tidspunkt. Gjenværende kunder i porteføljen regnes derfor som laveste nivå for kontantgenererende enhet. Ved nedskrivningstest av denne porteføljen estimeres i prinsippet en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjening i porteføljens utlån og innskudd, kostnader samt inntekter knyttet til fonds- og forsikringsprodukter. Videre beregnes det et forventet tap for porteføljen. Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignende virksomheter. Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer, knyttet til overtatt portefølje fra Bank 1 Oslo Akershus AS, overstiger balansført goodwill.

Konsern

I 2016 ble resterende aksjer i Bank 1 Oslo Akershus AS kjøpt. Ved dette kjøpet knyttes det en goodwillpost på 151 mill kroner. Se note 34. Resterende goodwill i konsernet er knyttet til overtakelse av kontor fra Bank 1 Oslo Akershus AS i 2006, en mindre post goodwill i EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, goodwill i datterselskapet SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet som har oppstått i forbindelse med diverse oppkjøp av regnskapkontorer samt Bank 1 Oslo Akershus sin goodwill knyttet til EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsernet. Det er også en goodwillpost i konsernregnskapet knyttet til bankens overtakelse av SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS i april 2011. Gjenstående verdi av denne posten er 4 millioner kroner. Goodwill i døtre, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter er vurdert for nedskrivning per 31.12.2016. På bakgrunn av egenkapital og forventet fremtidig inntjening i selskapene er det ikke foretatt goodwillnedskrivning i konsernresultatet for 2016.

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Andre immaterielle eiendeler		
130	132	Anskaffelsekost 01.01	154	133
2	7	Tilgang	8	21
		Avgang	2	
132	139	Anskaffelsekost 31.12	160	154
43	51	Akkumulerte avskrivninger 01.01	51	43
		Avgang akkumulerte avskrivninger		
8	8	Årets avskrivninger	8	8
51	59	Akkumulerte avskrivninger 31.12	59	51
82	80	Andre immaterielle eiendeler 31.12	101	103

Andre immaterielle eiendeler i morbank består i hovedsak av 43 millioner kroner knyttet til kjøp av kundeportefølje i Bank 1 Oslo Akershus AS, avdeling Hamar i 2006, 19 millioner kroner knyttet til kjøp av kundeportefølje fra Sparebank1 Ringerike Hadeland i oktober 2011, samt 17 millioner kroner knyttet til kjøp av kundeportefølje fra Bank1 Oslo Akershus AS på Årnes i oktober 2012. Porteføljene avskrives over hhv 20 og 14 år.

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
104	102	Sum immaterielle eiendeler 31.12	371	211

Se note 3 for beskrivelse av verddivurderingsmodell for goodwill og immaterielle eiendeler.

Note 34 Virksomhetssammenslutning

Sparebanken Hedmark inngikk i desember 2015 separate kjøpsavtaler om kjøp av resterende aksjer i Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA), som er en regional bank med hovedkontor i Oslo. Sparebanken Hedmark eide tidligere 40,5 prosent av aksjene i B1OA. Det ble inngått egne avtaler om kjøp av de resterende aksjene fra henholdsvis Landsorganisasjonen i Norge med tilknyttede forbund, som hadde en eierandel i B1OA på 29,9 prosent av aksjene, og fra de andre SpareBank 1-bankene, som hadde en eierandel på totalt 29,6 prosent av aksjene. Avtalene om kjøp av de resterende aksjene i B1OA forutsatte godkjenning av både representantskapet i Sparebanken Hedmark og av offentlige myndigheter. Kjøpsavtalene ble godkjent av representantskapet i Sparebanken Hedmark i første kvartal 2016 og av offentlige myndigheter i andre kvartal 2016. Sparebanken Hedmark har fastsatt overtakelsestidspunkt og dato for kontroll over B1OA til 29. juni 2016. Fra og med 29. juni 2016 har B1OA blitt konsolidert som et heleid datterselskap.

Sparebanken Hedmark får gjennom kjøpet av de resterende aksjene i B1OA økt geografisk markedsområde og økt diversifisering av kundeporteføljen. Videre vil banken oppnå kostnadssynergier gjennom økte stordriftsfordeler.

Virkelige verdier av identifiserbare eiendeler og gjeld i B1OA på oppkjøpstidspunktet var:

	29.06.2016
EIENDELER	
Kontanter og fordringer på sentralbanker	576
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	803
Utlån til og fordringer på kunder	33 377
Sertifikater, obligasjoner og derivater	4 659
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	423
Investering i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	1 304
Eiendom, anlegg og utstyr	276
Andre eiendeler	523
Sum eiendeler	41 941
FORPLIKTELSE	
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	536
Innskudd fra og gjeld til kunder	25 911
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10 387
Finansielle derivater	195
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	578
Ansvarlig lånekapital	701
Sum gjeld	38 308
Fondsobligasjoner	400
Sum identifiserbare netto eiendeler til virkelig verdi	3 233
Totalt vederlag betalt	2 068
Virkelig verdi av eksisterende eierandel	1 316
Sum identifiserbare netto eiendeler til virkelig verdi	-3 233
Goodwill	151
Utstedelse av egenkapitalbevis i Sparebanken Hedmark	1 843
Kontantvederlag	225
Totalt vederlag betalt	2 068

Basert på kjøpesummen og virkelig verdi av identifiserte eiendeler og forpliktelser er 151 millioner kroner allokert til goodwill, hvorav 12 millioner kroner er en konsekvens av utsatt skatt. Identifisert goodwill er først og fremst knyttet til forventede synergier og andre fordeler ved å kombinere eiendelene og aktivitetene i B1OA og Sparebanken Hedmark. Goodwillen forventes ikke å medføre skattefradrag.

Vederlaget i form av egenkapitalbevis i Sparebanken Hedmark består av totalt 26 462 540 egenkapitalbevis. Virkelig verdi av egenkapitalbevisene er målt med markedsbaserte verdsettelsesmetoder utført av eksterne verdsettere.

Det er ikke ført emisjonsutgifter i resultatregnskapet for 2016.

Kjøpte fordringer i form av lån til kunder har en brutto kontraktsmessig verdi på 33 505 millioner kroner, og beste estimat på kontantstrømmer som ikke forventes å bli tilbakebetalt er 128 millioner kroner.

Eksisterende eierandel i B1OA på 40,5 prosent, som tidligere ble klassifisert som et tilknyttet selskap, ble målt til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Virkelig verdi på dette tidspunktet var 1 316 millioner kroner og resulterte i en gevinst på 25 millioner kroner. I tillegg er tidligere kostnader ført over utvidet resultat på til sammen 21 millioner kroner resirkulert over ordinært resultat i forbindelse med oppkjøpet.

På grunn av at overtakelsestidspunktet ble 29. juni, er i henhold til IFRS 3 kostnader og inntekter fra B1OA ikke konsolidert etter brutto-metoden i 1. halvår 2016. Resultatandelen er tatt inn etter egenkapitalmetoden og ble 71 millioner kroner per 30.06.2016. Dersom oppkjøpet hadde funnet sted i begynnelsen av året, ville bidraget fra videreført virksomhet vært 596 millioner kroner i inntekter og 215 millioner kroner i netto resultat før skatt i første halvår.

Note 35 Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern		
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt
404	219	622	468	274	742
7	22	29	17	27	44
1	8	9	1	8	9
409	233	642	483	294	777
149	157	307	205	201	406
11	18	28	14	24	38
1	6	7	1	6	7
159	169	328	218	219	438
250	64	314	265	75	341
409	233	642	483	294	777
			215	189	404
	20	20		34	34
2	24	26	3	57	60
407	229	636	696	459	1 155
159	169	328	218	219	438
			25	104	129
11	18	29	17	40	57
2	23	25	2	53	55
168	164	333	259	310	569
239	65	304	437	149	586

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2016 utgjør 158 mill kroner. I 2015 utgjorde dette 172 mill kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31.12.2016.

Investerings eiendommer (1 000 kr)

Morbank					Konsern				
Verdi 01.01.16	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.16	Leieinnt.	Utleid per 31.12.16	Verdi 01.01.16	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.16	Leieinnt.	Utleid per 31.12.16
6 590		6 590	555	100 % Brugata 7 - Brumunddal	6 590		6 590	493	66 %
6 590		6 590	555	Totalt	6 590		6 590	493	
				Virkelig verdi			8 391		
Morbank					Konsern				
Verdi 01.01.15	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.15	Leieinnt.	Utleid per 31.12.15	Verdi 01.01.15	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.15	Leieinnt.	Utleid per 31.12.15
6 722	-132	6 590	559	100 % Brugata 7 - Brumunddal	6 722	-132	6 590	445	66 %
6 722	-132	6 590	559	Totalt	6 722	-132	6 590	445	
		8 391		Virkelig verdi			8 391		

Virkelig verdi av investerings eiendommen er basert på takst foretatt av uavhengig takstmann.

Note 36 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
73	103	Kapitalinnskudd pensjonskasse	103	73
17	17	Opptjente ikke mottatte inntekter	31	21
27	26	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	138	27
197	193	Øvrige eiendeler	424	376
314	338	Andre eiendeler	695	497

Note 37 Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Innskudd fra og gjeld til kunder		
31 618	32 817	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	55 018	31 570
1 888	3 437	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	8 018	1 888
2	4	Påløpte renter	34	
33 508	36 259	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	63 070	33 458

Av totale innskudd utgjør innskudd utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):

89	642	Fastrenteinnskudd, bokført verdi	642	89
88	643	Fastrenteinnskudd, pålydende verdi	643	88
61	107	Termininnskudd, bokført verdi	107	61
60	107	Termininnskudd, pålydende verdi	107	60

2015	2016	Innskudd fordelt på sektor og næring	2016	2015
20 396	21 998	Lønnstakere o.l	38 443	20 396
4 126	4 256	Offentlig forvaltning	4 699	4 126
921	941	Primærnæringer	950	921
104	103	Trebearbeidende industri	107	104
503	670	Annen industri	782	503
806	884	Bygg og anlegg	1 092	806
124	259	Kraft- og vannforsyning	262	124
882	782	Varehandel	1 417	882
131	120	Hotell- og restaurantdrift	247	131
1 487	1 920	Eiendomsdrift	3 794	1 487
3 756	4 006	Forretningsmessig tjenesteyting	10 071	3 706
268	305	Transport og kommunikasjon	422	268
4	14	Øvrig virksomhet	784	4
33 508	36 259	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	63 070	33 458

2015	2016	Innskudd fordelt på geografiske områder	2016	2015
27 683	30 320	Hedmark	30 265	27 635
1 002	1 043	Oppland	1 043	1 002
1 393	1 306	Akershus	7 477	1 393
1 818	2 126	Oslo	19 047	1 818
1 177	945	Landet for øvrig	4 690	1 177
433	515	Utland	515	433
2	4	Påløpte renter, ufordelt	34	
33 508	36 259	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	63 070	33 458

Note 38 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Sertifikatgjeld		
500		- pålydende verdi		500
501		- bokført verdi		501
		Obligasjongjeld		
10 814	12 093	- pålydende verdi	21 212	10 814
11 076	12 404	- bokført verdi	21 937	11 076
		Tidsbegrenset ansvarlig lån		
500	500	- pålydende verdi	1 200	500
496	502	- bokført verdi	1 203	496
11 314	12 093	Sum gjeld ved utstedelse av sertifikater og obligasjoner, pålydende verdi	21 212	11 314
500	500	Sum ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	1 200	500
11 576	12 404	Sum gjeld ved utstedelse av sertifikater og obligasjoner, bokført verdi	21 937	11 576
496	502	Sum ansvarlig lånekapital, bokført verdi	1 203	496
1,3 %	1,5 %	Gjennomsnittlig rente sertifikatgjeld	1,5 %	1,3 %
2,3 %	2,1 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	2,1 %	2,3 %
3,2 %	2,9 %	Gjennomsnittlig rente tidsbegrenset ansvarlig lån	3,1 %	3,2 %

2015	2016	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2016	2015
1 884		2016		1 884
1 900	1 659	2017	2 457	1 900
2 680	2 930	2018	5 330	2 680
1 650	2 000	2019	4 100	1 650
2 100	2 550	2020	4 450	2 100
1 000	2 454	2021	4 454	1 000
200	600	2022	950	200
400	400	2023	400	400
		2024		
		2025		
		2026	270	
11 814	12 593	Sum verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	22 412	11 814

Morbank

Endring i verdipapirgjeld	31.12.16	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.15
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0		-500		500
Obligasjongjeld, nominell verdi	12 093	2 904	-2 050	425	10 814
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	500				500
Opptjente renter	123			-12	136
Verdijusteringer	189			66	123
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	12 906	2 904	-2 550	478	12 073

Endring i verdipapirgjeld	31.12.15	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.14
Sertifikatgjeld, nominell verdi	500	500			0
Obligasjongjeld, nominell verdi	10 814	3 500	-1 205	110	8 410
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	500				500
Opptjente renter	136			4	131
Verdijusteringer	123			-291	415
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	12 073	4 000	-1 205	-178	9 455

Konsern

Endring i verdipapirgjeld (med B1OA)	31.12.16	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.15
Sertifikatgjeld, nominell verdi			-500		500
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	21 199	3 877	-3 345	12	20 654
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 200				1 200
Opptjente renter	221			-8	230
Verdijusteringer	520			-66	586
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	23 140	3 877	-3 845	-63	23 170

Endring i verdipapirgjeld (uten B1OA)	31.12.15	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.14
Sertifikatgjeld, nominell verdi	500	500			
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	10 814	3 500	-1 205	110	8 410
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	500				500
Opptjente renter	136			4	131
Verdijusteringer	123			-291	415
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	12 073	4 000	-1 205	-178	9 455

Verdipapirgjelden presenteres netto egenbeholdning. Bokført verdi inkluderer påløpte renter (dirty price).

Redusert nivå på omsetningsspreader i 2016 har isolert sett økt den bokførte verdien av konsernets verdipapirgjeld med anslagsvis 173 millioner kroner. Anslaget er en beregnet differanse mellom markedsverdien av verdipapirgjelden med balansedagens spreadkurve og estimert markedsverdi på samme beholdning med spreadkurve indikert ved utgangen av 2015, eventuelt på tidspunkt for innregning for gjeld som ble utstedt i 2016. Alle andre forhold er holdt like. Til sammenligning medførte økte omsetningsspreader i 2015 at virkelig verdi på verdipapirgjelden ble redusert med anslagsvis 222 millioner kroner.

Per 31.12.2016 er det balanseført et akkumulert urealisert tap, inklusiv sikringsderivater, på 66 millioner kroner knyttet til vurderingen av konsernets verdipapirgjeld til virkelig verdi.

Note 39 Annen gjeld og forpliktelse

Morbank		Annen gjeld og balanseført forpliktelse	Konsern	
2015	2016		2016	2015
263	40	Pensjonsforpliktelser (note 24)	119	280
14	10	Garantiavsetninger	10	14
7	7	Bankremisser	8	7
34	30	Leverandørgjeld	38	41
121	134	Annet	379	167
440	222	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	554	510
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
593	584	Betalingsgarantier	474	473
363	398	Kontraktsgarantier	583	362
		Lånegarantier	7	
5	5	Garantier for skatter	5	5
88	58	Annet garantiansvar	110	88
1 049	1 044	Sum stilte garantier	1 178	928
		Andre forpliktelser ikke balanseført		
5 123	5 616	Ubenyttede kreditter	8 274	4 604
542	719	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1 699	542
		Andre forpliktelser		
5 665	6 334	Sum andre forpliktelser	9 973	5 360
7 155	7 600	Totale forpliktelser	11 705	6 798

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir	Sum
	3 439	3 439	Pantstillelse 2016 Tilhørende forpliktelse 2016		4 051	4 051
	3 275	3 275	Pantstillelse 2015 Tilhørende forpliktelse 2015		3 275	3 275

SpareBank 1 Boligkreditt AS

Sparebanken Hedmark inngikk i 2010, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, en avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS fratrukket foretakets egenbeholdning av likviditet. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken.

Pantstillelser

Pantstillelser i verdipapirer består i sin helhet av verdipapirer stillet som sikkerhet for D-lånsadgang i Norges Bank.

Pågående rettstvister

Konsernet er part i rettstvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Note 40 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Type virksomhet	Ansk.tidsp.	Forretningskontor ²⁾ og hovedkontor	Eierandel ¹⁾ i prosent
Aksjer eid av morbanken				
Investering i datterselskaper				
Bank 1 Oslo Akershus AS	Bankvirksomhet ellers	2010/2016	Oslo, Norge	100,00 %
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	Eiendomsmegling	1988	Hamar, Norge	100,00 %
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	Finansieringsvirksomhet	1995	Hamar, Norge	95,00 %
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	Regnskap og bokføring	2011	Hamar, Norge	100,00 %
Vato AS	Utleie av fast eiendom	1981	Hamar, Norge	100,00 %
Investeringer i tilknyttede selskaper				
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Kredittforetak	2007	Stavanger, Norge	10,04 %
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Kredittforetak	2012	Stavanger, Norge	5,05 %
SpareBank 1 Kredittkort AS	Annen kredittgivning	2012	Trondheim, Norge	9,28 %
SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Betalingsformidling	2015	Oslo, Norge	12,60 %
KOMM-IN AS	Rådgivning	2013	Raufoss, Norge	23,70 %
Investeringer i felleskontrollert virksomhet				
Torggt 22 AS	Utleie av fast eiendom	2001	Hamar, Norge	50,00 %
SpareBank 1 Gruppen AS	Finansielt holdingselskap	2006	Tromsø, Norge	11,00 %
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1 Alliansen	2006	Oslo, Norge	11,30 %

¹⁾ Stemmeandel og eierandel er lik for alle selskaper

²⁾ Forretnings- og hovedkontor er det samme for alle selskaper bortsett fra SpareBank 1 Gruppen AS som har hovedsted for virksomheten i Oslo.

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

2016	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	807,5	807 500	6 458	119	5 400	238	97	86	808
Bank 1 Oslo Akershus AS	457,0	4 573 339	42 850	474	38 646	595	383	160	2 925
Sum investering i kredittinstitusjoner			49 308	592	44 046	833	480	246	3 732
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12,4	12 400	55	19	5	99	79	14	20
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	38,3	1 250 000	144	42	21	157	155	2	81
Vato AS	0,6	352	16		4	4	2	1	9
Sum investering i andre datterselskaper			215	61	30	259	237	17	109
Sum investeringer i konsernselskap morbank			49 522	653	44 076	1 092	716	263	3 842

2015	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	750,0	750 000	5 766	92	4 846	226	111	74	750
Sum investering i kredittinstitusjoner			5 766	92	4 846	226	111	74	750
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12,4	12 400	6	21		81	74	5	20
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	38,34	1 250 000	99	43	24	171	154	11	80
Vato AS	0,6	352	14	3	13	3	2	1	9
Sum investering i andre datterselskaper			119	67	37	255	230	17	109
Sum investeringer i konsernselskap morbank			5 885	159	4 883	481	341	91	859

*) Eiendelene klassifiseres som anleggsmidler

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
2 323	2 457	Balansført verdi per 01.01.	3 386	3 073
134	-776	Tilgang/avgang	247	134
		Nedskrivning		
		EK-endringer	85	57
		Resultatandel	236	301
		Utbetalt utbytte	-337	-179
2 457	1 681	Balansført verdi per 31.12.	3 618	3 386

Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
107	274	Utbytte SpareBank 1 Gruppen AS		
51	17	Utbytte Bank 1 Oslo Akershus AS		
19	10	Utbytte SpareBank 1 Boligkreditt AS		
7	5	Utbytte EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS		
73	74	Utbytte SB 1 Finans Østlandet AS		
2	8	Utbytte andre konsernselskaper		
		Res.andel SpareBank 1 Gruppen AS	192	142
		Res.andel Bank 1 Oslo Akershus AS	71	103
		Res.andel SpareBank 1 Boligkreditt AS	-25	46
		Res.andel SpareBank 1 Næringskreditt AS	2	
		Res.andel SpareBank 1 Kredittkort AS	17	
		Res.andel SpareBank 1 Mobilbetaling AS	-25	
		Resultatandeler andre	5	10
	-20	Nedskrivning		
		Tap/gevinst ved salg eierandeler		
259	369	Sum inntekt	236	301

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

2016	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Torggt 22 AS	Sum felleskontrollert virksomhet
Eierandel i prosent	12,40 %	19,04 %	50,00 %	
Antall aksjer	242 594		8 000	
Omløpsmidler	5 878	61	2	
Anleggsmidler	1 945	135	19	
Sum eiendeler	7 823	196	21	
Kortsiktig gjeld	762	71		
Langsiktig gjeld	6 098	97	11	
Egenkapital	963	28	9	
Sum gjeld og egenkapital	7 823	196	21	
Driftsinntekter	1 747	210	2	
Driftskostnader	1 497	208	1	
Driftsresultat før skatt	250	2	1	
Skattekostnad	55			
Resultat for regnskapsåret	195	1	1	
Utvidet resultat	1			
Bokført verdi i morbank	492	13	8	513
Bokført verdi i konsernet	1 152	21	9	1 183

2015	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Bank- samarbeidet DA	Torggt 22 AS	Sum felleskontrollert virksomhet
Eierandel i prosent	11,00 %	11,30 %	50,00 %	
Antall aksjer	215 204		8 000	
Omløpsmidler	4 743	17	2	
Anleggsmidler	1 638	68	19	
Sum eiendeler	6 381	85	21	
Kortsiktig gjeld	270	25	0	
Langsiktig gjeld	5 236	46	5	
Egenkapital	875	14	15	
Sum gjeld og egenkapital	6 381	85	20	
Driftsinntekter	1 343	107	2	
Driftskostnader	1 166	102	1	
Driftsresultat før skatt	177	4	1	
Skattekostnad	36			
Resultat for regnskapsåret	141	4	1	
Utvidet resultat	20			
Bokført verdi i morbank	492	13	8	513
Bokført verdi i konsernet	945	13	15	973

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper

2016	SpareBank 1 Boligkreditt AS	SpareBank 1 Næringskreditt AS	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Øvrige tilknyttede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	20,26 %	9,24 %	18,86 %	21,20 %		
Antall aksjer	13 107 545	1 348 460	544 830	1 760		
Omløpsmidler	51 081	1 261	1 019	306		
Anleggsmidler						
Sum eiendeler	51 081	1 261	1 019	306		
Kortsiktig gjeld	5 374	5	42	74		
Langsiktig gjeld	43 688	1 079	774			
Egenkapital	2019	176	203	232		
Sum gjeld og egenkapital	51 081	1 261	1 019	306		
Driftsinntekter	-22	11	97			
Driftskostnader	7	1	64	28		
Driftsresultat før skatt	-30	10	32	-29		
Skattekostnad	-7	3	8			
Resultat for regnskapsåret	-22	8	24	-29		
Utvidet resultat	-0		-1			
Bokført verdi i morbank	976	92	83	12	6	1 169
Bokført verdi i konsernet	2 019	176	214	20	6	2 436

2015	Bank 1 Oslo Akershus AS	SpareBank 1 Boligkreditt AS	SpareBank 1 Næringskreditt AS	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Øvrige tilknyt- tede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	40,50 %	9,96 %	3,84 %	8,66 %	12,60 %		
Antall aksjer	1 854 126	6 143 099	560 000	250 098	1 046		
Omløpsmidler	15 147	26 813	610	454	83		
Anleggsmidler	639						
Sum eiendeler	15 787	26 813	610	454	83		
Kortsiktig gjeld	10 308	3 805	3	19			
Langsiktig gjeld	4 210	22 040	533	349			
Egenkapital	1 268	968	74	86	83		
Sum gjeld og egenkapital	15 787	26 813	610	454	83		
Driftsinntekter	426	65	5	80			
Driftskostnader	298	3		67			
Driftsresultat før skatt	127	62	5	13			
Skattekostnad	32	17	1				
Resultat for regnskapsåret	95	45	3	13	0		
Utvidet resultat	30						
Bokført verdi i morbank	857	923	70	77	10	8	1 945
Bokført verdi i konsernet	1 267	968	73	85	10	8	2 411

Betingede forpliktelser knyttet til investeringer i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede foretak er oppgitt i note 39.

Note 41 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående selskaper menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 og 23. For kjøp av aksjer vises til note 40.

Datterselskap

2016	Utlån	Obl. og ansv. lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provi- sjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
Bank 1 Oslo Akershus AS	750	409	400	9					
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	5 458		2	121			2		120
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	6		4		2				
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	21		10	1					
Øvrige datterselskaper	4		3					3	
Sum datterselskap	6 238	409	419	132	2	0	2	3	120

2015	Utlån	Obl. og ansv. lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provi- sjons- inntekter	Andre inn- tekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	4 837		2	98		1	3		120
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS			8	3			1		
Øvrige datterselskaper	37		24		2		3		1
Sum datterselskap	4 874	0	34	101	2	1	6	0	121

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2016	Utlån	Obl. og ansv. lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provi- sjons- inntekter	Andre inn- tekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
SpareBank 1 Boligkreditt AS		476		16					
SpareBank 1 Næringskreditt AS		21		1					
SpareBank 1 Gruppen AS	578	8		21					
SpareBank 1 Kredittkort AS	390			11					
Øvrige TS/FKV									
Sum TS/FKV	968	505	0	49	0	0	0	0	0

2015	Utlån	Obl. og ansv. lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provi- sjons- inntekter	Andre inn- tekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
Bank 1 Oslo Akershus AS									
SpareBank 1 Boligkreditt AS		544		17		183			
SpareBank 1 Næringskreditt AS		150		3		5			
SpareBank 1 Gruppen AS	446			9		81			
SpareBank 1 Kredittkort AS	370	8		12		26			
Øvrige TS/FKV									
Sum TS/FKV	816	702	0	41	0	295	0	0	0

Alle lån til og innskudd fra nærstående selskaper er bokført i morbanken.

Note 42 Egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen per 31.12.2016 består av 106 202 540 egenkapitalbevis pålydende kr 50 per stk.

Morbank

	31.12.2016	31.12.2015
Eierandelskapital	5 310	3 987
Utjevningsfond	974	503
Overkursfond	520	
Fond for urealiserte gevinster	90	
A. Sum eierandelskapital	6 894	4 490
Grunnfond	3 313	3 019
Fond for urealisterte gevinster	44	50
B. Sum grunnfondskapital	3 357	3 069
Gavefond	33	135
Utbytte	148	
Sum annen egenkapital	181	135
Sum egenkapital	10 430	7 695
Sum egenkapital til utdeling		
Eierandelsbrøk A/(A+B) etter disponering	67,3 %	59,4 %
EK-bevis utstedt	106 202 540	79 740 000

Eier av egenkapitalbevisene	Antall EK bevis	Prosentandel
Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse	79 740 000	75,08 %
LO og tilknyttede forbund	15 881 965	14,95 %
Samarbeidende Sparebanker AS	5 438 749	5,12 %
SpareBank 1 Nord-Norge	1 713 942	1,61 %
SpareBank 1 SMN	1 713 942	1,61 %
SpareBank 1 SR-Bank ASA	1 713 942	1,61 %

Note 43 IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelse samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidlig anvendelse av standarden. Det vil ikke Sparebanken Hedmark benytte seg av. Sparebanken Hedmark vil heller ikke vise sammenlignbare tall for tidligere perioder ved implementering av standarden 1.1.2018.

I 2015 satte SpareBank 1-alliansen sammen et tverrfaglig implementeringsteam med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som forbereder gjennomføring og implementering av IFRS 9 (' Prosjektet '). Prosjektet har en styringsgruppe, og følgende undergrupper:

1. Modeller og metodikk
Utvikling av beregningsløsning og modeller for å etablere forventningsrette fremadskuende estimater for forventet tap.
2. Strategi, organisering og prosesser
Definere opp hvordan organiseringen av det løpende arbeidet med regnskapsføring etter IFRS 9 skal organiseres mellom de samarbeidende bankene.
3. Regnskap og rapportering
Konkretisere selve regnskapsføringen og noter inkl. prinsippnote og notemaler.
4. Klassifisering og måling
Kartlegge gruppens finansielle instrumenter og klassifisere instrumenter i ulike kategorier.

Samtidig har Sparebanken Hedmark opprettet et lokalt prosjekt for å løse de tekniske tilpasningene av nytt regelverk samt å drøfte og beslutte tilpasninger og effekter av nytt regelverk.

En beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard følger under. Videre følger en beskrivelse av hvilke valg Sparebanken Hedmark har tatt tentativt og status i implementeringsprosjektet.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter og egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer.

Den foreløpige vurderingen er at utpeking av finansielle instrumenter til virkelig verdi vil være omtrent på samme nivå som i dag.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter

Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI, skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle forpliktelser måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet. En endring fra IAS 39 er at for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i OCI med mindre dette skaper eller forsterker en «accounting mismatch», og ikke i resultatet som i dag. Sparebanken Hedmark har verdipapirgjeld målt til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option i IAS 39 som per 31.12.2016 utgjør om lag 13 mrd kroner og som inkluderer et akkumulert urealisert tap (justert for sikring) på 66 millioner kroner.

Derivater

Alle derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en

økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, mens sikringseffektiviteten etter IAS 39 må vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. Banken vurderer fortsatt omfanget av bruken av sikringsbokføring.

Øvrige forhold

Banken vil videre ferdigstille vurdering av følgende utvalgte problemstillinger med hensyn til klassifisering:

- P.t. lån
- Utlån med fast rente og rett til tidlig innløsning
- Salg av utlån til deleid kredittforetak
- Syndikerte lån
- Utlån med vesentlig forskjell mellom referanserente og hyppighet for rentefastsettelse

Den foreløpige vurderingen er at den regnskapsmessige klassifiseringen ikke vil medføre vesentlige balanse- eller resultatmessige konsekvenser. Grunnlaget for at det forventes liten effekt er at det basert på iboende risiko i balansepostene vil være liten forskjell i måling mellom amortisert kost og virkelig verdi.

Tapsnedskrivning utlån

Etter dagens regler under IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene derimot innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Målingen av avsetningen for forventet tap avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere enn ved dagens praksis. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens fremtidige nedskrivningsmodell

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapestimaterne vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholds-sannsynlighet (PD) har økt vesentlig.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under gjeldende regelverk defineres som misligholdte og nedskrevne.

Videre utvikling av modellen

Modellen for nedskrivninger er fortsatt under utvikling. Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makroøkonomiske faktorer som for eksempel arbeidsledighet, BNP-vekst, renter og boligpriser, og økonomiske prognoser for å kunne gi fremtidsrettet informasjon som er så korrekt som mulig. Modellen vil beregne nedskrivninger basert på data ved månedslutt.

Effekt på regnskapsrapportering

Foreløpig gjennomgang av fremtidige notekrav viser at det vil bli en del endringer i notekrav knyttet til tapsnedskrivninger og noen mindre endringer knyttet til noter relatert til finansielle instrumenter.

Kvantitative effekter ved implementering av IFRS 9

Eventuelle implementeringseffekter vil føres mot egenkapitalen ved overgang til IFRS 9 1.1.2018. Basert på en foreløpig gjennomgang forventes det ikke vesentlige kvantitative effekter. Størst potensiell kvantitativ effekt vil være knyttet til endret metodikk for tapsnedskrivninger og en eventuell endring av klassifisering og måling av verdipapirgjeld som under IAS 39 er bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet. Det gjenstår imidlertid ytterligere modellutvikling, flere beregninger og mer konkluderende vurderinger før effektene kan tallfestes. Sparebanken Hedmark har som målsetning at informasjon gitt her oppdateres i kvartalsrapportene i 2017 og i annen offentlig kommunikasjon etter hvert som informasjonen er tilgjengelig og tilstrekkelig kvalitetssikret.

Effekten på kapitaldekningen vil ifølge våre foreløpige beregninger være begrenset som følge av fradragsbestemmelsene knyttet til regulatorisk forventet tap. Sparebanken Hedmark ser derfor ikke behov for en 5-årig implementeringsperiode, slik kapitaldekningsregelverket åpner for.

Note 44 Proforma resultat konsern

Proforma konsern visees slik det ville ha vært med 100 prosent eierskap i Bank 1 Oslo Akershus fra 1. januar 2016.

(mill. kroner)	Proforma 2016
Renteinntekter	3 066
Rentekostnader	1 328
Netto renteinntekter	1 739
Provisjonsinntekter	1 129
Provisjonskostnader	89
Andre driftsinntekter	189
Netto provisjons- og andre inntekter	1 229
Utbytte	77
Netto resultat fra eierinteresser	185
Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	-55
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	207
Sum netto inntekter	3 175
Personalkostnader	765
Avskrivninger	65
Andre driftskostnader	743
Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier	1 573
Driftsresultat før tap på utlån og garantier	1 602
Tap på utlån og garantier	86
Driftsresultat før skatt	1 516
Skattekostnad	312
Resultat for regnskapsåret	1 204
Majoritetsandel av resultat for regnskapsåret	1 200
Minoritetsandel av resultat for regnskapsåret	4
Utvidet resultat etter IAS 1	
Resultat for regnskapsåret	1 204
Estimatavvik pensjoner	-52
Skatteeffekt estimateffekt pensjoner	12
Andel av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	-7
Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat	-46
Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved nedskrivning for varig verdifall	4
Verdiendring på finansielle eiendeler tilgj. for salg	
Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved realisasjon	
Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	7
Sum poster som kan bli reklassifisert til resultat	11
Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	-35
Totalresultat for regnskapsåret	1 169
Majoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret	1 164
Minoritetsandel av totalresultat for regnskapsåret	4

Note 45 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntrådt hendelser etter balansedagen som er av vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet.

ERKLÆRING FRA STYRET OG DAGLIG LEDER

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2016, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) og at opplysningene i årsrapporten gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet og gir en rettviseende oversikt over opplysningene nevnt i vphl. § 5-5.

Styret i Sparebanken Hedmark

Hamar, 9. mars 2017

Siri J. Strømmevold
Styremedlem

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen

Morten Herud

Hans-Christjan Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Til representantskapet i Sparebanken Hedmark

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebanken Hedmarks årsregnskap som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Sparebanken Hedmark per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Sparebanken Hedmark per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Revisors beretning - 9. mars 2017 - Sparebanken Hedmark

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Vi har fokusert på dette området fordi det utgjør en betydelig del av eiendelene i balansen og fordi vurdering av nedskrivningsbehov for utlån involverer grad av skjønn. Bankens rutiner og systemer for oppfølging av utlån og identifisering av utlån med nedskrivningsbehov samt vurderingen av disse utlånene er sentrale. Bruken av skjønn kan påvirke årets regnskapsmessige resultat og ha betydning for overholdelse av kapitaldekningsregelverket som følge av risikoklassifisering av utlån.

Etter regnskapsreglene skal banken på slutten av hver rapporteringsperiode vurdere om det finnes objektive indikasjoner, skal nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Begge vurderingene involverer grad av skjønn.

Vi har i revisjonen særlig fokusert på:

- Ledelsens prosess for identifikasjon av utlån med objektive indikasjoner på verdifall
- De forutsetninger ledelsen legger til grunn ved beregning av nedskrivningsbeløp for utlån som har objektive indikasjoner på verdifall.

Se note 2, note 3 og note 11 til note 13 i regnskapet for en beskrivelse av bankens kredittrisiko og nedskrivning av utlån til kunder.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over nedskrivning av utlån til kunder. Disse inkluderer kontroller som identifiserer utlån til kunder som har objektive indikasjoner på verdifall og kontroller rettet mot beregningen av nedskrivningsbeløpet. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi testet også et utvalg av utlån til kunder som ikke var identifisert av ledelsen som utlån med objektive indikasjoner på verdifall. For disse utlånene gjorde vi oss opp vår egen oppfatning av hvorvidt disse utlånene hadde objektive indikasjoner på verdifall og sammenlignet med ledelsens konklusjon. Vi fant ingen ytterligere objektive indikasjoner på vesentlig verdifall i utvalget i denne testen.

For utlån der nedskrivningsbeløpene var individuelt beregnet testet vi et utvalg ved å vurdere de estimerte fremtidige kontantstrømmene ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge beregningen av nedskrivningsbeløpet. Vi utfordret de forutsetningene ledelsen hadde lagt til grunn ved å intervju kredittmedarbeidere og ledelsen om den informasjonen som ble innhentet fra kunder og hvordan påliteligheten av den informasjonen ble vurdert. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen av individuelle nedskrivninger viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Der nedskrivningsbeløp var beregnet samlet for grupper av utlån testet vi måten dette var beregnet på og de data og forutsetninger som ble benyttet. Vi sammenlignet de vesentligste forutsetningene i modellen mot vår erfaring om bransjepraksis samt vår kjennskap til de bransjene banken er eksponert mot. Vi sammenlignet de nedskrivningsbeløpene modellen beregnet mot nivået på gruppevis nedskrivninger hos andre banker i det norske markedet med sammenlignbar sammensetning av utlånsporteføljen. Resultatet av denne testingen viste at forutsetninger benyttet ved beregningen av nedskrivningsbeløpene var rimelige.

Revisors beretning - 9. mars 2017 - Sparebanken Hedmark

Verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi

Verdivurdering av konsernets finansielle instrumenter er et sentralt område ved revisjonen som følge av vesentlighet. Ledelsen utfører i tillegg vesentlige vurderinger i forbindelse med verdiansettelse ved vurdering av noen av disse finansielle eiendelene og forpliktelsene hvor det kun finnes begrenset ekstern dokumentasjon for å underbygge verdiene. Ledelsen har utviklet en modell til beregning av verdien på de finansielle instrumentene på balanse tidspunktet.

Se note 3 for en beskrivelse av verdivurderingene.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over verdsettelse av finansielle instrumenter. Disse kontrollene inkluderer rimelighetsvurdering av prising beregnet i investeringssystemet på objektnivå og løpende benchmarking mot eksterne prising. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi gjør vår egen uavhengige vurdering av input data til verdsettelsen; i form av rentekurver og observerbare priser i markedet. Vi sammenholder Bankens prising med andre eksterne aktører og gjør vår egen vurdering av prisingen. Våre vurderinger og beregninger viste ikke avvik av betydning fra ledelsens vurderinger og beregninger.

IT systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

Banken benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlings systemene som er relevante for finansiell rapportering. PwC har gjennomgått tilsendte rapporter og vi vurderte mulige avvik og tiltak. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viser at vi kan bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av regnskapsanalyse, administrerende direktør har ordet, opplysninger om konsernet, årsberetningen og bærekraftsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og

Revisors beretning - 9. mars 2017 - Sparebanken Hedmark

årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

Revisors beretning - 9. mars 2017 - Sparebanken Hedmark

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Revisors beretning - 9. mars 2017 - Sparebanken Hedmark

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 9. mars 2017

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', is written over the printed name.

Magne Sem

Statsautorisert revisor

Revisjonsutvalget i Sparebanken Hedmark

Bekreftelse av uavhengighet

Vi er valgt til å utføre revisjon av årsregnskapet til Sparebanken Hedmark ("Banken") pr. 31. desember 2016.

I henhold til [L 15.01.1999 nr. 2](#) Lov om revisjon og revisorer (revisorloven) er vi hvert år pålagt å bekrefte skriftlig til revisjonsutvalget vår uavhengighet overfor Banken. Vi er også pålagt å opplyse til revisjonsutvalget om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til Banken i løpet av regnskapsåret, samt eventuelle trusler mot vår uavhengighet.

Vi har opplyst til revisjonsutvalget hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til Banken i løpet av regnskapsåret.

Vi er ikke kjent med forhold som etter vår vurdering kan være egnet til å true vår uavhengighet.

Vi bekrefter med dette vår uavhengighet i henhold til revisorloven for regnskapsåret 2016 og frem til dato på dette brev.

Denne bekreftelsen er kun ment til bruk for revisjonsutvalget, styret, ledelsen og andre i Banken. Bekreftelsen kan ikke brukes til noe annet formål.

Oslo, 1. februar 2017

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', is written over a faint, light-colored signature line.

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Datterselskaper

Bank 1 Oslo Akershus AS

I 2016 økte konsernets resultat etter skatt til 334 millioner kroner, mot 254 millioner kroner året før. Økningen skyldes i hovedsak økte netto renteinntekter, kursgevinst på verdipapirer mot kurstap i 2015, samt en positiv effekt av salget av bankens andel i VISA Europe Ltd. til VISA Inc.

Konsernets egenkapitalavkastning for 2016 ble 10,0 prosent, mot 8,4 prosent for 2015. Konsernet har i 2016 hatt en total utlånsvekst til person- og bedriftskunder på 10,1 prosent, inkludert boliglån overført til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt. Veksten i innskudd endte på 14,1 prosent.

Markedsandelen for EiendomsMegler 1 Oslo Akershus viste en svak reduksjon i 2016 og endte på 8,9 prosent. Konsernet holder fast ved ambisjonen om en betydelig vekst i personmarkedet, så lenge denne kan skje med lønnsomhet. Dette er også i tråd med morbanken Sparebanken Hedmarks uttalte strategi om sterk vekst i nye markedsområder.

Banken har styrket kapitaliseringen de siste årene, så vel nominelt, som relativt til myndighetenes økte krav, og har i dag en komfortabel kapitaldekning i forhold til dagens bufferkrav. Kapitaldekningsutviklingen det siste halve året må sees i sammenheng med at banken ble kjøpt opp av Sparebanken Hedmark fra 29. juni 2016 og

deretter har tilpasset kapitaldekningen på konsernnivå. Banken har en robust finansieringsstruktur og er rustet til å tåle betydelig markedsuro om dette skulle smitte over i bankens marked og virksomhetsområder.

Om Bank 1 Oslo Akershus konsern

Bank 1 Oslo Akershus AS opererer under markedsnavnet SpareBank 1 Oslo Akershus og tilbyr produkter innen finansiering, sparing og plassering, betalingsformidling, forsikring og økonomisk rådgivning. Gjennom datterselskapet EiendomsMegler 1 Oslo Akershus tilbyr banken også eiendomsmegler tjenester. Konsernet har totalt 418 årsverk og har til sammen 14 bankkontorer og 20 eiendomsmeglerkontorer lokalisert i Oslo og Akershus. Konsernet ble fra 29. juni 2016 et heleid datterselskap av Sparebanken Hedmark. Banken blir drevet som en datterbank i Sparebanken Hedmark inntil juridisk fusjon er gjennomført.

For mer informasjon, se: www.sparebank1.no/nb/oslo-akershus/privat.html

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

2016 ble et veldig godt år for selskapet. Omsetningen økte fra 81,3 millioner i 2015 til 98,6 millioner i 2016.

Driftsresultatet endte på over 19,3 millioner kroner. Dette er en fremgang på over 12,3 millioner kroner fra 2015 og bedring av driftsmarginen fra 8,5 prosent til 19,6 prosent.

Ved siden av økt lønnsomhet og omsetning, er en vesentlig årsak til årets resultatforbedring engangseffekten av omleggingen av ytelsespensjon til innskuddspensjon. Effekten av omleggingen utgjør netto ca. 6,3 millioner kroner. Uten denne omleggingen ville driftsmarginen ha vært 13,2 prosent.

Selskapet har de siste fem år økt omsetningen med 73 prosent, og den samlede driftsmarginen i denne perioden har vært 12 prosent sammen med en tilfredsstillende egenkapital og likviditet.

Selskapet omsatte 1947 eiendommer i 2016. Dette er en vekst på 19,2 prosent. Omsetningene utgjorde i underkant av 30 prosent av alle fritt omsatte eiendommer i vårt markedsområde. Omsetningsverdien var ca. 4,25 milliarder kroner.

I 2016 har det gjennomsnittlig vært 57,8 årsverk i bedriften. Både i 2015 og 2016 ble selskapet kåret til en av Norges 10 beste bedrifter i medarbeiderundersøkelsen Great Place to Work.

Om EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS er et heleid datterselskap av Sparebanken Hedmark og en del av EiendomsMegler 1-alliansen, som er Norges største eiendomsmegler. Selskapet har kontorer i alle store byer og tettsteder i Hedmark, samt et kontor i Nes i Akershus og på Gjøvik i Oppland. Selskapet etablerte et nytt kontor på Hamar Vest i løpet av året. I alt har selskapet 11 kontorsteder og er Innlandets største lokale eiendomsmegler.

For mer informasjon, se: www.eiendomsmegler1.no/hedmark

SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Selskapet oppnådde i 2016 et resultat etter skatt på 85,6 millioner kroner. Dette gir en egenkapitalavkastning etter skatt på 9,8 prosent. Styret er tilfreds med selskapets økonomiske utvikling.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS er et finansierings-selskap som tilbyr leasing og lån gjennom forhandlere, samarbeidende banker og direkte mot kunder.

SpareBank1 Finans Østlandet AS hadde i 2016 en økning i totalt nysalg (fjorårets tall i parentes) på 8,7 (24,3) prosent. Nysalg av salgspantlån endte på 2.010 (1.911) millioner kroner. For leasing ble nysalget 1.484 (1.343) millioner kroner. Forbrukslån utgjorde 74,4 (57,3) millioner kroner.

Virksomheten forventer fortsatt god aktivitet innenfor både person- og bedriftsmarkedet i 2017 og har ambisjoner om videre vekst. Kostnadsutviklingen i selskapet er tilfredsstillende og i tråd med strategien.

Tapene utgjør 0,42 (0,36) prosent av brutto utlån. Engasjementer som har minst 90 dager sammenhengende restanse på over 1.000 kroner på dag 90, anses som misligholdt. Ved utgangen av året var andel misligholdte engasjement på 0,70 (0,94) prosent.

Med utgangspunkt i en tilfredsstillende soliditet, god inntjening, gode markedsutsikter og fortsatt god risikostyring forventer styret et godt resultat i SpareBank1 Finans Østlandet AS også for 2017.

Om SpareBank 1 Finans Østlandet AS

SpareBank 1 Finans Østlandet har 56 ansatte og er eid av Sparebanken Hedmark (95 prosent) og SpareBank 1 Ringerike Hadeland (5 prosent). Selskapet har hovedkontor i Hamar og har regionkontorer på Lillestrøm, Lillehammer, Gjøvik og Fredrikstad.

For mer informasjon, se www.sb1fo.no

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS

Regnskapsbransjen står overfor store endringer, der automatisering og digitalisering vil påvirke måten den utfører sitt arbeid. Selskapet har brukt 2016 til å avgjøre hvordan de skal møte disse utfordringene. Det er derfor ikke gjennomført virksomhetskjøp av betydning i 2016.

Etter å ha gjennomført flere større strategiske kjøp i 2015, har selskapet i 2016 valgt å fokusere sine ressurser på å forberede selskapet på den digitale fremtid. Det ble lagt ned store ressurser i dette arbeidet, noe som medførte lavere inntjening enn forrige år. Dette arbeidet videreføres i 2017.

Regnskapsbransjen i Norge omsetter for i overkant av 14 milliarder kroner. Bransjen er preget av mange små aktører, der ingen har en dominerende rolle på landsbasis. Regnskapshusets avdelinger har derimot en solid posisjon i sine respektive markeder.

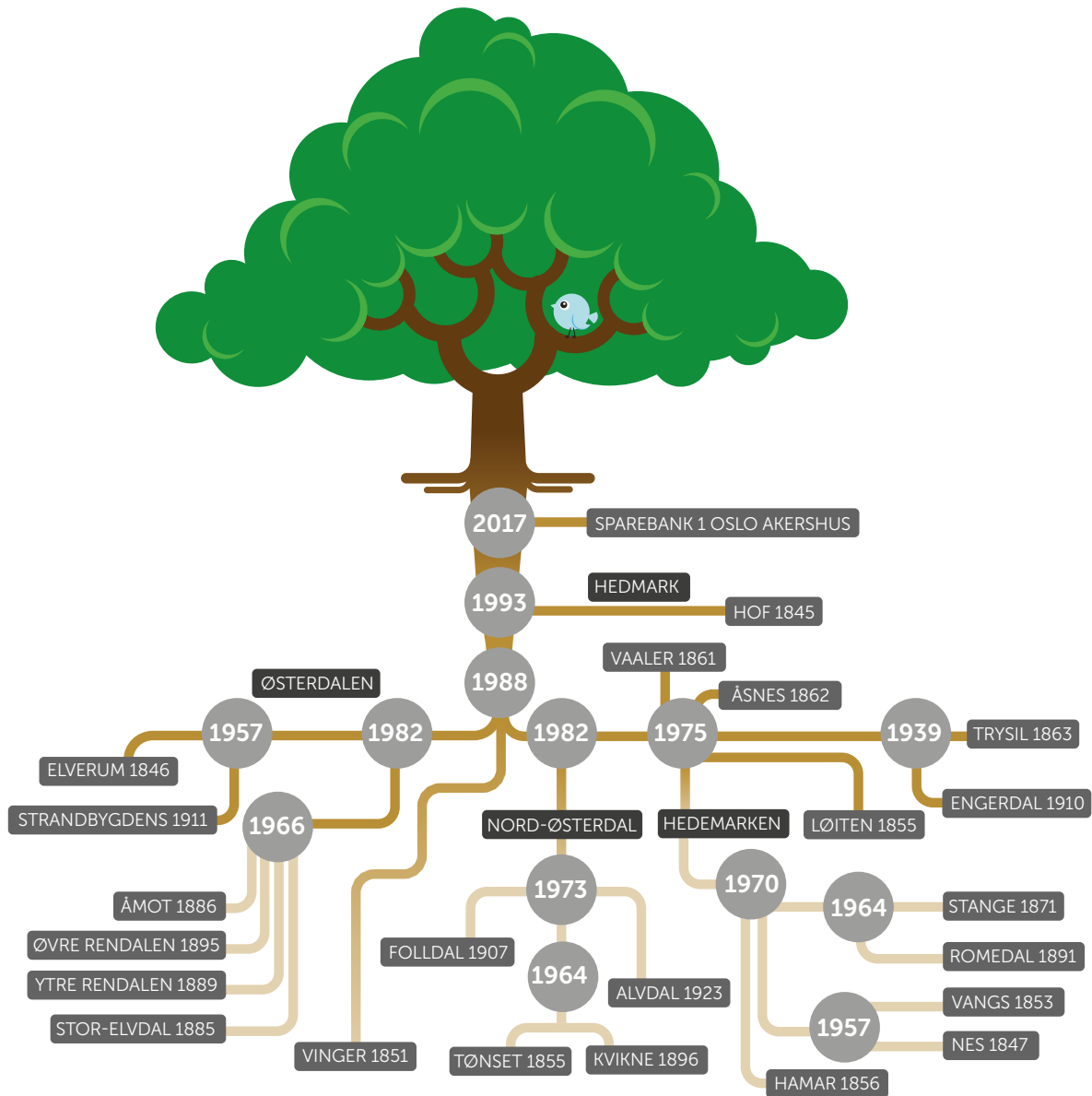
Virksomheten omsatte for 160 millioner kroner i 2016 og resultat før skatt ble på 4 millioner kroner. Tallene inkluderer datterselskap.

Om SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS leverer tjenester innenfor regnskap, lønn og rådgivning til små og mellomstore bedrifter innen produksjon, handel og landbruk. Selskapet er et heleid selskap av Sparebanken Hedmark og har 11 avdelinger og ett datterselskap (Frostad & Skyrud AS). Disse er lokalisert på Ringebru, Lillehammer, Moelv, Hamar, Tynset, Elverum, Kongsvinger, Jessheim, Kjeller, Skjetten, Oslo og Fredrikstad. Selskapet hadde ved årets slutt 168 ansatte.

For mer informasjon, se www.sb1r.no

Med røtter i Hedmark

I 2011 tok Sparebanken Hedmark steget over i Oppland og har i dag kontor både i Gjøvik og Lillehammer. I 2012 etablerte banken seg også i Nes kommune i Akershus. I 2016 ble Bank 1 Oslo Akershus et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark.

Telefon
02999

E-post

Kundesenter privat: kundesenter@sparebanken-hedmark.no
Kundesenter bedrift: bedrift@sparebanken-hedmark.no

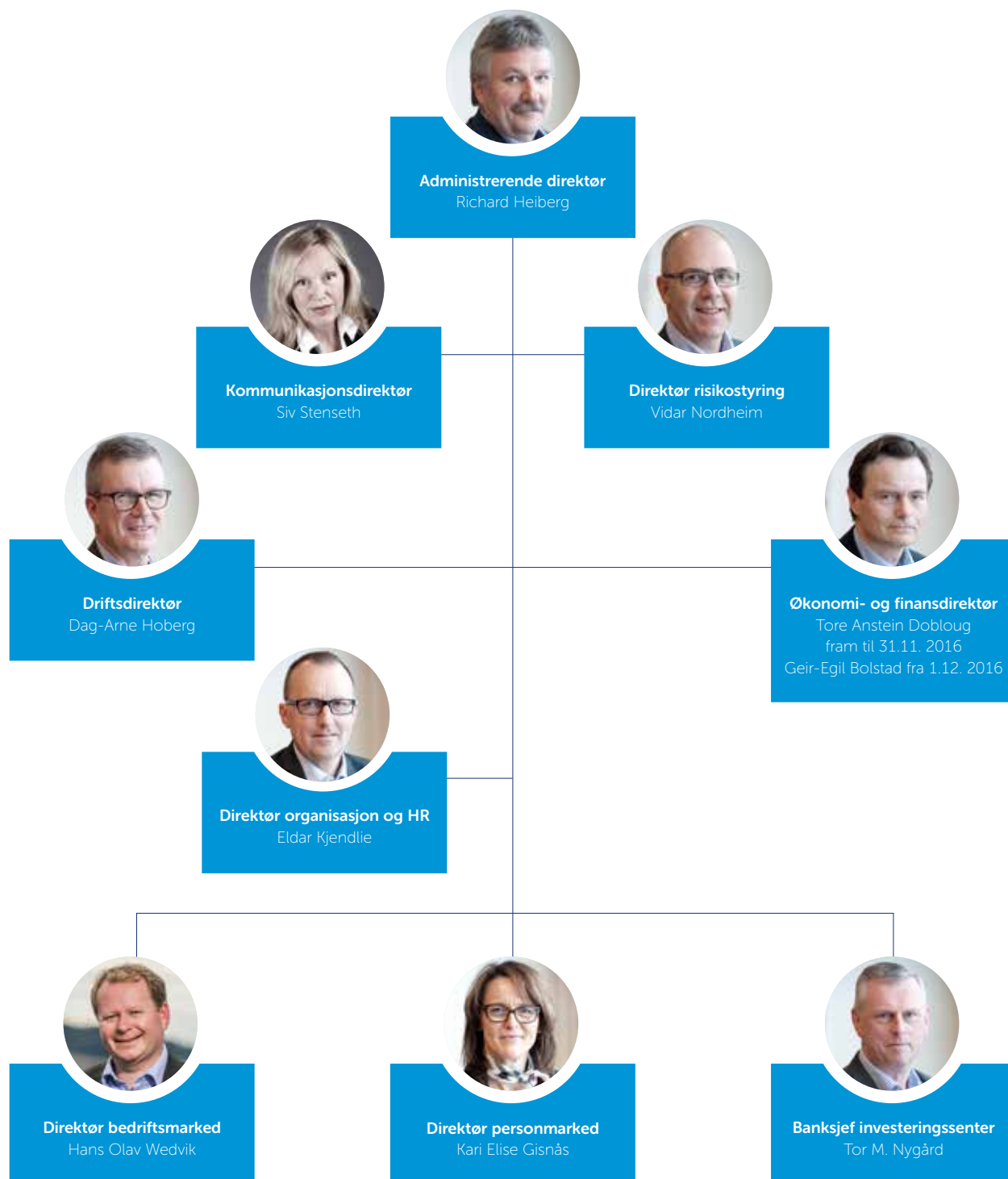
Nettbank

sparebanken-hedmark.no

Konsernadministrasjon

Strandgata 15, Postboks 203, 2302 Hamar
Organisasjonsnummer 920 426 530

Konsernledelse 2016

Sammen om å skape

Finanshuset Sparebanken Hedmark er en bærebjelke i regionen. Gjennom utlån til privatpersoner og næringsliv, samt forvaltning av kundenes innskuddsmidler, bidrar konsernet til at folk kan bygge, bo og arbeide her. Finanshusets visjon, *Sammen om å skape*, formidler at det er i samspill med kundene at konsernets resultater blir til.

